

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens budgetproposition för år 2003 med förslag till anslag på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. Ramen för utgiftsområdet uppgår till 60,3 miljarder kronor. I ärendet behandlas också regeringens skrivelse 2001/02:187 Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi.

Utgiftsområde 13 omfattar politikområdet Arbetsmarknadspolitik. Anslagen inom utgiftsområdet hänför sig främst till kontantstöd vid arbetslöshet och deltagande i arbetsmarknadspolitiska program.

I betänkandets inledande del redovisar utskottet sin syn på inriktningen av arbetsmarknadspolitiken. Utskottet konstaterar att osäkerheten om *utvecklingen på arbetsmarknaden* har ökat sedan budgetpropositionen lades fram men finner inte anledning att frånga de bedömningar som regeringen grundat sina förslag på.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är en stor utmaning att skapa *förutsättningar för att alla delar av landet* och hela den potentiella arbetskraften skall få del av en positiv utveckling framöver. En viktig del av arbetsmarknadspolitiken är att höja *sysselsättningsgraden bland invandrade personer*. Den yrkesmässiga och geografiska rörligheten måste öka för att *motverka flaskhalsar* och samtidigt *utjämna skillnader* i arbetslöshet och sysselsättning mellan olika regioner och olika grupper av människor. Risken är annars stor att klyftorna ökar.

När det gäller arbetsmarknadspolitikens *tillväxtpolitiska roll* anser utskottet att frågor om den framtida *kompetensförsörjningen* måste ha hög prioritet eftersom de sammanhänger med de långsiktiga förutsättningarna för tillväxt och välfärd. *Arbetsmarknadsutbildningen* skall vara efterfrågestyrd och i första hand syfta till att motverka brist på arbetskraft och flaskhalsar och därmed bidra till sysselsättningsstillväxt.

I fråga om *arbetsmarknadspolitikens fördelningpolitiska roll* behandlar utskottet bl.a. förslag om åtgärder för att främja arbetsmarknaden för arbetshandikappade. Riksdagen gjorde för två år sedan på utskottets förslag (bet. 2000/01:AU1) ett tillkännagivande till regeringen om *justering av det s.k.*

lönebidragstaket. Någon justering har inte gjorts. Utskottet pekar i det nu aktuella betänkandet på svårigheterna för många arbetshandikappade personer som vill ha en plats på arbetsmarknaden och anser det angeläget att regeringen snarast och i positiv anda prövar möjligheterna att höja lönebidragstaket. Enligt utskottet är det rimligt att snarast frigöra ekonomiskt utrymme för denna reform. Utskottet kan inte se att det skall vara nödvändigt att avvakta resultatet av den pågående utredningen om lönebidrag m.m. (dir. 2002:22) innan en sådan prövning görs.

Det är enligt utskottet viktigt att regeringen informerar riksdagen om resultatet av den uppföljning och utvärdering som görs av *AMV:s nya organisation* och även redovisar sin syn på hur styrningen av verket bör utformas.

Resultatskrivelsen om Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi är den ena av de två första skrivelserna av denna karaktär som avlämnats till riksdagen. Utskottet konstaterar att dessa skrivelser är tänkta att ha en koppling till budgetprocessen och den ekonomiska styrningen men att något sådant samband inte omedelbart kan utläsas av skrivelsen. Utskottet ställer sig bakom regeringens redovisning av de åtgärder som vidtagits för att genomföra riktlinjerna i sysselsättningsarbetet och med anledning av Ministerrådets sysselsättningsrekommendationer till Sverige. Motioner med anledning av skrivelsen avstyrks.

Budgetförslaget innefattar en *höjning av den lägsta ersättningsnivån i aktivitetsstödet*, dvs. det stöd som lämnas till dem som deltar i arbetsmarknadspolitiska program, från nuvarande 183 kronor per dag till 223 kronor från år 2003. Utskottet tillstyrker en *höjning av utvecklingsersättningen till deltagare i ungdomsgarantin* från 3 160 kronor per månad till 3 280 kronor från 2003.

Som ett led i insatserna för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten bland invandrare kommer de satsningar på *bristyrkesutbildning för personer med utländsk högskoleexamen* som inleddes år 2001 att fortsätta under 2003. Minst 70 miljoner kronor kommer att avsättas för det ändamålet och ytterligare 10 miljoner kronor skall disponeras av regeringen för åtgärder som kan komma att aktualiseras senare. Utskottet ställer sig bakom satsningarna.

Den 1 juli 2003 inrättas en ny myndighet, *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*, som bl.a. kommer att överta AMS nuvarande tillsynsuppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som har fått i uppdrag att bl.a. utreda förutsättningarna för lokalisering av myndigheten. I vad mån lokaliseringsfrågan efter utredarens överväganden visar sig vara av sådan art att den bör underställas riksdagen avgörs enligt utskottets mening i första hand av regeringen.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslagsfördelning på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

Reservationer och särskilda yttranden

I en gemensam reservation från företrädarna för *Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet* förordar de en helt annan politik än regeringen för att komma till rätta med strukturproblemen på arbetsmarknaden och för att få en väl fungerande arbetsmarknad. De fyra partierna poängterar att den ekonomiska politiken måste utformas så att fler människor kommer i arbete och antalet arbetade timmar ökar. Mer än 650 000 personer i arbetsför ålder saknar ett riktigt arbete eller vill arbeta mer. Av den sysselsättningsuppgång som skett mellan 1997 och 2001 utgörs 70 % av ersättningsjobb för dem som är sjukskrivna eller förtidspensionerade.

Parallellt med att arbetslösheten minskat under 1990-talets senare del har det skett en motsvarande uppgång av sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Det finns alltför tecken på att sjukskrivningar och förtidspensioneringar används för att avlasta arbetsmarknadspolitiken.

Den nuvarande arbetsmarknadspolitiken har misslyckats. De mest utsatta på arbetsmarknaden får inte tillräcklig hjälp, den enskilde saknar valfrihet, arbetsförmedlarna har dubbla och motsägelsefulla roller, förmedlingsverksamheten respektive matchningen är ineffektiv och dagens arbetsmarknadsåtgärder medför betydande undanträngningseffekter. Åtgärder krävs för att främja invandrares tillträde till arbetsmarknaden.

Den ekonomiska politiken måste stärka incitamenten till företagande, arbete och utbildning. Arbetsmarknadspolitiken måste underlätta och främja arbete och göra arbetsmarknaden tillgänglig för alla. Den geografiska och sociala rörligheten behöver öka. Den stora arbetskraftsreserven måste tas till vara.

En effektivare arbetsmarknadspolitik måste utformas. Den arbetslöse skall vända sig till servicekontor som skall fungera som guide för arbetslösa och för företag som söker arbetskraft. Det skall finnas utrymme för många konkurrerande aktörer inom arbetsmarknadspolitiken som kan erbjuda den arbetslöse alternativa åtgärder. Den som inte inom en viss tid har hittat ett nytt arbete behöver åtgärder som kan kräva en ekonomisk insats, en s.k. omställningspeng. Arbetsmarknadsverket och AMS ersätts av en ny myndighet.

I en annan reservation från de fyra partierna behandlas regeringens skrivelse om Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi. Partierna kritiserar genomförandet i Sverige och pekar bl.a. på att regeringen inom ramen för sysselsättningssamarbetet medverkat till antagande av rådsrekommendationer till Sverige, vilka man sedan inte beaktat på hemmaplan.

Vänsterpartiet kräver i en reservation utredning av en rad frågor kring EMU och arbetsmarknaden.

Totalt har nio reservationer och ett antal särskilda yttranden avgivits i ärendet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	4
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Redogörelse för ärendet.....	11
Utskottets överväganden	12
1. Allmänna frågor.....	12
2. Regeringens skrivelse 2001/02:187 Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi.....	49
Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.....	60
3. Mål för politikområde Arbetsmarknadspolitik	60
4. Arbetsmarknadspolitiska program.....	61
Strukturen på arbetsmarknadspolitiska program.....	61
Ersättning till deltagare i ungdomsgarantin	62
5. Anslagsfrågor	62
Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.....	62
Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.....	65
Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader.....	68
Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade.....	70
Anslaget 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.....	73
Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006.....	73
Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	74
Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet	76
Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB	77
Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten.....	79
Anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning	80
Anslaget 22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (nytt anslag).....	81
Föreslaget nytt anslag: Ny arbetsmarknadsmyndighet (m).....	83
Föreslaget nytt anslag: Jobbgaranti (fp).....	83
Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad	84
Reservationer.....	86
1. Allmän inriktning av politiken m.m. (punkt 1) (m, fp, kd, c).....	86
2. EMU och arbetsmarknaden (punkt 2) (v).....	93
3. Lönebidragsfrågor (punkt 3) (fp).....	97
4. Lönebidragsfrågor (punkt 3) (kd).....	98
5. Lönebidragsfrågor (punkt 3) (c)	99
6. Arbetskraftsbehov i trädgårdsnäringen (punkt 4) (kd).....	99

7. Naturvårdsarbete inom arbetsmarknadspolitikens ram (punkt 5) (c).....	100
8. Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi (punkt 6) (m, fp, kd, c)	101
9. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (punkt 7) (m).....	104
Särskilda yttranden.....	105
1. EMU och arbetsmarknaden (punkt 2) (mp).....	105
2. Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi (punkt 6) (v)	108
3. Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi (punkt 6) (mp)	109
4. Moderaternas anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (m)	110
5. Folkpartiets anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (fp).....	112
6. Kristdemokraternas anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (kd)	115
7. Centerpartiets anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (c)	118
Förteckning över behandlade förslag	121
Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 13	133
Regeringens lagförslag	134
Utskottets lagförslag.....	136

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmän inriktning av politiken m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:A206, 2002/03:A225 yrkandena 1–7, 2002/03:A228, 2002/03:A239 yrkandena 2, 5–13, 28–30 och 33, 2002/03:A244 yrkandena 1 och 2, 2002/03:A257, 2002/03:A259, 2002/03:A266, 2002/03:A277, 2002/03:A291, 2002/03:A292, 2002/03:A294 yrkandena 1–6, 2002/03:A306 yrkandena 1 och 2, 2002/03:A314 yrkandena 1–3, 5, 8–12 och 14–16, 2002/03:A320 yrkandena 1–4, 6, 14, 17–19, 26, 28 och 29, 2002/03:A321 yrkandena 1, 3 och 4, 2002/03:A324 yrkandena 1, 2 och 6, 2002/03:A330 yrkandena 1 och 2, 2002/03:A332 yrkandena 1–9, 11–14 och 17, 2002/03:A335 yrkandena 1–5, 2002/03:A364 yrkandena 1–4 och 5 i denna del, 2002/03:A367 yrkandena 1 och 4, 2002/03:Sf226 yrkande 8, 2002/03:Sf332 yrkande 6, 2002/03:Sf336 yrkande 6, 2002/03:So296 yrkande 4, 2002/03:Kr230 yrkandena 3–5, 2002/03:Kr264 yrkande 13, 2002/03:Kr296 yrkandena 1–3, 2002/03:Kr372 yrkande 29, 2002/03:Ub272 yrkande 2, 2002/03:N227 yrkande 8 och 2002/03:N395 yrkande 11.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. EMU och arbetsmarknaden

Riksdagen avslår motion 2002/03:A258 yrkandena 1–4.

Reservation 2 (v)

3. Lönebidragsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:A220, 2002/03:A222, 2002/03:A239 yrkande 31, 2002/03:A245, 2002/03:A261, 2002/03:A282, 2002/03:A284, 2002/03:A285, 2002/03:A302, 2002/03:A330 yrkande 3, 2002/03:A341, 2002/03:A342, 2002/03:A367 yrkande 2 och 2002/03:So513 yrkandena 1–4 och 6.

Reservation 3 (fp)

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

4. Arbetskraftsbehov i trädgårdsnäringen

Riksdagen avslår motion 2002/03:Sk347 yrkande 3.

Reservation 6 (kd)

5. Naturvårdsarbete inom arbetsmarknadspolitikens ram

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:A204 och 2002/03:A205.

Reservation 7 (c)

6. Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A10 yrkandena 1–3, 2001/02:A11 yrkandena 1 och 2, 2002/03:A1 yrkandena 1–3, 2002/03:A2 yrkandena 1–16 och 2002/03:A320 yrkande 25. Regeringens skrivelse 2001/02:187 Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi läggs till handlingarna.

Reservation 8 (m, fp, kd, c)

7. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik

Riksdagen avslår motion 2002/03:A364 yrkande 14.

Reservation 9 (m)

8. Lokalisering av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Riksdagen avslår motion 2002/03:A278.

9. Anslag på utgiftsområde 13 för 2003

a) Tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen

Riksdagen godkänner att 15 650 000 kr av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980) får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 4.

b) Bemyndigande beträffande anslaget 22:3

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 000 000 000 kr under 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 5.

c) Bemyndigande beträffande anslaget 22:4

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 6 000 000 000 kr under 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 6.

d) Bemyndigande beträffande anslaget 22:6

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 5 000 000 000 kr under 2004–2008. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 7.

e) Bemyndigande beträffande anslaget 22:7

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst

7 000 000 kr under 2004–2006. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 8.

f) Ändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:545) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring enligt *bilaga 3*. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 1.

g) Ändring i lagen om arbetslöshetskassor

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:543) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor enligt *bilaga 3*. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 2.

h) Ändring i lagen om arbetsmarknadspolitiska program

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program med den justeringen i förhållande till propositionen att lagens 4 § tillförs ett fjärde stycke enligt vad som framgår av *bilaga 4*. Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2002/03:1 utgiftsområde 13 punkt 3.

i) Anvisning av anslag under utgiftsområde 13

Riksdagen anvisar anslagen för 2003 under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt vad som framgår av *bilaga 2*. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:1 Utgiftsområde 13 punkt 9 och avslår motion 2002/03:A364 yrkande 7.

j) Motionsyrkanden om budgetförslagen för år 2003

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna i efterföljande förteckning.

Stockholm den 28 november 2002

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Margareta Andersson (c)*, Laila Bjurling (s), Erik Ullenhag (fp)*, Christer Skoog (s), Sonja Fransson (s), Stefan Attefall (kd)*, Cinnika Beiming (s), Patrik Norinder (m)*, Lars Lilja (s), Tina Acketoft (fp)*, Berit Högman (s), Henrik Westman (m)*, Britta Lejon (s), Ulf Holm (mp), Tobias Billström (m)* och Anders Wiklund (v).

* Deltar inte i förslaget till riksdagsbeslut såvitt avser förslagspunkt 9.

**Förteckning över av utskottet i punkt 9 j) avstyrkta motionsyrkanden
(utgiftsområde 13)**

Motion	Motionärer	Yrkande
	<i>Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader</i>	
2002/03:A320	Stefan Attefall m.fl. (kd)	32 i denna del
2002/03:A330	Margareta Andersson m.fl. (c)	4 i denna del
2002/03:A332	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	19 i denna del
2002/03:Fi232	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	16 i denna del
2002/03:A364	Anders G Högmark m.fl. (m)	8
	<i>Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd</i>	
2002/03:A320	Stefan Attefall m.fl. (kd)	32 i denna del
2002/03:A330	Margareta Andersson m.fl. (c)	4 i denna del
2002/03:A332	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	19 i denna del
2002/03:Fi232	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	16 i denna del
2002/03:A364	Anders G Högmark m.fl. (m)	9
	<i>Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader</i>	
2002/03:A320	Stefan Attefall m.fl. (kd)	32 i denna del
2002/03:A330	Margareta Andersson m.fl. (c)	4 i denna del
2002/03:A332	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	19 i denna del
2002/03:Fi232	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	16 i denna del
2002/03:A364	Anders G Högmark m.fl. (m)	10
	<i>Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade</i>	
2002/03:A320	Stefan Attefall m.fl. (kd)	32 i denna del
2002/03:A330	Margareta Andersson m.fl. (c)	4 i denna del
2002/03:A332	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	19 i denna del
2002/03:Fi232	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	16 i denna del
	<i>Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006</i>	
2002/03:A330	Margareta Andersson m.fl. (c)	4 i denna del
	<i>Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering</i>	
2002/03:A364	Anders G Högmark m.fl. (m)	6 och 11
	<i>Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbe- loppet</i>	
2002/03:A364	Anders G Högmark m.fl. (m)	12
	<i>Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB</i>	
2002/03:A320	Stefan Attefall m.fl. (kd)	32 i denna del
2002/03:A332	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	19 i denna del
2002/03:Fi232	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	16 i denna del
	<i>Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten</i>	
2002/03:A364	Anders G Högmark m.fl. (m)	13

forts. **Förteckning över av utskottet i punkt 9 j) avstyrkta motionsyrkanden (utgiftsområde 13)**

Motion	Motionärer	Yrkande
	<i>Förslag om nytt anslag: Ny arbetsmarknadsmyndighet</i>	
2002/03:A364	Anders G Högmark m.fl. (m)	5 i denna del
	<i>Förslag om nytt anslag: Jobbgaranti</i>	
2002/03:Fi232	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	16 i denna del
2002/03:A332	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	19 i denna del

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2002/03:1 volym 7 avseende utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och 176 motionsyrkanden som är väckta under den allmänna motionstiden. Arbetsmarknadsutskottet har i år valt att i budgetbetänkandet i huvudsak behandla inriktningen av arbetsmarknadspolitiken utöver rent budgetrelaterade frågor.

Budgetproposition 2002/03:1 volym 7 avseende utgiftsområde 14 Arbetsliv och motionsyrkanden behandlas i betänkande 2002/03:AU2. Utgiftsområde 14 omfattar politikområdena Arbetslivspolitik respektive Jämställdhetspolitik. I det sistnämnda ärendet behandlas utöver direkt budgetrelaterade frågor även vissa frågor av mer övergripande karaktär.

I detta betänkande behandlas även regeringens skrivelse (skr. 2001/02:187) om Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi med motioner som väckts med anledning av resultatskrivelsen. Motioner med anledning av skrivelsen har avlämnats både under föregående riksmöte (2001/02) och innevarande riksmöte (2002/03).

Motioner som väckts under föregående riksmöte refereras med angivande av årtal (2001/02) medan motioner från innevarande riksmöte refereras utan angivande av årtal.

I anslutning till beredningen av ärendet har information lämnats till utskottet av generaldirektörerna vid AMS, Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Frågor om bl.a. arbetsmarknadspolitiska program och vissa särskilda grupper på arbetsmarknaden, arbetslöshetsförsäkring, arbetsrätt, jämställdhet och diskriminering, arbetstid och ledighet kommer att tas upp i särskilda betänkanden under våren.

Riksdagen kommer den 4 december 2002 att behandla finansutskottets betänkande 2002/03:FiU1 där propositionens förslag till utgiftsram för bl.a. utgiftsområde 13 behandlas. Arbetsmarknadsutskottet lägger i detta betänkande fram förslag beträffande anslagsfördelningen inom utgiftsområde 13 under förutsättning att riksdagen bifaller finansutskottets förslag till utgiftsram för utgiftsområdet.

Utskottets överväganden

1. Allmänna frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner den allmänna inriktningen av politiken som regeringen redovisar i budgetpropositionen. Budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

Utskottet avstyrker de förslag som förs fram i motionerna. Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd, c), 2 (v), 3 (fp), 4 (kd), 5 (c), 6 (kd) och 7 (c).

Budgetpropositionen

Mål m.m.

Målet för den ekonomiska politiken är full sysselsättning och ökat välstånd genom en god och uthållig ekonomisk tillväxt. Sunda offentliga finanser, stabila priser och en väl fungerande lönebildning är grundläggande förutsättningar för att målet skall kunna nås. Den ekonomiska politiken skall bidra till att minska klyftorna i samhället när det gäller social bakgrund, kön, etnisk tillhörighet, sexuell läggning och funktionshinder.

Huvudinriktningen för arbetsmarknadspolitikerna ligger fast. Målet är således en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god uthållig ekonomisk tillväxt.

Arbetsmarknadspolitikerna skall tillsammans med övrig politik bidra till målet för den ekonomiska politiken uppnås. Målet för arbetsmarknadspolitikerna är fastställt med utgångspunkt från de uppgifter på området som riksdagen beslutade om våren 2000 (prop. 1999/2000:98, bet. 1999/2000:AU7, rskr. 1999/2000:230). Arbetsmarknadspolitikerna skall också utformas i linje med EU:s sysselsättningsstrategi (se nedan i avsnittet om regeringens skrivelse 2001/02:187).

Som ett delmål satte regeringen 1996 upp målet att halvera den öppna arbetslösheten till 4 %. Detta mål uppnåddes under 2000. Nu fortsätter kampen mot arbetslösheten och för full sysselsättning som prioriterade uppgifter. Nu står ytterligare ett delmål, det s.k. sysselsättningsmålet, i fokus: 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år skall ha reguljär sysselsättning 2004. Den samlade politiken inriktas på att uppnå detta mål.

Regeringen har också satt upp som mål att halvera socialbidragsberoendet mellan 1999 och 2004 vilket avrapporteras i en särskild bilaga till finanspla-

nen. Ett annat viktigt mål, det s.k. ohälsomålet, som satts upp av regeringen är att antalet sjukdagar skall halveras till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska. Ohälsomålet behandlas ytterligare i betänkande 2002/03:AU2.

Måluppfyllelse

Målet för arbetsmarknadspolitiken är mångdimensionellt och resultaten låter sig inte kvantifieras med en eller ett fåtal indikatorer. Inte heller går det att empiriskt bestämma i vilken utsträckning utvecklingen på arbetsmarknaden och inom ekonomin styrs av annat än arbetsmarknadspolitik, exempelvis insatser inom andra politikområden och inhemsk eller internationell konjunkturutveckling. I budgetpropositionen redovisas en rad indikatorer för utvecklingen på arbetsmarknaden, bl.a. avseende sysselsättningen, arbetslösheten och arbetskraften.

Enligt den bedömning som redovisas i budgetpropositionen har målen för arbetsmarknadspolitiken till stor del uppnåtts. När det gäller frågan om arbetsmarknaden fungerar väl hänvisar regeringen till att AMS under 2001 och 2002 haft ett särskilt uppdrag att studera den s.k. matchningen på arbetsmarknaden. Resultaten ger inte belägg för att arbetsmarknadens funktionssätt försämrats.

Sverige har visserligen inte full sysselsättning, men utvecklingen är förhållandevis positiv trots konjunkturavmattningen från hösten 2001. Arbetslösheten har under 2001 och första halvåret 2002 varit omkring 4 %. Den ekonomiska tillväxten i Sverige har de senaste åren varit högre än genomsnittet i EU och OECD.

De arbetsmarknadspolitiska programmen

De arbetsmarknadspolitiska programmen har central betydelse för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden genom bl.a. utbildning eller andra kompetenshöjande insatser. Dagens programstruktur redovisas i avsnitt 4.

Genom arbetsmarknadsutbildning kan den enskildes möjligheter till arbete stärkas samtidigt som man motverkar s.k. flaskhalsar på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildningen är inriktad mot yrken där det är eller kan väntas bli arbetskraftsbrist.

Av budgetpropositionen framgår att aktivitetsgarantin syftar till att minska långtidsarbetslösheten och motverka långtidsinskrivning vid arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadssituationen för personer med utländskt medborgarskap har förbättrats påtagligt under de senaste åren även om arbetslösheten fortfarande är väsentligt högre och sysselsättningen lägre för denna grupp än för genomsnittet. I budgetpropositionen framhålls att AMS även fortsättningsvis måste prioritera arbetet med att få dem som står längst från arbetsmarknaden i arbete.

EU:s sysselsättningsamarbete

En viktig del i EU-samarbetet kring sysselsättningsfrågorna är den s.k. Lissabonstrategin. Strategin lades fast vid EU-toppmötet i Lissabon våren 2000 då följande strategiska mål etablerades: ”Fram till 2010 skall EU bli världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga kunskapsdrivna ekonomi med hållbar ekonomisk tillväxt, fler och bättre jobb samt ökad social sammanhållning.”

Lissabonstrategin och den i Göteborg antagna strategin för hållbar utveckling kommer med stor sannolikhet att sätta sin prägel på EU-samarbetet under en lång tid framöver. Den nya öppna samordningsmetoden innebär att medlemsländerna mäter sig med varandra och utbyter erfarenheter. Varje land sporras att bli bättre på de områden där det i dag ligger sämre till än de andra länderna.

AMV:s målsättningar och organisation

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att det är otillfredsställande att AMV:s målsättningar för 2001 inte uppnåtts, liksom att vissa målsättningar för 2002 inte heller ser ut att uppnås. Det är angeläget att detta kan ske kommande år och att skillnaderna i resultat minskar mellan länsarbetsnämnderna.

Intentionerna från propositionen En rättvisare och tydligare arbetslöshetsförsäkring (prop. 1999/2000:139) måste få fullt genomslag. Arbetsförmedlingarna måste verka för att arbetslösa som uppburit arbetslöshetsersättning mer än 100 dagar vidgar sitt sökområde geografiskt och yrkesmässigt. Förmedlingarna måste också främja att personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program i större utsträckning aktivt söker arbete under tiden i program. Det gäller inte minst personer i aktivitetsgarantin och personer i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning som är i slutfasen av sin utbildning.

Även om AMV inte uppnådde sina målsättningar fullt ut under 2001 är det regeringens bedömning att verksamheten utvecklas positivt. AMV:s organisation har ändrats i syfte att stärka AMS roll som chefsmyndighet och öka effektiviteten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna. AMV skall bli en mera sammanhållen organisation där varje arbetsförmedling erbjuder likvärdig service och tillämpar regelverket på ett enhetligt vis. Vidare skall planering, styrning och uppföljning förbättras. Inom AMV pågår för närvarande ett omfattande förändringsarbete med denna inriktning utifrån AMS s.k. 5-punktsprogram. Regeringen följer AMS förändringsarbete och anser att det ligger väl i linje med politikens inriktning.

Handikappolitik, lönebidrag och Samhall

AMV är sektorsansvarig myndighet för handikappolitiken och har på regeringens uppdrag lämnat förslag till hur rollen skall definieras och hur etappmål skall formuleras så att myndigheten uppfyller sin del av de handikappolitiska målen.

Arbetsmarknadsverket uppnådde 2001 det kvantitativa målet att antalet personer i särskilda program för arbetshandikappade skulle uppgå till 57 000

per månad. I slutet av året var antalet sysselsatta med lönebidrag eller skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) nära 59 000.

Den genomsnittliga bidragsnivån i lönebidrag som lämnas till andra arbetsgivare än allmännyttiga organisationer uppgick till 59 % under 2001. Målsättningen var 58 %. Den främsta förklaringen till att den angivna målsättningen inte kunde uppnås är den kraftiga ökningen av antalet nya beslut och att den anställdes arbetsförmåga som regel bedöms vara lägre vid anställningens början. Bidragsnivån till arbetsgivare inom allmännyttiga organisationer uppgick till 76 %.

Två av de kvantitativa målen för Samhallkoncernens verksamhet för 2001 uppnåddes med god marginal. Det ena gäller kravet på att minst 40 % av de personer som rekryteras till koncernen skall tillhöra någon av de prioriterade grupperna, dvs. vara psykiskt sjuka, ha flera handikapp eller vara intellektuellt handikappade. Det andra avser övergångar från Samhall till en anställning på den reguljära arbetsmarknaden där andelen uppgick till 5,7 % under 2001, vilket skall jämföras med en målsättning på 5 %. Av dem som övergick till anställning utanför Samhall gjorde 71 % detta med hjälp av lönebidrag. En tredjedel av dem som gick över till anställning utanför Samhall återvände inom tolv månader.

Motioner

Oppositionspartiernas alternativ till inriktning av arbetsmarknadspolitiken

Moderaterna presenterar i motionerna A225 (yrk. 1–7), A294 (yrk. 1–6), A314 (yrk. 1–3, 5, 8–12 och 14–16), A321 (yrk. 1, 3 och 4), A364 (yrk. 1–4 och 5 i denna del), Sf332 (yrk. 6), Kr230 (yrk. 3–5), Kr264 (yrk. 13) och N227 (yrk. 8) sin syn på hur arbetsmarknadspolitiken bör förändras. Partiet menar att den nuvarande *arbetsmarknadspolitiken* inte fungerar och varnar för dess konsekvenser. Arbetsförmedlingen ger inte den enskilde arbetslöse den service man har rätt att kräva samtidigt som den fråntar arbetslösa eget ansvar. Det är kraven på statistik och kraven från administrationen som avgör vilka arbetsmarknadspolitiska insatser som erbjuds, inte den enskildes behov. Arbetsmarknadspolitiken leder till minskad rörlighet, såväl geografiskt som branschmässigt. Sju av tio företag rapporterar svårigheter att få tag på utbildad och kompetent arbetskraft och bristsituationen kommer att förvärras. Samtidigt kan konstateras att dagens arbetsmarknadspolitik inte underlättar de arbetshandikappades och invandrarnas situation.

Det växande *utanförskapet* i Sverige måste brytas och *arbetsmarknaden måste öppnas* för människor som i dag är utestängda därifrån. Det kan ske bl.a. genom goda villkor för företagande och en öppen tjänstesektor, en moderniserad arbetsrätt respektive arbetsmarknadsutbildning, förbättrad validering av utländsk utbildning och effektiv svenskundervisning.

Moderaterna menar att det är angeläget att skapa ett samhällsklimat som stimulerar *arbete och kunskap*. Det skall löna sig att arbeta och driva företag.

Skatten på arbete och kunskap bör sänkas för alla. Utbildning måste prioriteras i alla led från grundskola till kontinuerlig vidareutbildning. Fastighetskatten motverkar den ekonomiska tillväxten och bör på sikt avskaffas. Reglerna som omgärdar *start och drift av företag* måste förenklas och antalet regler minskas. *Lönebildning* bör ske lokalt. Individuella löner belönar mer direkt de anställdas kunskaper och arbetsresultat. Det måste bli *enklare* bl.a. att *anställa* fler medarbetare.

Arbetsmarknadspolitiken måste läggas om för att uppmuntra *arbetslinjen* fullt ut och möjliggöra individuella lösningar. Den enskilde måste få ett ökat inflytande över vilken utbildning eller aktivitet han eller hon vill satsa på. Åtgärder som leder till nya arbeten måste prioriteras framför tillfälliga lösningar med bidrag och meningslös terapiverksamhet. Olika arbetsmarknadsåtgärder som innebär subventionerad sysselsättning slår ut ordinarie arbetstillfällen. Sådana undanträngningseffekter måste motverkas.

Flera av de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna liksom aktivitetsgarantin bör slopas till förmån för mer *individuellt inriktade insatser* med utbildning som ett dominerande inslag. Så bör t.ex. traditionella arbetsmarknadsprogram för ungdomar under 25 år ersättas med företagsinriktad lärlingsutbildning. Insatserna skall vara oberoende av om den arbetslöse uppstår arbetslöshetsersättning eller socialbidrag. *Rörligheten* på arbetsmarknaden måste öka.

Arbetshandikappade personer måste behandlas med respekt och måste få rimlig valfrihet. Regelverken måste tydliggöra vem som anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd. De som är arbetshandikappade skall ges ett fullgott stöd, anser Moderaterna. Stöden till arbetshandikappade bör kontinuerligt utvärderas och redovisas offentligt. De arbetshandikappades möjligheter till rehabilitering och arbete på den reguljära arbetsmarknaden måste stärkas. Incitamenten måste ändras så att viss ekonomisk belöning kan utgå för varje genomförd åtgärd som avser rehabilitering och för individer som har blivit anställda på den reguljära arbetsmarknaden.

En ny effektiv statlig myndighet bör *ersätta AMS*. Den nya myndigheten får ansvar för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela landet och för administration av arbetsmarknadspolitiska stöd och den myndighetsutövning som det innebär att fördela medel från statsbudgeten. Andra aktörer än stat och kommun skall i fri konkurrens kunna sköta *arbetsförmedling*, genom exempelvis att lokala förmedlingar avknoppas från AMS, att rekryteringsföretag hjälper vissa arbetssökande och genom att bemanningsföretag vidgar sina verksamhetsfält. Arbetsförmedling skall vara kostnadsfri för den som är arbetslös. Resultatbaserad ersättning till arbetsförmedlingen bör prövas.

Utformningen och genomförandet av arbetsmarknadspolitiken måste kännetecknas av konkurrens och mångfald. *Bemanningsföretagen* symboliserar enligt Moderaterna en ny syn på arbete och företagande och erbjuder såväl arbetsgivare som arbetstagare flexibla lösningar. De regler som i dag snedvrider konkurrensen mellan bemanningsföretag och andra verksamheter måste avskaffas. Det gäller bl.a. diskriminerande regler i arbetslöshetsförsäkringen

och karensregler i lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft. De regler för bemanningsföretag som förbereds på EU-nivå måste kraftfullt avvisas.

Den nuvarande *arbetslöshetsförsäkringen* måste enligt Moderaterna reformeras. Försäkringen skall vara allmän och obligatorisk för alla arbetstagare som uppfyller försäkringens villkor. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring och ersättning skall lämnas maximalt 300 ersättningsdagar. En övergångslösning mellan en strikt bortre parentes och socialbidrag måste dock prövas. Ett bättre försäkringsmässigt samband bör skapas genom en utökad självfinansiering. En försäkringspremie, vars storlek relateras till månadslönen, bör ersätta dagens fasta avgifter till a-kassorna. De nuvarande arbetslöshetskassorna bör upplösas och Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna överta hela ansvaret för den nya arbetslöshetsförsäkringen. Därmed kan man slopa huvuddelen av dagens regel-, kontroll- och sanktions-system. I en motion om kulturskaparnas villkor konstaterar Moderaterna att en konstnär som erhåller arbetslöshetsersättning skall stå till arbetsmarknadens förfogande. Vederbörande skall vara anmäld vid arbetsförmedlingen och skall ha en individuell handlingsplan.

Moderaterna förespråkar en *modernisering av arbetsrätten*. Ett av hindren för nya arbetstillfällen i Sverige är den ålderdomliga och komplicerade arbetsrättsliga lagstiftningen som är dåligt anpassad till den arbetsmarknad som växer fram. Det behövs reformer inom arbetsrätten som ger största möjliga utrymme för nya anställningar och samtidigt stärker den enskildes ställning på arbetsmarknaden.

Folkpartiets övergripande synpunkter på arbetsmarknadspolitiken framgår av motionerna A332 (yrk. 1–9, 11–14 och 17), Sf226 (yrk. 8) och Kr372 (yrk. 29). Partiet betonar *arbetets värde*. Ett arbete har inte bara privatekonomisk utan också social betydelse och innebär att den enskilde har en uppgift som andra i samhället efterfrågar. Arbetsmarknadspolitiken måste ta sin utgångspunkt i ett underifrånperspektiv där man hyser tilltro till den enskilde individen som också skall stå i centrum för insatserna.

I dagens Sverige förekommer arbetslöshet och arbetskraftsbrist sida vid sida, vilket visar att *arbetsmarknaden inte fungerar* som den skall. Den absolut viktigaste arbetsmarknadspolitiska åtgärden är att skapa ett företagsklimat och ett skattesystem som gör att nya arbeten tillkommer. En av arbetsmarknadspolitikens centrala uppgifter framöver blir att underlätta yrkesmässig och geografisk *rörlighet*, vilket i sin tur bidrar till framväxten av nya företag och branscher.

Ökad valfrihet måste erbjudas i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Arbetsmarknadsutbildningen har på senare år anpassats bättre till den enskildes behov och dagens arbetsmarknad. Denna utveckling måste få fortsätta samtidigt som volymen minskar och kvaliteten ökar. Platsförmedlingsverksamheten måste reformeras så att såväl den arbetslöses som platsförmedlarens roll stärks. Dagens arbetsförmedling måste få konkurrens från privata förmedlingar eller branschförmedlingar, privata utbildnings- och bemanningsfö-

retag, ideella föreningar, kooperativ och nätverk. AMS bör läggas ned och ersättas av en liten, central organisation för vissa myndighetsuppgifter inklusive tillsyn.

Vissa delar av de *arbetsmarknadspolitiska åtgärderna* kan privatiseras och genomföras av andra aktörer som utbildningsföretag, komvux, folkhögskolor m.fl. Ett system med s.k. *omställningspeng* kan vara ett sätt att öka den enskilde arbetslöses valfrihet och bör utredas. Med ett sådant system kan personen vända sig till arbetsförmedlingen för att få hjälp och för att ansöka om en omställningspeng. Beloppets storlek bestäms efter den enskildes åtgärdsbehov.

För långtidsarbetslösa som fastnat i bidragsberoende föreslår Folkpartiet en jobb- och utvecklingsgaranti som är ett slags *övergångssysselsättning*. Garantin syftar till att den arbetslöse snarast skall finna ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Den består av två delar som kombineras efter individens behov. Den ena delen består av samhällsnyttigt arbete som förmedlas av bemanningspooler, startade av bemanningsföretag och frivilligorganisationer. Den andra delen, som också organiseras av bemanningspooler, skall erbjuda vidareutveckling, exempelvis i form av språkutbildning, informationsförmedling och yrkesorienterade kurser.

Enligt Folkpartiet sker en osund form av kulturfinansiering genom arbetsmarknadsåtgärder och arbetslöshetsförsäkring. Många kulturarbetare som erhåller utbildningsbidrag eller arbetslöshetsersättning fortsätter ändå att arbeta men med den låga ersättning de då uppbär. Partiet menar att en omflyttning av en bråkdel av medlen från arbetsmarknadspolitiska insatser skulle göra större nytta om de användes till att förbättra villkoren för producenter och distributörer av konst och kultur. Det bör byggas upp kulturfonder liknande de stiftelser för forskning och kultur som skapades när löntagarfonderna lades ned.

Arbetet har ett särskilt stort socialt värde för *arbetshandikappade* personer. Arbetslinjen måste gälla även för dessa och förtidspensioneringar undvikas i största möjliga utsträckning. Antalet lönebidragsanställningar måste enligt Folkpartiet öka för att behovet av sådana skall tillgodoses. Permanenta lönebidragsanställningar är många gånger bättre för de berörda än exempelvis förtidspensionering. Anställning med lönebidrag måste i största möjliga utsträckning förbehållas arbetshandikappade och taket för lönebidragsanställningar måste höjas. Detta underlättar för arbetshandikappade med kvalificerade utbildningar att få lämpligt arbete.

Folkpartiet anser att *arbetslöshetsförsäkringen* bör omfatta alla på arbetsmarknaden. Den skall utformas som en omställningsförsäkring med tidsbegränsad ersättning baserad på inkomstbortfall för alla som arbetat under en viss tid. Ersättningen bör motsvara 80 % av inkomstbortfallet upp till en viss nivå. Ersättningen skall successivt trappas ned. För utförsäkrade bör ett efterskydd finnas som visserligen ger lägre ersättning än arbetslöshetsförsäkringen men som inte påverkas av t.ex. besparingar eller fastighetsinnehav.

Få politiska uppgifter är enligt Folkpartiet viktigare än att *modernisera arbetsrätten*. Den lagstiftning som i dag styr den svenska arbetsmarknaden bidrar till att cementera arbetslösheten på en högre nivå än nödvändigt och till att skapa problem i *lönebildningen*. Dagens arbetsrättsliga lagstiftning är anpassad till 1970-talets behov och arbetsmarknad och har som utgångspunkt att skydda ”insiders”, eller anställda som arbetar hos en och samma arbetsgivare hela sin yrkesverksamma tid. När arbetsrätten reformeras skall inriktningen bl.a. vara att de som har projekt- eller korttidsanställningar skall få ett bättre skydd än i dag och att öppna arbetsmarknaden för ”outsiders”. Vidare bör bl.a. vetomöjligheterna i samband med entreprenader tas bort, undantaget i turordningsreglerna för småföretag vidgas till att gälla alla företag och möjligheterna till provanställning förlängas. En parlamentarisk utredning bör tillsättas för att göra en översyn av arbetsrätten.

Kristdemokraternas syn på inriktningen av arbetsmarknadspolitiken framgår av motionerna A320 (yrk. 1–4, 6, 14, 17–19, 26, 28 och 29), A324 (yrk. 1, 2 och 6), Sk347 (yrk. 3), Ub272 (yrk. 2) och N395 (yrk. 11). Partiet kritiserar regeringens mål för arbetsmarknadspolitiken och dess ensidiga fokusering på den öppna arbetslösheten samt pekar på att förtidspensioneringarna och sjukskrivningarna ökat.

Det kristdemokratiska alternativet innebär en *ny arbetsmarknadspolitik* som syftar till ökad trygghet och valfrihet för den enskilde individen. Den moderna arbetsmarknaden präglas av ett ökat behov av flexibilitet och kunskap och fler korttidsanställningar. Detta kräver att ett nytt övergripande mål för sysselsättningen formuleras och att de nuvarande *arbetsmarknadspolitiska åtgärderna* ses över. Den *lokala samverkan* mellan kommuner, arbetsförmedlingar och försäkringskassor bör öka och rundgången i åtgärder minska. *Arbetsmarknadsutbildningen* bör i högre grad samordnas med det reguljära utbildningsväsendet och den kvalificerade yrkesutbildningen utökas. Individen skall stå i centrum för insatserna. För att svara mot företagets behov av yrkesutbildad arbetskraft bör *lärlingsutbildning* utgöra en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Behovet av säsongsmässig arbetskraft i trädgårdsnäringen bör utredas.

Servicekontor bör inrättas runt om i landet där arbetslösa skall få information och service och där beslut skall fattas om s.k. *omställningspeng*. Denna är avsedd för arbetslösa som inte får ett nytt arbete snabbt och skall finansiera deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De arbetslösa personerna skall fritt kunna välja mellan ett flertal olika aktörer som genomför åtgärderna, t.ex. bemanningsföretag, folkhögskolor och fackliga organisationer. Med konkurrens ökar kvaliteten på åtgärderna, menar Kristdemokraterna.

Bland de personer som är långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna och som i dag återfinns inom aktivitetsgarantin är många inte anställbara på grund av exempelvis språkproblem, handikapp, sociala problem, bristande självförtroende eller utbildning. För dem krävs nära samverkan mellan arbetsförmedling, kommun, försäkringskassa och sociala myndigheter. Aktiviteter behövs i främst kommunal- eller föreningsregi inom ramen för en s.k. *över-*

gångsarbetsmarknad. Regeringen bör lägga fram förslag till konkurrensneutrala regler för en övergångsarbetsmarknad.

Arbetshandikappade personer måste enligt Kristdemokraterna tillförsäkras möjligheter till ett fortsatt aktivt arbetsliv. I dag är osäkerheten betydande om den långsiktiga inriktningen på politiken på detta område. En möjlighet att avstå från att sänka lönebidraget bör återinföras i de fall det föreligger risk för uppsägning av en anställd med lönebidrag. Likaså behövs förbättrade villkor för lönebidragsanställningar i ideella organisationer. Partiet konstaterar att det är svårt att förena Samhalls sociala uppdrag och effektivitetskraven på verksamheten. Eventuellt bör Samhalls volym minska något och i stället bör ökad tonvikt läggas på lönebidrag.

Arbetslöshetsförsäkringen skall enligt partiet vara allmän och obligatorisk och betalas solidariskt av alla. Den bör ha en högre grad av egenfinansiering än i dag. Vidare efterlyser Kristdemokraterna enhetliga regelsystem i privata respektive offentligt organiserade *bemanningsföretag*.

En ny myndighet skall ersätta *Arbetsmarknadsverket* och *AMS*. Denna myndighet har att utifrån de mål för arbetsmarknadspolitiken som riksdagen fastställt ansvara för en rad uppgifter. Bland dessa ingår bl.a. att göra prognoser och analyser av arbetsmarknadsläget, att svara för anslagsfördelning till och drift av servicekontoren, att ombesörja auktorisation av de aktörer som genomför arbetsmarknadspolitiska åtgärder och att tillhandahålla platsinformation. Den nya myndigheten skall också svara för att alla arbetssökande får tillgång till god information om vilka servicekontor som finns, om lediga platser och om hur man söker arbete och utbildning.

På det *arbetsrättsliga området* förespråkar Kristdemokraterna en översyn av lagstiftningen i syfte att modernisera och förenkla denna. Arbetsrätten är uppbyggd för att skydda dem som har arbete men motverkar samtidigt rörlighet på arbetsmarknaden genom turordningsreglerna. Den skapar därigenom otrygghet för dem som inte har arbete. Nuvarande regelverk är svårgenomträngligt för det lilla företaget och avhåller många företag från att nyanställa.

En rad komponenter ingår i partiets strategi för god *lönebildning*. De ekonomisk-politiska ramarna skall vara stabila och främja ansvarstagande. Statlig inkomspolitik avvisas. Det behövs skattesänkningar för att uppmuntra arbete, utbildning och kompetensutveckling. Arbetslöshetsförsäkringen måste vara obligatorisk och i större utsträckning än i dag finansieras genom avgifter från de försäkrade. Kristdemokraterna förespråkar också vinstdelningssystem och ökad flexibilitet i lönebildningen för ungdomar. Lagstiftningen som reglerar kollektivavtal och stridsåtgärder måste också ses över.

I motionen fastslås att det är arbetsmarknadens parter som har det direkta ansvaret för lönebildningen medan *Medlingsinstitutets* roll i sammanhanget bl.a. är att verka för samordnade avtalsperioder, ge råd och stöd i sammanhanget, kunna medla, ta fram lönestatistik och analysera löneutvecklingen ur ett jämställdhetsperspektiv.

Centerpartiet lägger i motionerna A239 (yrk. 2, 5–13, 28–31 och 33), A330 (yrk. 1–3) och So296 (yrk. 4) fram förslag om arbetsmarknadspolitiken. Fler

beslut inom arbetsmarknadspolitiken bör enligt Centerpartiet *decentraliseras* och flyttas från statlig och regional nivå till lokal nivå eftersom en framgångsrik matchning mellan arbetssökande och företag bygger på goda relationer mellan förmedlare och arbetsgivare. Dagens arbetsmarknadspolitiska insatser bör förändras så att man tillåter fler aktörer men också genom att beslut om vilka åtgärder som skall erbjudas fattas på lokal nivå.

Arbetsmarknadspolitiken måste bli mer *individinriktad*. De arbetslösa bör så långt möjligt själva fatta beslut om åtgärder och utbildningar. Deras rättigheter och skyldigheter måste klargöras. Möjligheterna att införa ett system med s.k. *omställningspeng* bör utredas. Med ett sådant system skulle en person som riskerar arbetslöshet under längre tid tilldelas en omställningspeng som kan användas för inköp av tjänster i form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Strategier måste utformas för att möta framtidens *behov av utbildad arbetskraft*. Det gäller att få bukt med sjukskrivningarna, att göra reglerna för arbetskraftsinvandring mer generösa och att öka rörligheten på arbetsmarknaden bl.a. genom möjligheter till livslångt lärande.

Centerpartiet anser att Arbetsmarknadsverket måste reformeras och minskas. En *central myndighet* bör ha i uppgift att samla in statistik, göra kvalitetsbedömningar, fördela anslag och auktorisera aktörer, men i övrigt bör beslut i så stor utsträckning som möjligt fattas på lägre nivå. *Flera olika aktörer* bör få auktorisation att erbjuda och utföra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De aktörer som i konkurrens skall kunna erbjuda tjänster till arbetslösa är exempelvis utbildnings-, rekryterings- och bemanningsföretag och ideella organisationer. Statens skall ha ansvar för att arbetslösa kan erbjudas åtgärder på orter där inga andra aktörer etableras. Arbetsmarknadspolitiken behöver förankras lokalt och regelverket för *arbetsmarknadsnämnderna* liksom deras organisation bör utvärderas.

Särskilda insatser behövs för personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa. De bör erbjudas anställningsstöd i form av s.k. *övergångsarbetsmarknader* som innebär att arbetsgivarna bildar regionala partnerskap där den arbetslöse kan få prova olika arbeten på skilda arbetsplatser. Den arbetslöse får på så vis personliga kontakter vilket ökar möjligheterna till anställning. Arbetsgivaren får i sin tur arbetsgivaravgiften nedsatt för en anställd när man tagit emot en arbetslös.

Decentralisering och ökad lokal frihet behövs enligt Centerpartiet också i fråga om arbetsmarknadspolitiska program för personer som inte kommer in på den reguljära arbetsmarknaden och där aktivitetsgarantin upplevs som meningslös. I sådana fall bör det vara möjligt för arbetsmarknadsnämnden att införa åtgärder liknande OSA och OTA, offentliga tillfälliga anställningar.

Arbetslivet måste bli mer tillgängligt för *personer med funktionshinder*. Regeringen bör enligt Centerpartiet återkomma med förslag till metoder för att minska arbetslösheten bland personer med funktionshinder. Regeringen bör också utreda Samhalls verksamhetsmål och tillse att lönsamhetsmål inte går före ansvaret för de funktionshindrade. Lönebidragssystemet måste utökas

och utformas mer flexibelt. För anställda med lönebidrag bör den bidragsgrundande lönekostnaden, det s.k. bidragstaket, höjas från 13 700 kr till 15 000 kr per månad.

I fråga om *arbetslöshetsförsäkringen* förespråkar Centerpartiet att självfinansieringsgraden höjs till en tredjedel av kostnaden samtidigt som en skatte-reduktion på 40 % av avgiften införs. Arbetslöshetsförsäkringen bör förändras och bli mer av en omställningsförsäkring samtidigt som ersättningen stegvis trappas ned till en lägsta nivå, ett garantibelopp.

Övriga motioner om inriktningen på arbetsmarknadspolitiken

Vänsterpartiet tar i motionerna A258 (yrk. 1–4), A259, Sf336 (yrk. 6), So513 (yrk. 1–4 och 6) och Kr296 (yrk. 1–3) upp ett antal centrala arbetsmarknadspolitiska frågor. I motionen konstateras att målet är full sysselsättning i hela landet och att det satts upp delmål om att halvera den öppna arbetslösheten och om att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år skall ha reguljär sysselsättning 2004. Partiet anser att *målen för sysselsättningspolitiken bör vidareutvecklas* till att innefatta även en ambition om minskade regionala obalanser och att målen även bör väga in befolkningsutvecklingen. En *höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer* måste vara en grundläggande del av arbetsmarknadspolitiken.

När det gäller *arbetshandikappades* möjligheter att delta på arbetsmarknaden menar *Vänsterpartiet* att lönebidrag är ett bra instrument. Eftersom alternativen till anställning med lönebidrag är förtidspension eller försörjning via sjuk- eller arbetslöshetsförsäkring vill partiet se ökade möjligheter till lönebidragsanställning. Lönebidrag bör kunna prövas på ett flexibelt sätt, och det bör inte göras några automatiska neddragningar av lönebidraget.

För att lönebidragstaket skall kunna höjas bör antalet beslut om nya lönebidragsanställningar begränsas. Utredningen Arbetsmarknadspolitiska program för personer med nedsatt arbetsförmåga (dir. 2002:22) bör få tilläggsdirektiv om att utreda den begränsningsregel i förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med arbetshandikapp som avser kombination av arbetsbiträde med stödformerna lönebidrag, skyddat arbete eller utbildning i företag. *Vänsterpartiet* vill att det i tilläggsuppdraget också skall ingå att lämna förslag om hur lönebidragsanställda skall få samma möjlighet som andra att stanna kvar på arbetsmarknaden till 67 års ålder. Lönebidrag är av stor betydelse för att få till stånd övergångar från skyddat arbete inom Samhall till anställning på den reguljära arbetsmarknaden. Därför bör det sättas av en särskild kvot av lönebidragsmedlen för detta ändamål.

I fråga om villkoren på *kulturarbetarnas arbetsmarknad* poängterar partiet vikten av ett tryggt och förutsägbart skydd vid arbetslöshet. Partiet begär att förslag läggs fram om hur ett sådant skydd skall utformas. Därvid bör man utreda om ansvaret skall ligga på kultur- eller arbetsmarknadsområdet. Etablerade kulturarbetare som är arbetssökande skall kunna få sådan arbetsmarknadsutbildning som gör att de lättare kan ta lediga arbeten. En utvärdering bör

göras av hur kulturarbetare påverkats av de senaste årens förändringar av arbetsmarknadspolitiken.

I en partimotion från Vänsterpartiet behandlas *EMU och arbetsmarknaden*. Motionärerna anser att förutsättningarna för hur arbetsrätten, och inte minst reglerna om anställningstrygghet, bör utformas blir olika beroende på om Sverige är medlem i EMU eller inte. Partiet hävdar att EMU stärker incitamenten för antifackliga lagar, uppluckrad arbetsrätt, lägre lönenivåer, försäkringar i arbetslöshetsersättningen och ökade inkomstskillnader. Löntagarna och deras fackliga organisationer riskerar att ställas inför två alternativ, försäkringar av exempelvis nyssnämnda slag eller arbetslöshet. Därför behövs en översyn av arbetsrätten där särskilt EMU:s inverkan redovisas. Likaså bör alla kommande förslag och beslut inom arbetsmarknadsområdet och trygghetssystemen åtföljas av en konsekvensbeskrivning där EMU:s eventuella inverkan redovisas.

Effekterna av ett svenskt EMU-medlemskap för Norrland och norrländskt näringsliv bör också analyseras. Det finns enligt Vänsterpartiet skäl att utreda hur och i vilken omfattning dessa negativa konsekvenser kan motverkas. De ökade krav på flexibilitet på arbetsmarknaden, skattesänkningar och minskade offentliga utgifter som enligt partiet följer av EMU-medlemskap bör analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv.

I två motioner, A266 av *Helena Zakariasén m.fl. (s)* och A291 av *Ann-Kristine Johansson m.fl. (s)* förespråkas en kombination av friår och möjlighet att starta eller utveckla eget företagande.

Cristina Husmark Pehrsson (m) förespråkar i motion A206 att konkurrerande arbetsförmedlingar i alternativa driftsformer skall tillåtas.

Ana Maria Narti (fp) påtalar i motion A244 (yrk. 1 och 2) behovet av en sanering av arbetsmarknadspolitiken och menar att det endast behövs tre stödformer för arbetslösa: subventionerad provanställning, subventionerade yrkesstudier samt en jobb- och utvecklingsgaranti för grupper utan en någorlunda aktuell erfarenhet av svenskt arbetsliv.

Annelie Enochson och Stefan Attefall (båda kd) begär i motion A261 att rätten till anställning med lönebidrag förlängs till 67 års ålder.

Birgitta Carlsson och Sven Bergström (båda c) föreslår i motion A205 att arbetslösa som deltagit i aktivitetsgarantin utan att komma ut på den öppna arbetsmarknaden skall kunna utföra naturvårdsarbete inom ramen för en övergångsarbetsmarknad. *Barbro Feltzing (mp)* presenterar i motion A204 ett liknande förslag och menar att s.k. gröna jobb som innefattar exempelvis skötsel av naturreservat bör kunna utföras som övergångsarbeten. Därmed förenas miljö- och sysselsättningsmål.

Sofia Larsen och Claes Västerteg (båda c) pläderar i motion A306 (yrk. 1 och 2) för en översyn av Samhalls verksamhetsmål så att kravet på lönsamhet inte går före ansvaret för de arbetshandikappade. Motionärerna förespråkar också ett regelverk för decentraliserade åtgärder riktade till arbetshandikappade.

Göran Lindblad (m) anser i motion A335 (yrk. 1–5) att AMS bör läggas ned och kommunerna åläggas att införa en jobbgaranti så att arbetslösa får arbete. Finansiering bör ske genom att merparten av AMS anslag överförs till kommunerna. Jobbgarantin skulle främst skötas av privata entreprenörer. Genom en kompetensutvecklingspeng bör den enskilde arbetssökanden själv kunna välja utbildning eller praktikplats.

I ett antal enskilda socialdemokratiska motioner samt i en enskild motion från en moderat och en folkpartist läggs förslag fram om att höja *lönebidragsnivån* eller att utreda denna eller mer generella frågor om *arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden*. Det gäller motionerna A220 av *Lars Wegendal m.fl. (s)*, A222 av *Håkan Juholt och Ann-Marie Fagerström (båda s)*, A282 av *Göte Wahlström m.fl. (s)*, A284 av *Hans Hoff (s)*, A285 av *Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Christina Nenes (båda s)*, A302 av *Rezene Tesfazion m.fl. (s)*, A341 av *Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s)*, A342 av *Lena Sandlin-Hedman och Karl Gustav Abramsson (båda s)* samt A245 av *Ulla Löfgren (m) och Yvonne Ångström (fp)*.

Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s) vill i motion A367 (yrk. 1, 2 och 4) utöver en översyn av *lönebidragen* också ha en översyn av *inriktningen på Samhalls verksamhet* respektive användningen av *främjandelagen*.

I motionerna A277 av *Margareta Sandgren m.fl. (s)* och A257 av *Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (båda s)* krävs klarläggande av *avvägningen mellan Samhalls sociala och ekonomiska mål*.

I två motioner behandlas frågan om gränssamarbete mellan Sverige och Norge. *Marie Engström (v)* begär i motion A228 konkreta förslag till åtgärder för att avskaffa gränshinder av olika slag och för att få till stånd ett effektivt samarbete på arbetsmarknadsområdet. *Ann-Kristine Johansson m.fl. (s)* kräver i motion A292 förenklingar av de lagar och regelverk som hindrar arbetskraftens rörlighet mellan de båda länderna och pekar på betydelsen av en arbetsförmedling med både svensk och norsk personal som går under benämningen AF Inre Skandinavien.

Arbetsmarknadsutskottets syn på den allmänna inriktningen av politiken m.m.

Arbetsmarknadsläget

Arbetsmarknadsutskottet har nyligen i 2002/03:AU1 yttat sig till finansutskottet om ramar för utgiftsområdena 13 och 14. Utskottet har där översiktligt redovisat senast tillgängliga månadsstatistik från AMS och SCB, Konjunkturinstitutets månadsbarometer samt vissa andra mätningar och prognoser. Generaldirektörerna för AMS, Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet har lämnat information till utskottet om bl.a. konjunkturläget i anslutning till beredningen av budgetpropositionen.

Med utgångspunkt från den samlade information som utskottet tagit del av konstaterade utskottet i ovannämnda yttrande att osäkerheten om utveckling-

en på arbetsmarknaden ökat sedan budgetpropositionen lades fram. Arbetsmarknadsutskottet ansåg emellertid att det inte fanns underlag för att frångå de bedömningar som regeringens förslag grundats på. Utskottet framhöll dock att det är av största vikt att det finns en beredskap för att på olika sätt möta en ökande arbetslöshet. Stora ansträngningar måste också göras för att nå sysselsättningsmålet.

Vissa uppgifter ur den senast tillgängliga statistiken från AMS och SCB redovisas här i koncentrat.

AMS-statistiken härrör sig från den 7 november och avser oktober månad. AMS konstaterar att konjunkturuppgången dröjer men att arbetsmarknaden trots det är fortsatt stabil. Den öppna arbetslösheten fortsätter att gå ned trots den svaga konjunkturen. Arbetslösheten har minskat främst bland kvinnor men har även sjunkit för äldre och långtidsinskrivna. Det s.k. obalanstalet, dvs. öppet arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, uppgick i oktober till 6,6 % av arbetskraften.

Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) låg både antalet arbetslösa och antalet sysselsatta på en oförändrad nivå i oktober jämfört med september. Andelen arbetslösa uppgick i oktober till 3,7 % av arbetskraften jämfört med 4,0 % i oktober 2001. Andelen sysselsatta i åldersgruppen 20–64 år på den reguljära arbetsmarknaden låg i oktober på 77,6 %, vilket kan jämföras med 78,4 % i september.

Den bedömning av arbetsmarknadsläget som utskottet nyligen gjorde i sitt yttrande till finansutskottet framgår ovan. Den information om utvecklingen på arbetsmarknaden som utskottet tagit del av efter det att yttrandet tillkom föranleder ingen ändring av den bedömning som då gjordes.

Mål för politiken på utgiftsområde 13 m.m.

Som framgått av betänkandets inledande del redovisas i budgetpropositionen målen för den ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitiken. Där finns också information om bl.a. sysselsättningsmålet om att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år skall ha reguljär sysselsättning 2004. Utskottet ställer sig bakom regeringens deklaration att den samlade politiken skall inriktas på att uppnå detta mål. En god uthållig ekonomisk tillväxt, det s.k. högtillväxtalternativet enligt regeringens finansplan, i kombination med en rad politiska åtgärder erfordras för att målet skall kunna uppnås. Utskottet ser positivt på att regeringen i bilaga 2 till finansplanen redovisat utvecklingen hittills liksom en prognos när det gäller målet om reguljär sysselsättning.

Regeringens mål att halvera socialbidragsberoendet mellan 1999 och 2004 liksom ohälsomålet är enligt utskottet uttryck för höga och lovvärda politiska ambitioner som har stor betydelse också för arbetsmarknaden.

I årets regeringsförklaring pekade statsministern ut två samhällsproblem – de höga sjuktalen och många invandrares utanförskap – som denna mandatperiods allt annat överskuggande arbetsuppgifter. Han betonade att ansvaret är gemensamt. Medverkan kommer att behövas från alla aktörer.

Att öka de invandrade svenskarnas tillträde till arbetsmarknaden är en central uppgift för arbetsmarknadspolitiken. Viljan att arbeta måste tas till vara och en arbetsmarknad för alla skapas. Om detta råder det en bred politisk enighet.

Utskottet instämmer i såväl Moderaternas uppfattning att utanförskap och långtidsarbetslöshet måste motverkas som i vad Folkpartiet anför om arbetets betydelse för individen liksom om att individen skall stå i centrum för de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Utskottet delar vidare Vänsterpartiets åsikt att en viktig del av arbetsmarknadspolitiken är att höja sysselsättningsgraden bland invandrade personer. Arbetsförmedling och arbetsvägledning måste i högre grad anpassas efter individens förutsättningar. Regeringen har aviserat ett förslag om ett nytt stöd för dem som trots lång tid i aktivitetsgarantin inte fått fotfäste på arbetsmarknaden. Därtill skall undervisningen i svenska förbättras och former och metoder för värdering av utländsk yrkeskompetens utvecklas. I regeringsförklaringen aviserades ett utökat skydd mot diskriminering.

Av regeringsförklaringen framgår att samtliga myndigheter liksom kommuner och landsting skall sätta upp mål och utarbeta handlingsplaner för att öka mångfalden och motverka diskriminering vid anställning. En motsvarande utveckling i den privata sektorn är önskvärd. Det är utskottets övertygelse att ökad mångfald i arbetslivet främjar tillväxten i ekonomin.

Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att en grund för tillträdet till arbetsmarknaden läggs redan under flyktingars och invandrades första tid i Sverige. Det är därför positivt att AMS i regleringsbrevet för innevarande år fått i uppgift att utarbeta en strategi för hur man i verksamheten skall säkerställa att arbetsförmedlingarnas insatser för de nämnda grupperna under introduktionsperioden prioriteras oavsett konjunkturläge och generell medeltilldelning. Strategin skall redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Arbetsförmedlingen måste motverka diskriminering. När det gäller etnisk diskriminering i samband med arbetsförmedling finns det anledning att påpeka att en arbetsgivare inte får ställa krav som framstår som neutrala men i praktiken ställer en arbetstagare med en viss etnisk tillhörighet i ett sämre läge. Ett exempel på det är att man inte får kräva bättre svenskunkunskaper av den som söker arbete än vad som är nödvändigt för arbetet.

Utskottet delar regeringens uppfattning i budgetpropositionen att målet för arbetsmarknadspolitiken bör ligga fast: En väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god uthållig ekonomisk tillväxt.

Ur detta mål kan huvuduppgifterna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten härledas. Dessa är i dag formulerade på följande sätt i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten:

1. Att effektivt sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft.
2. Att främja sysselsättning och kompetensutveckling för arbetslösa personer på en effektiv och flexibel arbetsmarknad.

3. Att underlätta för personer med svag ställning på arbetsmarknaden att få arbete och förhindra utslagning från arbetsmarknaden.
4. Att motverka långa tider utan reguljärt arbete.
5. Att motverka en könsuppdelad arbetsmarknad och på andra sätt bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män samt till ökad mångfald i arbetslivet.

Moderaterna respektive Kristdemokraterna anser, som framgått ovan, att ett nytt sysselsättningsmål bör formuleras, och Vänsterpartiet föreslår i en motion att målen för sysselsättningspolitiken bör vidareutvecklas till att avse även minskade regionala obalanser inklusive befolkningsutveckling.

Utskottet kan konstatera att regionala obalanser, exempelvis i fråga om befolkningsutveckling och sysselsättningsgrad, påverkas av en lång rad faktorer. Att så är fallet framgår också av vad regeringen anför i budgetpropositionen rörande utgiftsområde 19 Regionalpolitik. Där konstateras att målen för regionalpolitiken innebär att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket.

Regeringen har i regleringsbrev till myndigheter inom de politikområden som är av störst betydelse för den regionala utvecklingen ställt krav på att de skall bidra till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Så anges exempelvis följande i Arbetsmarknadsverkets regleringsbrev för 2002:

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. AMV skall bidra till att målet uppnås genom att vara samverkanspart och kan vara medfinansierare i de regionala tillväxtavtalen. De insatser som görs inom de regionala tillväxtavtalen skall rymmas inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska reglerna. De skall också göras med utgångspunkt i de mål och prioriteringar som finns uppsatta för arbetsmarknadspolitiken. AMV skall återrapportera på vilket sätt verksamheten bidragit till att nå ovan nämnda mål inom regional utvecklingspolitik. AMV skall i särskild redovisning, senast den 22 februari 2003, redovisa beslut om finansiella åtaganden inom ramen för regionala tillväxtavtal. Av redovisningen skall det per åtagande framgå vilka samverkande parter är, vilket eller vilka av myndighetens anslag som använts samt belopp. Den närmare utformningen av redovisningen skall ske i samråd med Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

SCB publicerar varje månad statistik om arbetsmarknadsläget. Myndigheten har också i uppdrag att månatligen redovisa statistik om det s.k. sysselsättningsmålet som innebär att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år skall vara sysselsatt på den reguljära arbetsmarknaden år 2004. Dessa uppgifter redovisas för riket i anslutning till att gängse AKU-statistik publiceras men kan också tas fram fördelade på län.

Vid en nedbrytning på länsnivå av den reguljära sysselsättningen framkommer att de regionala skillnaderna är betydande. Medan riksgenomsnittet under tredje kvartalet 2002 var 78,7 % låg Stockholms län på 82,5 % medan Jämtlands län endast nådde 70,5 % reguljär sysselsättningsgrad. De lokala variationerna är sannolikt ännu större.

**Sysselsatta 20–64 år på den reguljära arbetsmarknaden
Per län tredje kvartalet 2002**

Län	Antal sysselsatta 20–64 år, 1 000-tal	Andel sysselsatta i % av befolkningen 20–64 år
Stockholms	928	82,5
Uppsala	147	79,6
Södermanlands	118	79,1
Östergötlands	186	78,0
Jönköpings	156	83,8
Kronobergs	83	80,3
Kalmar	102	76,9
Gotlands	27	77,8
Blekinge	66	73,9
Skåne	508	76,1
Hallands	131	81,6
Västra Götalands	699	80,6
Värmlands	117	72,6
Örebro	122	76,5
Västmanlands	114	74,9
Dalarnas	123	77,4
Gävleborgs	120	74,6
Västernorrlands	108	76,4
Jämtlands	55	70,5
Västerbottens	117	78,0
Norrbottens	107	71,0
Hela riket	4 135	78,7

Anm. Som sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden räknas sysselsatta enl. AKU exkl. sysselsatta i de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska programmen allmänt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd till personer över 57 år och start av näringsverksamhet. Ovanstående är skattningar med en viss osäkerhet.
Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (AKU)

När det gäller den arbetsmarknadspolitiska verksamhet som bedrivs av AMV fördelas resurserna till länen via länsarbetsnämnderna enligt en särskild resursfördelningsmodell. Utskottet kan konstatera att den modell som används av AMS vid fördelning till länsarbetsnämnderna av medel för arbetsmarknadspolitiska insatser tar hänsyn till kvarstående sökande utan arbete och i program under den senaste tolv månadersperioden, alltså det s.k. sökandetrycket. Utöver detta tar man hänsyn till en fördelningspolitisk faktor som skall mäta svårigheten på arbetsmarknaden.

Utskottet har i tidigare sammanhang tagit upp frågan om resursfördelning inom AMV. Senast i betänkande 2001/02:AU1 uttalade utskottet att det är angeläget att AMV även fortsättningsvis utformar och omprövar de resursför-

delningsmodeller som används inom verket. Utifrån de övergripande riktlinjer som riksdag och regering ger i mål- och resultatstyrningen åligger det verket att fördela anslagna medel på mest ändamålsenliga sätt. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Nedan återkommer utskottet till frågan om AMV:s organisation och styrning.

De regionala skillnaderna är stora inte bara i fråga om reguljär sysselsättning och arbetslöshet utan också i fråga om ohälsa. I betänkande 2002/03:AU2 behandlar utskottet närmare frågan om åtgärder och förslag för att minska ohälsan.

Utskottet ställer sig bakom regeringens uppfattning i budgetpropositionen att det är en stor utmaning att skapa förutsättningar för att alla delar av landet och hela den potentiella arbetskraften skall få del av den positiva utvecklingen framöver. Det är också viktigt att uppmärksamma de inomregionala skillnader som är mycket stora, bl.a. i storstadsregionerna. Den yrkesmässiga och geografiska rörligheten måste öka för att motverka flaskhalsar och samtidigt utjämna skillnader i arbetslöshet och sysselsättning mellan olika regioner och olika grupper av människor. Risken är annars stor att klyftorna ökar.

I detta sammanhang vill utskottet också peka på att de regionala aspekterna även framhålls i EU:s sysselsättningsriktlinjer. Enligt riktlinjerna för 2002 skall medlemsstaterna, när de omsätter sysselsättningsriktlinjerna i nationell politik, ta hänsyn till den regionala dimensionen och regionala skillnader genom att utforma differentierade åtgärder eller mål. Utskottet återkommer nedan närmare till frågan om EU:s sysselsättningsarbete.

Av det anförda framgår att utskottet delar Vänsterpartiets oro över de regionala och inomregionala klyftor som finns i landet. Samtidigt kan utskottet konstatera att vad som sägs i sysselsättningsriktlinjerna om den regionala dimensionen ligger i linje med vad som anförs i Vänsterpartiets motion.

Arbetsmarknadspolitikens tillväxtfrämjande och fördelningpolitiska roll

Målet för arbetsmarknadspolitikerna är, som framgått ovan, en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt. Arbetsmarknadspolitikerna skall bidra till målet för den ekonomiska politiken uppnås och har därmed en viktig *tillväxtfrämjande roll*.

Men arbetsmarknadspolitikerna kan självfallet inte på egen hand klara av att uppnå målen för den ekonomiska politiken – full sysselsättning och ökat välstånd genom en god och uthållig ekonomisk tillväxt. För detta krävs, som påtalas också i motioner, ett gynnsamt *företagsklimat* och ett *skattesystem* som främjar företagande och arbete. Utskottet avstår här från att närmare gå in på de reformer som genomförts med bl.a. denna inriktning men kan konstatera att detta redovisas såväl i budgetpropositionen som i skrivelse 2001/02:187 om Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsarbete som – utöver budgetpropositionen – behandlas i detta utskottsbetänkande. Utskottet återkommer nedan till frågan om lönebildningens, arbetsrättens och

arbetslöshetsförsäkringens betydelse för tillväxten och arbetsmarknadens funktionssätt.

Att arbetsmarknadspolitiken har såväl en tillväxtfrämjande som en fördelningpolitisk roll framgår av uppgifterna för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilka redovisats ovan.

Flera motioner tar upp *rörligheten på arbetsmarknaden* och man menar att denna i dag är otillräcklig. Den geografiska och yrkesmässiga rörligheten är av central betydelse för matchningen på arbetsmarknaden. Rörligheten är, som påpekas i motioner bl.a. från Moderaterna och Folkpartiet, otillräcklig och måste öka för att flaskhalsar skall kunna motverkas. En ökad rörlighet medverkar också till att utjämna skillnader i arbetslöshet och sysselsättning mellan olika regioner och olika grupper av människor. Också den inomregionala obalansen i bl.a. storstadsregionerna måste uppmärksammas. Som regeringen påpekar i budgetpropositionen kan otillräcklig rörlighet bidra till ökade klyftor i samhället.

Det är mot denna bakgrund positivt att regeringen tillkallat en särskild utredare som skall göra en översyn av generella åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken som stimulerar arbetsmarknadsrelaterad geografisk rörlighet (dir. 2002:80). Flyttningsbidragets betydelse betonas särskilt i utredningsdirektiven. I utredarens uppdrag ingår också att se över andra möjligheter att främja tillgången till nyckelpersoner i lokala arbetsmarknadsregioner av mindre storlek. Utredaren skall bl.a. lägga fram förslag om uppföljningsbara mål för geografisk rörlighet. Utredningsuppdraget skall slutredovisas senast den 31 mars 2003.

De lokala arbetsmarknaderna har vidgats väsentligt under de gångna 30 åren, visar statistik från SCB. Utskottet ser positivt på denna utveckling och vill i sammanhanget peka på att pendlingsstödet reformerats från den 1 januari 2002.

Vikten av ökad rörlighet på arbetsmarknaden ingår också i de trepartssamtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter som pågår för närvarande och som utskottet tar upp närmare i betänkande 2002/03:AU2. I dessa samtal kommer man bl.a. att diskutera utvecklande av system som underlättar arbetsplatsbyten/provanställningar på såväl interna som externa arbetsmarknader.

Utskottet återkommer nedan till motionsförslag om rörligheten på den nordiska arbetsmarknaden.

Som framgått har AMS generaldirektör nyligen informerat utskottet om aktuella arbetsmarknadsfrågor. En av de frågor som togs upp var de demografiska förändringar som Sverige står inför och den därmed sammanhängande arbetskraftsbrist som är att vänta. Den överskuggande arbetsmarknadspolitiska frågan är enligt chefen för AMV hur man skall utforma en politik som framgent kan erbjuda ett tillräckligt *utbud av arbetskraft* och en god *kompetensförsörjning*. Det framtida arbetskraftsbehovet kommer inte bara att finnas i ”teknikdrivna” branscher i storstadsområdena, vilket varit kännetecknande för

de senaste högkonjunkturerna, utan behovet kommer också i helt andra branscher, exempelvis vård och omsorg, och i mindre orter.

Det finns i dag många människor som är arbetslösa men som vill ha ett arbete. Likaså finns det många människor som på grund av ohälsa står utanför arbetslivet. Kraftfulla insatser måste till så att man kan ta till vara den arbetskraft som dessa människor skulle kunna erbjuda. Politiken måste enligt utskottet utformas för att göra detta möjligt. I betänkande 2002/03:AU2 behandlar utskottet frågor om hur ohälsa i arbetslivet skall motverkas.

Centerpartiet efterlyser i en motion en strategi för att möta framtidens behov av utbildad arbetskraft inom den offentliga sektorn medan Moderaterna pekar på behovet av yrkesutbildad arbetskraft.

Strategiska frågor kring kompetensförsörjningen har nyligen utretts av en arbetsgrupp inom Regeringskansliet (Ds 2002:47). Bland de frågor som tas upp i gruppens rapport kan nämnas kompetensförsörjningen i några yrkesgrupper, däribland sjuksköterskor, gymnasielärare, byggnadsarbetare och IT-specialister. Vidare behandlas graden av överensstämmelse mellan tillgång till och efterfrågan på utbildad arbetskraft samt anpassningsmekanismer för en effektiv kompetensförsörjning.

En annan arbetsgrupp i Regeringskansliet utarbetar för närvarande en rapport om arbetskraftsutbud och välfärd där man bl.a. kommer att belysa framtida arbetskraftsbehov och vilka arbetskraftsreserver som finns. Gruppen skall också peka ut viktiga insatsområden för att arbetskraftsreserverna skall kunna tas till vara.

Ytterligare en aktuell utredning som kan nämnas i detta sammanhang belyser den framtida personalförsörjningen inom vård- och omsorgssektorn med inriktning på tillgång och rekryteringsbehov till 2015 (Ura 2002:3). I utredningen, som gjorts av AMS, utpekade tre avgörande frågor för den framtida kompetens- och personalförsörjningen inom vård och omsorg: arbetsorganisationen inom sektorn måste förändras samtidigt som åtgärder vidtas för att höja statusen på arbete där, utbildningens innehåll måste stämma överens med framtida kompetensbehov i sektorn och behörighetsreglerna till högre vårdutbildningar måste ses över så att exempelvis undersköterskor med lång arbetslivserfarenhet kan genomgå en förkortad sjuksköterskeutbildning.

Utformningen av grund- och högskoleutbildningen och kompetensutvecklingen i arbetslivet är naturligtvis av största vikt för den framtida tillgången till arbetskraft. Gymnasiekommittén 2000 väntas presentera ett slutbetänkande i december 2002. Enligt vad utskottet erfarit från Regeringskansliet kan kommitténs förslag, om det genomförs, komma att få betydande inverkan på utformningen av den eftergymnasiala utbildningen, och då inte minst yrkesutbildningen på högskolenivå.

Utskottet anser att frågor om den framtida kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden redan i dag har hög prioritet. Så måste vara fallet även i framtiden eftersom kompetensförsörjningen så nära sammanhänger med de långsiktiga förutsättningarna för tillväxt och välfärd. De demografiska utmaningarna kräver att stor uppmärksamhet riktas mot frågan.

En av grunduppgifterna för AMV och arbetsförmedlingen är att medverka till att arbetskraften är utbildad och får utveckling och ökade kvalifikationer så att den motsvarar arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens och yrkeskunnande. Arbetsmarknadsutbildningen skall vara efterfrågestyrd och i första hand syfta till att motverka brist på arbetskraft och flaskhalsar och därmed bidra till sysselsättningstillväxt.

Också kortsiktigt är naturligtvis tillgången till arbetskraft viktig. AMS följer exempelvis noga hur länsarbetsnämnderna använder arbetsmarknadsutbildning för att motverka flaskhalsar, bl.a. genom att rapporter begärs in om detta vid två tillfällen under året. Myndigheten har vidare i oktober tillsatt en särskild arbetsgrupp för att hitta former för hur övertalig arbetskraft inom telekomsektorn skall tas till vara i andra sektorer eller regioner i landet.

Motionsyrkandet om att utreda trädgårdsnäringsens säsongsmässiga arbetskraftsbehov är utskottet inte berett att tillstyrka. Det är i första hand ett ansvar för den enskilda branschen att analysera och åtgärda svårigheter att rekrytera arbetskraft som kan hänga samman med faktorer som lönesättning, arbetsmiljö, arbetstider, lokala förhållanden etc. Utskottet konstaterar vidare att den period för vilken länsarbetsnämnderna kan bevilja arbetstillstånd för säsongsanställd arbetskraft har förlängts till sju månader per år, vilket tidigare redovisats i betänkande 2001/02:MJU17.

En rad motionsförslag under allmänna motionstiden avser insatser för att stärka *arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska roll*. Det gäller bl.a. förslag om att underlätta situationen på arbetsmarknaden för särskilda grupper, exempelvis arbetshandikappade, invandrare, ungdomar och äldre. Det gäller också förslag av mer övergripande karaktär kring vad som motionärerna benämner övergångsarbetsmarknad, jobbgaranti, omställningspeng m.m. Den sistnämnda typen av förslag behandlas i detta betänkande liksom motionsförslag om att stärka arbetsmarknaden för arbetshandikappade. Utskottet räknar med att behandla övriga motioner om särskilda grupper i ett betänkande i början av 2003.

Utskottet behandlade våren 2002 i betänkande 2001/02:AU5 ett antal förslag om att införa s.k. *övergångsarbeten* eller *förstärkt aktivitetsgaranti*. Med anledning av de motioner som behandlas i detta betänkande och som tar sikte på vad motionärerna benämner jobb- och utvecklingsgaranti, övergångsarbete, övergångssysselsättning och övergångsarbetsmarknad vill utskottet hänvisa till sitt ställningstagande i betänkande AU5:

Utskottet kan konstatera att det inom en relativt snar framtid kommer att uppstå arbetskraftsbrist. Inom många viktiga sektorer på arbetsmarknaden kommer efterfrågan på arbetskraft att bli större än utbudet. I denna situation kommer alla arbetsföra att behövas. Aktivitetsgarantin kommer utifrån detta perspektiv att spela en allt viktigare roll för att inför framtiden stärka och rusta personer som i dag har svårt att komma in på den reguljära arbetsmarknaden.

Även i en situation med arbetskraftsbrist kan det inte uteslutas att det fortfarande finns grupper som står mycket långt utanför den reguljära arbetsmarknaden, exempelvis vissa äldre arbetslösa och personer som aldrig har fått något fotfäste på arbetsmarknaden. Enligt utskottets mening

bör det finnas ytterligare insatser, inom ramen för aktivitetsgarantin, som kan vidtas för att stödja och hjälpa dessa grupper.

Vid utformningen av dessa insatser bör man ta till vara de erfarenheter som finns inom den kommunala sektorn av bl.a. OTA och lokalt genomförda sysselsättningsprojekt. Även OSA bör kunna tjäna som förebild för dessa åtgärder. En annan lösning kan vara meningsfulla sysselsättningar, t.ex. inom miljö- och naturvård, som subventioneras genom någon form av anställningsstöd.

Mot bakgrund av det anförda gjorde riksdagen på förslag från arbetsmarknadsutskottet ett tillkännagivande till regeringen om ytterligare insatser inom aktivitetsgarantin (bet. 2001/02:AU5, rskr. 216). Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen aviserat att den under riksmötet avser att återkomma till riksdagen med förslag såväl om att ytterligare förbättra matchningen på arbetsmarknaden som när det gäller vidareutveckling av aktivitetsgarantin och det särskilda anställningsstödet.

Omställningspeng och alternativa aktörer, m.m.

Som framgått föreslår Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet i skilda motioner att arbetslösa skall kunna få en s.k. *omställningspeng* om de inte får nytt arbete snabbt. Omställningspengen skall användas till att finansiera arbetsmarknadsåtgärder för den arbetslösa. En *mångfald av aktörer*, däribland exempelvis *bemanningsföretag* av olika slag, skall kunna svara för utförandet av de åtgärder som erbjuds till arbetslösa, enligt såväl de tre nämnda partierna som enligt Moderaterna.

Beslut om att omställningspeng skall betalas ut liksom om storleken på den skall enligt Kristdemokraternas förslag fattas av ett organ som man benämner som servicekontor medan den arbetslösa personen i Folkpartiets version vänder sig till en arbetsförmedling, benämnd jobbkontor, för att ansöka om en omställningspeng. Centerpartiet, som i likhet med övriga borgerliga partier förordar att AMV reformeras och minskas, vill att en central myndighet skall ”förmedla omställningspengar och auktorisera aktörer, men i övrigt bör så mycket som möjligt beslutas på en lägre nivå”.

Gemensamt för de skilda motionsförslagen är att de resurser som erbjuds den arbetslösa skall variera utifrån den enskildes behov, något som utskottet närmast ser som en självklarhet. Att *individens står i centrum* måste redan i dag anses vara ett rättesnöre för förmedlingsinsatserna liksom att de resurser som ställs till förfogande också anpassas till den enskilde arbetssökandens behov av stöd och hjälp. Som framgår av budgetpropositionen bedriver AMS i samarbete med länsarbetsnämnderna ett utvecklingsarbete med fokus på bl.a. förbättrade behovsanalyser.

Utskottet kan inte av de sinsemellan varierande och relativt knapphändiga beskrivningar som görs i de tre nämnda borgerliga partiernas motioner få någon klarare bild av hur det är tänkt att storleken på den föreslagna omställningspengen skall bestämmas – enligt en av motionerna skall dock utgångspunkten vara exempelvis ålder, utbildning och arbetslivserfarenhet.

Inte heller har utskottet lyckats finna någon närmare motivering till varför motionärerna förutsätter att en omställningspeng automatiskt skulle medföra att arbetslösa stod mer i centrum för de arbetsmarknadspolitiska insatserna än vad som är fallet i dag. Det finns redan i dag krav på att en individuell handlingsplan skall upprättas inom tre månader från det att den enskilde anmäler sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen (SFS 2000:628). För att handlingsplanen skall vara effektiv måste den utgå från individens behov och upprättas i samråd mellan arbetsförmedlare och arbetssökande.

I en studie genomförd av en arbetsgrupp inom arbetsmarknadsutskottet rörande Arbetsmarknadsverkets arbete med individuella handlingsplaner har gruppen funnit att sådana handlingsplaner är en bra metod för att uppnå en strukturerad sökprocess som kan underlätta för den arbetssökande att få arbete. Arbetsgruppen framhöll att handlingsplanen, för att vara effektiv, måste utgå från individens behov och upprättas i en dialog mellan arbetsförmedlare och arbetssökande. Gruppen presenterade i sin rapport i april 2002 också förslag om hur arbetet med handlingsplanerna kunde förbättras och effektiviseras. Ett utvecklingsarbete rörande individuella handlingsplaner pågår inom AMV.

I Folkpartiets förslag om en jobb- och utvecklingsgaranti på en form av övergångsarbetsmarknad ingår att bemanningspooler, startade av bemanningsföretag och frivilligorganisationer, skall organisera och sköta förmedlingsverksamheten.

I motionsförslagen från Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet om omställningspeng pekar man på *bemanningsföretagens betydelse* som utförare av åtgärder. Bemanningföretag har redan i dag en roll inom förmedlingsverksamheten.

En grundtanke bakom aktivitetsgarantin är att den skall utformas i nära *samverkan* mellan stat, kommuner, företag och arbetsmarknadens parter. Det skall också finnas möjligheter att använda sig av bemanningsföretag. Utskottet betonade i betänkande 2001/02:AU5 att det är viktigt att samverkan sker med föreningslivet; inte minst gäller detta olika invandrargorganisationer där engagemang och stora kunskaper kan tas till vara. Detta, framhöll utskottet, är i första hand en fråga för de lokala aktörerna.

AMS utarbetade under 2001 riktlinjer för AMV om samverkan med bemanningsföretag inom ramen för aktivitetsgarantin. Sådan samverkan som leder till att deltagarna får någon form av anställning ses som mest angelägen och alla möjligheter som främjar det målet skall prövas, enligt riktlinjerna. I riktlinjerna anges vidare att syftet med samverkan är att aktivitetsgarantins deltagare skall få vidgade möjligheter och nya kontakter med arbetsgivare, vilket förväntas öka deras chanser att åter etablera sig på arbetsmarknaden.

I de nämnda riktlinjerna ges bl.a. konkreta exempel på hur samverkan kring information, praktik och personaluthyrning kan utformas. Eftersom det är fråga om en form av utvecklingsarbete har länsarbetsnämnderna haft i uppdrag att rapportera om erfarenheterna av denna samverkan. På central nivå

inom AMS har en grupp med företrädare från bemanningsbranschen, fackliga organisationer och AMS följt verksamheten.

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att Arbetsmarknadsverket visar stor öppenhet när det gäller samverkan med olika aktörer för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och för att förhindra och motverka långtidsarbetslöshet. Det bör dock enligt utskottets uppfattning i första hand vara arbetsförmedlingarna och AMV som skall avgöra i vilken omfattning olika aktörer anlitas.

Utskottet återkommer nedan till frågan om samverkan och lokal förankring av arbetsmarknadspolitiken.

Uppföljning och utvärdering är, som utskottet många gånger har framhållit, av stor betydelse i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utskottet vill i detta sammanhang betona att det är väsentligt att olika samverkansformer följs upp. Det är inte alls, som vissa motionärer tycks utgå från, självklart att nya samverkansformer eller aktörer automatiskt leder till bättre resultat för de arbetslösa individerna än vad som är fallet med dagens förmedlingsinsatser.

Detta kan illustreras med ett exempel. Det gäller ett pilotprojekt för arbetslösa invandrare, där man jämfört utfallet av förmedlingsaktiviteter via bemanningsföretag med arbetsförmedlingen. Slutsatsen blev att de arbetslösa invandrare som erhållit förmedlingsinsatser via arbetsförmedlingen fått arbete i större utsträckning än de som varit hänvisade till bemanningsföretag. Resultaten från pilotprojektet redovisas i en rapport från Centrum för arbetsmarknadspolitisk forskning (CAFO) vid Växjö universitet som har publicerats av AMS (Ura 2002:6).

Mot bakgrund av vad utskottet anfört om betydelsen av samverkan mellan AMV och andra aktörer ser utskottet positivt på att en särskild enhet för samverkansfrågor bildades inom AMS den 1 juli 2002. Enheten är en s.k. stabsfunktion och skall bl.a. arbeta med policyfrågor kring samverkan med externa parter liksom med planering och uppföljning av verkets insatser för att främja mångfald, jämställdhet, integration och insatser mot diskriminering.

I anslutning till vad utskottet här anfört om samverkan mellan arbetsförmedlingen och bl.a. bemanningsföretag vill utskottet också redovisa sin syn på förslag från Moderaterna och Kristdemokraterna om *villkoren för bemanningsföretagen*.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen under senare år behandlat olika motioner som tagit upp frågor kring bemanningsföretagens villkor, senast våren 2002 (se bet. 2001/02:AU5).

På förslag av utskottet beslutade riksdagen tidigare om ett tillkännagivande om behovet av en översyn av bemanningsföretagen (bet. 1999/2000:AU1, rskr. 1999/2000:83). Bakgrunden var de slutsatser om branschens verksamhet som presenterades i betänkandet Personaluthyrning (SOU 1997:58) och ett antal motioner som bl.a. behandlade de anställdas situation, exempelvis löneform och arbetstid, men även konkurrensförhållandena. Enligt utskottet väckte verksamheten i bemanningsföretagen, reglerna för själva

verksamheten, verksamhetens förhållande till andra regelsystem, konkurrensförhållanden m.m. en rad frågor. Utskottet ansåg att översynen av verksamheten borde bedrivas förutsättningslöst, men att de anställdas situation och övriga problem som kan vara förknippade med en anställning i bemanningsföretag måste stå i fokus.

Inom Regeringskansliet tillsattes under hösten 2001 en arbetsgrupp med uppdrag att inventera de problem som kan vara förknippade med anställning i ett bemanningsföretag. I arbetsgruppen ingår företrädare för Näringsdepartementet, arbetsmarknadens parter och branschföreträdare. Arbetsgruppen skall samråda med de myndigheter som kan tillföra särskild sakkunskap, såsom de ombudsmän som har till uppgift att motverka diskriminering i arbetslivet. Bland de frågor som skall tas upp i arbetsgruppen är tillämpningen av arbetslöshetsförsäkringen för anställda i bemanningsföretag.

Den 21 mars 2002 lade EU:s kommission fram ett förslag till direktiv (KOM [2002] 149 slutlig) om arbetsvillkor för personal som hyrs ut av bemanningsföretag. Förslaget innebär i huvudsak att en utlyrd arbetstagare inte får behandlas på ett mindre förmånligt sätt när det gäller grundläggande arbetsvillkor än anställda med identiskt eller likartat arbete i kundföretaget.

Med anledning av direktivförslaget utvidgades den ovannämnda arbetsgruppens uppdrag till att även avse ett samråd rörande detta.

Enligt det ursprungliga uppdraget skulle arbetsgruppen ha redovisat resultatet av sitt arbete senast den 30 november 2002. Arbetet har emellertid fördröjts huvudsakligen på grund av behandlingen inom EU av kommissionens förslag till direktiv. Av den preliminära dagordningen inför Europeiska rådets möte den 2–3 december 2002 framgår t.ex. att information kring direktivet skall lämnas vid mötet. Frågan är inte upptagen som en beslutspunkt.

Enligt vad utskottet inhämtat från Regeringskansliet dröjer ett ställningstagande från arbetsgruppen, bl.a. i avvaktan på resultatet av behandlingen inom EU av kommissionsförslaget.

Med anledning av vad Moderaterna anför om att regeringen i EU-samarbetet skall verka för att arbetsvillkoren skall vara en fråga för arbetsmarknadens parter och inte regleras i direktivet vill utskottet påpeka att regeringen i förhållande till EU i fråga om bemanningsföretagen intagit ståndpunkten att arbetsmarknadens parter skall ha rätt att via kollektivavtal träffa överenskommelser om anställningsavtalens innehåll.

Mot bakgrund av det anförda och då utskottet utgår från att många av de frågor som tas upp i motionerna kommer att behandlas av den ovan nämnda arbetsgruppen, ser utskottet inte något skäl att föregripa de slutsatser som den kan komma att dra.

Som framgått har utskottet i detta avsnitt behandlat förslag om alternativa aktörer på det arbetsmarknadspolitiska området. Det har också väckts motionsförslag om alternativa aktörer när det gäller *arbetsmarknadspolitiska insatser för kulturskapare* som utskottet behandlar i det följande.

Utskottet har vid ett antal tillfällen behandlat frågor med anknytning till kulturarbetarnas villkor på arbetsmarknaden. Senast utskottet uttalade sig var i mars i år i betänkande 2001/02:AU5.

Kulturarbetarna har i likhet med andra arbetslösa möjlighet att delta i olika arbetsmarknadspolitiska program. Inom ramen för dessa program anordnas sådana insatser som är utformade efter deras behov. Det finns också särskilda kulturarbetsförmedlingar. Sådana finns i fem län: Stockholms, Skåne, Västra Götalands, Örebro och Västerbottens län. Dessa förmedlingar har ett regionalt ansvar för flera län och har koppling till regionala kulturarbetsnämnder.

Våren 2002 tillsattes inom AMS en utredning i syfte att få en mer sammanhållen organisation över hela landet avseende kulturarbetsförmedlingarna. Uppdraget var att ta fram underlag för förändringar av förmedlingarnas styrning, ledning och organisation. Utredaren skulle också redovisa hur samarbetet och gränsdragningen till annan förmedlingsverksamhet skall utformas.

Enligt vad utskottet inhämtat från AMS presenterades resultatet av översynen i juni 2002 för AMS styrelse. Denna fattade beslut om att arbetsförmedlingsorganisationen inom kultur-medie-området fr.o.m. den 1 januari 2003 skall vara en rikstäckande organisation inom AMS. Samtidigt uppdrogs åt generaldirektören att vidta de åtgärder som erfordras för att genomföra detta.

Utskottet har också inhämtat från AMS att det pågår en översyn bl.a. av den befintliga strukturen på arbetsmarknadspolitiska program för att kunna anpassa de olika insatserna bättre efter de behov som finns bland kulturarbetarna.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen vill utskottet erinra om att hänsyn tas till kulturarbetarnas särskilda situation. Utskottet vill också erinra om att det vid AMS finns en särskild kulturarbetsdelegation som är ett rådgivande organ till generaldirektören. Utskottet vill även påpeka att det sedan några år tillbaka finns en verksamhet som benämns Teateralliansen. Syftet med verksamheten är att bereda skådespelare anställning så att de även under perioder då de inte har något engagemang har försörjning i form av lön.

Vad gäller önskemålet från Vänsterpartiet om en översyn av villkoren för kulturarbetarna avseende bl.a. arbetslöshetsförsäkringen vill utskottet också påminna om att betydande regeländringar gjordes så sent som år 2001 (prop. 1999/2000:139, bet. 2000/01:AU5, rskr. 102). I det ärendet angav regeringen att den skulle följa utvecklingen av de nya anställningsformerna i gränslandet mellan egenföretagande och anställning. Enligt vad utskottet inhämtat har det tillsatts en interdepartemental utredning med uppdrag att se över dessa frågor. Slutsatserna skall presenteras i en departementspromemoria. Utskottet anser att det pågående arbetet bör avvaktas innan någon ytterligare översyn inleds.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslagen om att föra över en del medel från AMS till kultursektorn. Enligt utskottet är det dock angeläget att det finns resurser inom ramen för den ordinarie arbetsmarknadspolitiken för att stärka kulturarbetarnas ställning på arbetsmarknaden.

*Situationen på arbetsmarknaden för människor med arbetshandikapp**Allmänt*

Utskottet har ovan berört arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska roll. I denna ingår åtgärder för att främja *arbetsmarknaden för arbetshandikappade*. Utskottet delar Folkpartiets uppfattning att arbetslinjen måste innefatta även personer med arbetshandikapp. Arbetet har ett värde för alla. Likaså delar utskottet naturligtvis Moderaternas syn att personer med funktionshinder skall behandlas med respekt och att man måste se till individens speciella behov och önskemål. Det är självklart att dessa personer, liksom andra i samhället, skall få ett korrekt bemötande i sina kontakter med myndigheter och andra officiella organ och att deras integritet inte får kränkas i samband med olika former av beslutsfattande. Enligt utskottets mening är det viktigt att detta efterlevs i den praktiska hanteringen. Denna ståndpunkt, som utskottet uttryckte i betänkande 2001/02:AU5, kan det finnas anledning att upprepa. I nyssnämnda betänkande upplyste utskottet också om att Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) har ett särskilt uppdrag att verka för ökad kompetens om bemötande av personer med funktionshinder.

Utskottet delar också Moderaternas uppfattning att regelverken måste tydliggöra vem som kan anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd. Utskottet anser att det är viktigt att de riktlinjer som finns för att fastslå förekomsten av arbetshandikapp tillämpas på ett likartat sätt i hela landet och utgår från att AMV verkar för att så blir fallet.

Arbetshandikappad är enligt den definition som slagits fast för verksamheten inom AMV en person som ”på grund av fysiskt, psykiskt, förstånds- mässigt eller socialmedicinskt handikapp har eller förväntas få svårigheter med att få eller behålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden”. I verkets interna riktlinjer anges också att det är först om personens funktionsnedsättning påverkar hennes förmåga att utföra eller få ett arbete som personen kan kallas arbetshandikappad.

Dokumentation om arbetshandikapp kan bestå av en utredning av någon expert inom AMV, exempelvis en arbetspsykolog, socialkonsulent eller liknande, eller av ett utlåtande från en extern expert, exempelvis i form av ett läkarutlåtande eller en remiss från socialtjänsten. I ett särskilt lönebidragsprojekt som AMV på regeringens uppdrag genomfört åren 1998–2000 har en rad åtgärder vidtagits för att åstadkomma fullgod dokumentation av arbetshandikapp i samband med beslut om lönebidrag.

En sökande som klassificeras som arbetshandikappad i förmedlingens register skall lämna skriftligt medgivande till detta. Klassificeringen innebär att personen skall kunna få tillgång till särskilda insatser för arbetshandikappade inklusive fördjupad service hos speciell handläggare eller arbetsförmedling.

En sådan särskild insats är lönebidrag. Denna stödform förutsätter enligt AMS allmänna råd (AMSFS 2001:20) att det föreligger ett dokumenterat arbetshandikapp. I första hand bör handikappet kompenseras genom hjälpme-

del, anordningar eller personligt biträde. Är detta inte möjligt eller tillräckligt kan lönebidrag beviljas.

Också en anvisning till skyddat arbete hos Samhall AB skall föregås av erforderlig och dokumenterad utredning. Rekryteringsprocessen in i Samhall regleras i ett samarbetsavtal mellan AMS och bolaget. Den pågående utredningen (dir. 2002:34) Styrning och inriktning av Samhall AB (se nedan) har till uppdrag att bl.a. se över rekryteringsprocessen in i Samhall och vid behov lämna förslag om förändringar.

I detta sammanhang kan också nämnas att sökande med arbetshandikapp enligt AMV:s internt fastställda prioriteringar skall ha större tillgång till arbetsmarknadspolitiska åtgärder än övriga sökande. De indikatorer över verksamheten som verket publicerar varje månad visar att dessa grupper också erbjuds arbetsmarknadspolitiska åtgärder i större utsträckning än andra sökandegrupper (senaste uppgifter återfinns i Ure 2002:11).

Med anledning av Moderaternas krav på bl.a. offentlig redovisning av arbetsmarknadspolitiska stöd till arbetshandikappade kan nämnas att en rad statistiska och andra uppgifter om arbetsmarknadspolitiska stöd till arbetshandikappade publiceras i rapporter från AMS. Det gäller såväl i löpande statistik över programdeltagande som i årsredovisning och kvartalsrapporter samt exempelvis i anslutning till särskilda uppföljningsrapporter som regeringen begärt i regleringsbrev. Också i budgetpropositionen redovisas uppgifter om sådana stöd.

Att arbetslivet skall bli mer tillgängligt för funktionshindrade är en uppfattning som förs fram av Centerpartiet och som utskottet självfallet står bakom. Samma inställning kan också sägas vara underförstådd i direktiven till de båda pågående utredningarna om arbetsmarknadspolitiska program för arbetshandikappade respektive Samhalls verksamhet.

Effektiva metoder kan, som Centerpartiet mycket riktigt påpekar, underlätta för arbetshandikappade personer att vara verksamma i arbetslivet. Det ovannämnda lönebidragsprojektet inom AMV kan nämnas som exempel på metodutvecklingsarbete. Projektet hade till syfte att uppnå högre effektivitet och säkrad kvalitet i hanteringen och uppföljningen av lönebidrag.

Uppdraget för Samhall

Mål och inriktning på verksamheten vid *Samhall* liksom avvägningen mellan skyddat arbete där och andra former av insatser för arbetshandikappade personer tas upp i ett antal motioner. Som framgått pågår för närvarande en utredning om styrning och inriktning av Samhall AB. Den särskilde utredare som utsetts skall senast den 15 mars 2003 ha övervägt följande frågor:

- analysera resultatet av Samhalls verksamhet i förhållande till regeringens mål och krav på verksamheten,
- pröva Samhalls arbetsmarknadspolitiska uppdrag och vid behov lämna förslag till ändringar,

- pröva ändamålsenligheten med nuvarande finansieringsmodell och vid behov lämna förslag till alternativ modell,
- se över nuvarande rekryteringsprocess för anställning i Samhall,
- föreslå alternativa insatser som kan kompensera en eventuell minskning av arbetstillfällena vid Samhall samt
- utvärdera Samhalls nuvarande associationsform och analysera om utgångspunkterna i proposition 1991/92:91 om ombildning av Samhall till aktiebolag fortfarande är giltiga.

Flera motionsförslag om Samhall har direkt anknytning till frågor som tas upp i direktiven till utredningen om Samhall. Utredningsarbetet bör avvaktas. Förslagen avstyrks därför av utskottet.

Lönebidrag m.m.

I ett flertal motionsförslag om arbetsmarknaden för arbetshandikappade förordar motionärerna att olika aspekter på lönebidrag utreds. Ett antal motionsförslag behandlar vidare frågan om höjning av det s.k. *lönebidragstaket*.

Samtidigt med den ovannämnda utredningen om Samhall tillsattes också en utredning om lönebidrag och andra arbetsmarknadspolitiska program för personer med nedsatt arbetsförmåga (dir. 2002:22).

I den sistnämnda utredningen skall prövas om nuvarande arbetsmarknadspolitiska program är effektiva på dagens arbetsmarknad så att personer med nedsatt arbetsförmåga därigenom får ett stöd som möjliggör för dem att försörja sig med eget arbete. Vid behov skall den särskilda utredaren föreslå förändringar.

Vidare skall utredaren pröva om målen för det flexibla lönebidraget uppfylls. I utredningsarbetet ingår också att analysera finansieringsmodellen för anställning med lönebidrag och OSA och att undersöka om och i vilken mån omförhandlingar av lönebidragsnivåerna genomförs och vilka resultat som uppnås. Vidare skall kvalitet och effektivitet i förhandlingsarbetet belysas.

Utredaren skall föreslå regelförändringar som – inom ramen för tilldelade resurser – dels kan leda till att fler personer med nedsatt arbetsförmåga kan erbjudas anställning med lönebidrag, dels innebär att antalet övergångar från Samhall AB till den övriga arbetsmarknaden ökar och dels medför såväl effektivitet som kvalitet för alla inblandade parter i hanteringen av lönebidragen.

Utredningsdirektiven omfattar också en rad andra frågor, däribland följande:

- Föreslå åtgärder för att öka övergångarna från anställning med lönebidrag till anställning utan subvention.
- Bedöma och redovisa för- och nackdelar med att medge lönebidrag för redan anställda som efter sjukdom eller skada fått nedsatt arbetsförmåga.

- Föreslå hur regler och ersättningar till allmännyttiga organisationer kan utformas så att arbetshandikappade skall kunna beredas meningsfulla arbetsuppgifter.
- Pröva behovet av fortsatt särskilt stöd vid start av näringsverksamhet inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.

Som framgått anser utskottet att många av motionsförslagen ligger i linje med vad som ingår i utredningsuppdraget. Utskottet anser att det pågående utredningsarbetet bör avvaktas och är inte berett att tillstyrka motionsförslag som kan innebära en utökning av ett redan nu omfattande utredningsuppdrag. Inte heller kan utskottet i dagsläget ställa sig bakom krav på en översyn av hur lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder används. Den sistnämnda frågan ingick i uppdraget till utredningen (dir. 1997:8) Förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder.

Den nu behandlade utredningen liksom den tidigare berörda utredningen rörande Samhall tillsattes efter ställningstaganden från arbetsmarknadsutskottet i betänkande 2000/01:AU1. Dessa godkändes senare av riksdagen.

I det sammanhanget uttalade sig utskottet också om nivån på lönebidragen. Utskottet gjorde bedömningen att lönebidragstaket på 13 700 kr per månad inverkar menligt på möjligheterna att skapa lönebidragsanställningar. Utskottet såg starka sysselsättnings- och fördelningspolitiska skäl att anpassa inkomstnivån som läggs till grund för lönebidraget till en mer realistisk nivå och utgick ifrån att regeringen, när utrymme gavs, skulle pröva möjligheterna att justera nivån på den maximala inkomst som får läggas till grund för lönebidraget.

Utskottet kan nu efter två år konstatera att någon sådan justering inte har gjorts. Den högsta lönebidragsnivån är oförändrad. Utskottet har inte ändrat uppfattning om behovet av en justering. Med kännedom om de svårigheter som möter många arbetshandikappade personer som vill ha en plats på arbetsmarknaden anser utskottet att det är angeläget att regeringen snarast och i positiv anda prövar möjligheterna att höja lönebidragstaket. Enligt utskottets uppfattning är det rimligt att snarast frigöra ekonomiskt utrymme för denna reform. Utskottet kan inte se att det skall vara nödvändigt att avvakta resultatet av den ovannämnda utredningen innan en sådan prövning görs.

När det gäller motionsförslag om att anställda med lönebidrag skall ha rätt att *kvarstå i arbete till 67 års ålder* vill utskottet anföra följande. Efter riksdagsbeslut infördes från den 1 september 2001 en ny tvingande regel i lagen om anställningsskydd (LAS) som ger en arbetstagare rätt, men inte skyldighet, att stanna kvar i anställningen till 67 års ålder.

I det utskottsbetänkande (bet. 2000/01:AU10) som låg till grund för riksdagsbeslutet avstyrkte arbetsmarknadsutskottet motionsförslag om att personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program skall kunna delta fram till 67 års ålder. Utskottets motivering var följande.

Enligt 6 § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program skall en anvisning vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad. Det betyder att den skall framstå som lämplig både för den enskilde och ur ett över-

gripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Motsvarande gäller enligt 9 § förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med arbetshandikapp.

Enligt utskottets mening kan den höjda åldern för rätt att stå kvar i anställningen till 67 års ålder inte få medföra att personer i olika arbetsmarknadspolitiska program eller i olika former av subventionerade anställningar generellt skall ha motsvarande rätt att delta till den högre åldern. Skäligheten måste prövas mot de allmänna förutsättningarna som gäller för de olika programmen, vilket i allmänhet bör leda till slutsatsen att en insats inte är arbetsmarknadspolitiskt motiverad ur ett övergripande perspektiv. Med tanke på att den som fyllt 65 år har sin försörjning tryggad genom garantipension är en anvisning i regel inte heller motiverad av hänsyn till individen. Utskottet vill emellertid inte utesluta att bedömningen i något fall kan bli den motsatta. Till exempel skall man kunna låta en lönebidragsanställning för en funktionshindrad person fortsätta även om han eller hon fyllt 65 år om detta är befogat. Detta kräver inte någon ändring i nu gällande regler.

Utskottet delade därmed regeringens bedömning i proposition 2000/01:78 att några ändringar inte bör göras vad gäller möjligheten att delta i arbetsmarknadspolitiska program, men ansåg att detta inte får innebära något absolut hinder mot att en person som är över 65 år deltar. Arbetsmarknadsutskottet finner inte anledning att ändra det ställningstagande som gjordes i betänkande 2000/01:AU10.

Lönebildning, arbetsrätt respektive arbetslöshetsförsäkring

Det råder – utifrån vitt skilda utgångspunkter – bred politisk enighet om att en väl fungerande lönebildning, arbetsrätt och arbetslöshetsförsäkring har betydelse för tillväxten. Däremot är spännvidden stor när det gäller valet av metoder.

Chefen för Medlingsinstitutet, generaldirektör Anders Lindström, har den 5 november 2002 informerat utskottet om aktuella frågor rörande *lönebildningen*. Han erinrade om att en väl fungerande lönebildning bl.a. ger reallöneutveckling och sysselsättningstillväxt, medför att kostnadsutvecklingen inte överstiger den i våra viktigaste konkurrentländer, i så liten utsträckning som möjligt ger upphov till arbetsmarknadskonflikter och åstadkommer jämställda löner mellan kvinnor och män.

Konjunkturinstitutet har i rapporten *Lönebildningen – Samhällsekonomiska förutsättningar i Sverige 2002* (oktober 2002) slagit fast att den långsiktiga löneökningstakten inte får överstiga 3,5 % per år. Generaldirektör Lindström bedömde dock att löneökningstakten i kommuner, landsting och staten kan komma att överstiga 4 % under 2003. Industrins parter, som skall ha en normerande roll i lönebildningen, får svårt att hävda denna. Det finns enligt Medlingsinstitutets chef en betydande risk att löneökningarna inom offentliga sektorn får överspridningseffekter framför allt under 2004 då förhandlingar om nya löneavtal skall äga rum på ca 80 % av arbetsmarknaden.

I den information som lämnades till utskottet från Medlingsinstitutets sida ingick också uppgifter om avrapporteringar som nyligen gjorts till regeringen om dels hur de centrala förbundsparterna har reglerat förutsättningarna för de

lokala parterna att genomföra jämställdhetslagens krav i träffade kollektivavtal, dels hur institutet har fullgjort ett uppdrag om att i sina överläggningar med arbetsmarknadens parter behandla frågan om hur jämställda löner kan främjas i kollektivavtal.

Utskottet understryker vikten av en lönebildning som ligger inom ramen för vad som är samhällsekonomiskt godtagbart.

Medlingsinstitutet, som enligt sin instruktion (2000:258) bl.a. har till uppgift att samråda med parterna om de samhällsekonomiska förutsättningarna för förhandlingarna, har en viktig roll när det gäller att verka för en väl fungerande lönebildning.

När det gäller frågan om löneskillnader mellan kvinnor och män får utskottet anledning att återkomma till denna viktiga fråga senare under riksmötet med anledning av motioner som väckts under allmänna motionstiden. Regeringen har dessutom aviserat att en nationell handlingsplan för ökad jämställdhet skall läggas fram under riksmötet.

Utskottet kan konstatera att statsministern i regeringsförklaringen har deklarerat att det skall göras noggranna analyser av utfallet av de skärpningar som gjorts i jämställdhetslagen som bl.a. innebär att osakliga löneskillnader skall kartläggas och åtgärdas inom tre år. Om så krävs, är regeringen beredd att skärpa lagen ytterligare.

I motioner från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna presenteras förslag om att reformera respektive göra en översyn av den *arbetsrättsliga lagstiftningen*. Motionärerna menar att utformningen av dagens arbetsrättsliga lagstiftning påverkar arbetsmarknadens funktionssätt i negativ riktning.

En arbetsrättslig översyn har slutförts i dagarna. Arbetslivsinstitutet har på uppdrag av regeringen sett över behovet av att ändra den arbetsrättsliga lagstiftningen så att den uppfyller kraven på trygghet och inflytande för de anställda inom ramen för en flexibel och effektiv arbetsmarknad. Genom ett tilläggsuppdrag har det också ingått i Arbetslivsinstitutets uppdrag att överväga om det finns behov av att förstärka skyddet för de arbetstagare som väljer att utnyttja sin rätt till ledighet i samband med föräldraskap. Utredningen avrapporterades den 12 november 2002 och bereds nu i Regeringskansliet.

I regeringsförklaringen tog statsministern upp vissa frågor med anknytning till arbetsrätten och framhöll att löntagarnas inflytande över arbetsvillkor och arbetstid måste öka. Vidare poängterades att antalet tidsbegränsade anställningsformer skall minska och möjligheten att få tillsvidareanställning öka liksom att anställningstryggheten för föräldralediga skall stärkas.

Arbetsmarknadsutskottet företräder en annan syn än de ovannämnda partierna på hur arbetsrätten påverkar arbetsmarknadens funktionssätt. Utskottet anser att trygghet och inflytande för de anställda medverkar till att arbetsmarknaden fungerar mer smidigt och flexibelt och därmed bättre bidrar till tillväxt. Motionärerna förefaller ha i det närmaste motsatt uppfattning.

Utskottet avser att våren 2003 behandla en rad motionsförslag om arbetsrätt från allmänna motionstiden i ett särskilt betänkande.

Utskottet kan inte heller ställa sig bakom de fyra borgerliga oppositionspartiernas syn på hur *arbetslöshetsförsäkringen* bör utformas. Också i denna fråga är utskottets grundinställning att en försäkring som är så utformad att den ger trygghet i omställningssituationer bidrar till att arbetsmarknaden fungerar bättre och till att exempelvis strukturförändringar inte skapar samma oro som annars skulle vara fallet.

I sitt yttrande nyligen till finansutskottet (yttr. 2002/03:AU1y) om ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv har utskottet behandlat motionsförslag rörande arbetslöshetsförsäkringen från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet och därvid redovisat en rad invändningar mot förslagen. Också i betänkandena 2001/02:AU1 respektive 2001/02:AU5 har utskottet ställt sig avvisande till förslag från samma partier om arbetslöshetsförsäkringens utformning. Utskottet har inte ändrat uppfattning i denna fråga.

EMU och arbetsmarknaden

Vänsterpartiet konstaterar i en motion att man är motståndare till att Sverige blir medlem i Europeiska monetära unionen, EMU. Partiet efterfrågar en rad analyser av hur ett svenskt EMU-medlemskap skulle påverka de arbetsrättsliga reglerna, framtida ställningstaganden inom arbetsmarknadsområdet och när det gäller trygghetssystemens utformning men också Norrland och norrländskt näringsliv bl.a. genom ett starkare tryck på geografisk rörlighet från norr till söder. Vänsterpartiet menar att sambandet mellan EMU och rådande könsmaktsordning medför behov av att analysera den monetära unionen också ur ett jämställdhetsperspektiv.

Utskottet vill för sin del framhålla att det sker en rad strukturella förändringar på arbetsmarknaden vare sig Sverige blir medlem i EMU eller ej. Detta bekräftas också såväl i den arbetsrättsutredning, Hållfast arbetsrätt – för ett föränderligt arbetsliv (Ds 2002:56), som Arbetslivsinstitutet publicerat i november 2002 som i en forskarrapport¹ som utgör en bilaga till utredningen.

Varken Arbetslivsinstitutets arbetsrättsutredning eller den nämnda forskarrapporten har dock behandlat frågan om och i så fall hur ett EMU-medlemskap skulle påverka arbetsrätten och förhållandena på arbetsmarknaden i övrigt samt jämställdheten. Det har däremot skett i bl.a. andra statliga utredningar och forskarrapporter.

EMU-utredningen (dir. 1995:128) initierade en rad studier när det gällde centrala frågeställningar och presenterade i sitt huvudbetänkande, SOU 1996:158 Sverige och EMU, ett antal överväganden kring arbetsmarknaden och valutaunionen. Dessa innefattade frågor om bl.a. anpassningskrav på arbetsmarknaden, lönebildning, arbetslöshet och arbetskraftens rörlighet. En särskild bilaga med rubriken EMU, sysselsättningen och den svenska arbets-

¹ En arbetsmarknad i förändring? Av docent Jan Ottosson, fil.dr Karsten Lundeqvist och professor Lars Magnusson.

marknadens anpassningsförmåga finns fogad till EMU-utredningens huvudbetänkande (bilaga 13 till denna utredning).

Den statliga utredning om EMU som publicerats i år, SOU 2002:16 Stabiliseringspolitik i valutaunionen, innefattar också resonemang och bedömningar av påverkan på arbetsmarknaden av ett EMU-medlemskap. Kommittén för stabiliseringspolitik för full sysselsättning vid ett svenskt medlemskap i valutaunionen har tagit fram en rad underlagsrapporter inför sina ställningstaganden i utredningsbetänkandet. Företrädare för centralorganisationer på arbetsmarknaden inom den enskilda sektorn har utarbetat en gemensam rapport, benämnd partsgruppens rapport, som ingår som bilaga 1 till det nyss nämnda betänkandet. I andra bilagor behandlas bl.a. EMU:s effekter på lönebildningen och frågor om personalutbildning.

Mot bakgrund av det omfattande offentliga utredningsarbete om arbetsmarknads- och andra effekter av EMU som redan utförts kan inte utskottet se att det i dagsläget finns anledning att initiera någon analys av den karaktär som Vänsterpartiet efterfrågar.

AMV:s organisation och decentralisering av arbetsmarknadspolitiken

I motionsförslag från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet framförs krav på *stora förändringar avseende Arbetsmarknadsverket*. Förslagen avser nedläggning eller kraftig bantning av AMV respektive besparingar och effektivisering av myndighetsutövningen på arbetsmarknadsområdet.

I föregående års budgetbetänkande (bet. 2001/02:AU1) behandlade utskottet relativt utförligt en rad frågor om AMV:s organisation och ledningsform. Bakgrunden till detta var dels en skrivelse från regeringen, 2000/01:142 Arbetsmarknadsverkets organisation, dels ett antal motionsförslag som väckts både med anledning av skrivelsen och under allmänna motionstiden 2001.

Utskottet redovisade i betänkande 2001/02:AU1 sin syn på såväl förändringarna i AMV:s ledningsform som i fråga om de stora förändringar avseende AMV som föreslagits i motioner. När det gällde den sistnämnda frågan påminde utskottet om att en av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är att ge stöd till den som har det svårast att få arbete. Drastiska förändringar kan vara svårförenliga med arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska mål. Utskottet menade att det inte är realistiskt att tro att offentlig arbetsförmedlingsverksamhet kan bedrivas på ett effektivt sätt enbart i glest befolkade eller arbetsmarknadssvaga regioner som Folkpartiet förordar.

Utifrån vad som kan sägas vara de grundläggande uppgifterna för AMV, nämligen matchning, medverkan till kompetensförsörjning och aktivering pågår för närvarande ett förändringsarbete inom verket med utgångspunkt från AMS s.k. 5-punktsprogram. Detta kan beskrivas som en arbets- och utvecklingsplan för hela verket med syfte att utveckla och upprätthålla hög kvalitet i verksamheten.

Regeringen anger i budgetpropositionen att den följer AMS förändringsarbete och anser att det ligger väl i linje med politikens inriktning. Rege-

ringen har också uppdragit till Statskontoret att följa upp och utvärdera organisationsförändringen. Första delrapporten skall lämnas till regeringen i januari 2003. Utskottet vill också erinra om att regeringen i skrivelse 2000/01:142 om AMV:s organisation angav att förändringarna av verkets organisation skulle utvärderas efter två år och att regeringen därefter skulle ta ställning till hur den fortsatta styrningen av AMV lämpligen bör ske.

Arbetsmarknadsutskottet har noterat att Riksdagens revisorer nu i dagarna har publicerat en rapport om Styrningen av AMS och länsarbetsnämnderna (Rapport 2002/03:2) där revisorerna pekar på brister i resultatstyrningen av arbetsmarknadspolitiken. Rapporten är nu föremål för remissbehandling. Utskottet vill för sin del inte föregripa vare sig denna eller Revisorernas senare ställningstagande och eventuella förslag till riksdagen.

Det är enligt utskottet viktigt att regeringen informerar riksdagen om resultatet av den uppföljning och utvärdering som görs av AMV:s nya organisatoriska ordning och även redovisar sin syn på hur styrningen av verket bör utformas.

Centerpartiet betonar i motionsförslag betydelsen av att *arbetsmarknadspolitiken decentraliseras*. Utskottet instämmer i att regional och lokal förankring och samverkan i arbetsmarknadspolitiken är av stor vikt. Som utskottet tidigare har framhållit i olika sammanhang – senast i förra årets budgetbetänkande – är det viktigt att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anpassas till skilda förutsättningar och behov i olika delar av landet.

Arbetsmarknadsnämnderna har en viktig roll i detta sammanhang. Nämnden är ett samarbetsorgan med uppgift att medverka till att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten inom ramen för den statliga arbetsmarknadspolitiken utformas utifrån lokala förutsättningar och behov (SFS 2001:623).

Länsarbetsnämnden överlåter frågor till arbetsmarknadsnämnden och det skall i första hand ske i frågor där ett utökat ansvar för arbetsmarknadsnämnden påtagligt ökar förutsättningarna för en lokal anpassning av verksamheten. En majoritet av ledamöterna i nämnden, däribland ordföranden, skall utses på förslag av den eller de kommuner som berörs. Utöver företrädare för kommunen, arbetsförmedlingen och länsarbetsnämnden skall det i nämnden också ingå representanter för det lokala näringslivet och lokala arbetstagarorganisationer.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, konstaterade 2000 i en studie (Working Paper 2000:6) av effekter av ett ökat lokalt inflytande i arbetsmarknadspolitiken att decentralisering av beslutsfattande till lokal nivå genom vad som nu benämns arbetsmarknadsnämnder kan öka effektiviteten i den aktiva arbetsmarknadspolitiken eftersom kunskap om lokala förhållanden kan utnyttjas fullt ut. Nackdelen är att centralt fastställda arbetsmarknadspolitiska mål kan bli åsidosatta – exempelvis kan ledamöterna i nämnderna lägga vikt vid vissa befolkningsmål och strävanden att överföra personer från socialbidrag till arbetsmarknadsåtgärder, vilket kan stå i konflikt med nationella mål om geografisk rörlighet och effektivitet i programmen.

Utöver verksamheten i arbetsmarknadsnämnden skall nära samverkan mellan AMV och kommunerna också ske på en rad andra områden med anknytning till arbetsmarknadspolitiken. Ett axplock av aktuella exempel lämnas i det följande.

Vid planeringen av de senaste årens omfattande riktade arbetsmarknadsinsatser, bl.a. bristyrkesutbildning på högskolenivå för att öka sysselsättningen bland invandrare har en nära samverkan ägt rum mellan AMV, kommuner, landsting, företag och parterna på arbetsmarknaden. AMS skall vidare samverka med bl.a. kommunerna och Migrationsverket för att nyanlända invandrades och asylsökandes kompetens tidigt skall kunna tas till vara på ett sådant sätt att arbetsmarknadsinträdet effektiviseras och tidigareläggs.

För att rekrytera kortutbildade vuxna som antingen är eller riskerar att bli arbetslösa till vuxenutbildning införs ett rekryteringsbidrag till vuxna (prop. 2001/02:161, bet. 2001/02:UbU15, rskr. 2001/02:312). Bidraget lämnas under högst 50 veckor. Det är kommunerna som prövar om den sökande har förutsättningar att få bidraget, men kommunerna skall också verka för att samråd sker med arbetsförmedlingen eller andra parter så att bidraget når dem som har det största behovet av kompetensutveckling.

Som ett sista exempel kan här också nämnas att finansiell samordning beträffande rehabilitering skall införas under 2003. Den utgår från samverkan mellan socialtjänst, socialförsäkring, hälso- och sjukvård och arbetsmarknadsmyndigheter.

Som framgått ser utskottet positivt på att många beslut inom arbetsmarknadspolitiken fattas på lokal nivå och att kontakter och samarbete utvecklas mellan AMV, kommuner och andra lokala intressenter. Denna samverkan måste i största möjliga utsträckning bygga på frivillighet. Utskottet ställer sig därför avvisande till ett förslag i en enskild motion från en moderat ledamot om att kommunerna skulle åläggas att införa och administrera vad motionären benämner jobbgaranti för arbetslösa.

Även om utskottet som framgått är positivt till att arbetsmarknadspolitiken anpassas till lokala förhållanden kan det finnas anledning att framhålla att den service och det stöd som en arbetssökande erbjuds måste vara likvärdig i hela riket. Likaså måste myndighetsutövningen på det arbetsmarknadspolitiska området av rättssäkerhetsskäl ske på ett enhetligt sätt överallt i landet. Mot denna bakgrund delar utskottet regeringens uppfattning att AMV måste bli en mer sammanhållen organisation.

Friår

Under perioden februari 2002–december 2004 pågår en försöksverksamhet med s.k. *friår* i tolv kommuner. Försöksverksamheten regleras i förordningen (2001:1300) om friåret. I två enskilda motioner föreslås att det skall vara möjligt för den som har friår att starta eget företag eller utveckla eget företagande.

Utredningen om statens regionala insatser för företagsutveckling (STRIF) lade den 8 november 2002 fram betänkande (SOU 2002:101) Företagsut-

veckling på regional nivå. Utredningen anser att starta-eget-bidrag på försök och under vissa angivna villkor skall kunna ges också till personer som inte är arbetslösa för innovations- och produktutveckling och företagande. Även friåret skall kunna användas på detta sätt. Också en rad förenklingar för företag liksom satsningar på företagsutveckling i tidiga faser föreslås i utredningen.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2003 att den i föregående års budgetproposition aviserade att den skulle återkomma till riksdagen med ett förslag angående försöksverksamhet med ett s.k. friår under perioden 2002–2004. Utformningen av friåret har dock enligt regeringen inneburit att något riksdagsbeslut inte erfordrats.

IFAU har i uppdrag att följa upp och utvärdera de arbetsmarknadspolitiska effekterna av den pågående försöksverksamheten med friår. Rapporter skall lämnas till regeringen med början den 31 december 2002.

En överenskommelse träffades den 4 oktober 2002 mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet om att friår senast den 1 januari 2005 skall införas i hela landet med lägst samma villkor, ersättningsnivå och omfattning per kommun som det pågående friårsförsöket. Det är enligt utskottet värdefullt att regeringen informerar riksdagen om vilka slutsatser som kan dras när det gäller arbetsmarknadspolitiska effekter, välfärdsförbättringar och möjligheter att bryta den ökande trenden av sjukskrivningar på grund av stress. Utskottet utgår också från att riksdagen informeras om vilka villkor som skall gälla för friåret när det införs i hela landet.

Nordisk arbetsmarknad

Ett par motioner tar upp problem som kan uppstå när någon väljer att arbeta eller bo i ett annat nordiskt land. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att så långt som möjligt ta bort sådana hinder mot ökat utbyte av arbetskraft.

Utskottet kan notera att det sedan några år inletts en dialog mellan Sverige och Norge om hur man skall lösa dessa problem. Till exempel pågår kontakter mellan de båda länderna bl.a. på ministernivå. Här kan också nämnas att Sverige kommer att vara ordförandeland i Nordiska ministerrådet under 2003. Enligt vad utskottet inhämtat från Regeringskansliet kommer Sverige i det sammanhanget att arbeta aktivt för att identifiera dels de områden där resultat kan nås för att konkret undanröja gränshinder, dels de områden där samordning inte går att genomföra på kort sikt, men där ökade informationsinsatser kan behövas. Av det svenska ordförandeprogrammet framgår också att frågan om undanröjande av gränshinder är en av fyra huvudpunkter. Bland de åtgärder som den svenska regeringen avser att vidta är bl.a. att

- följa upp arbetet med att avskaffa olika gränshinder med utgångspunkt i ministerrådsförslaget om nordbors rättigheter samt utifrån erfarenheterna i det bilaterala samarbetet
- arrangera särskilda mötesaktiviteter kring avlägsnandet av gränshinder med deltagande av berörda instanser

- tillsätta en särskild representant för ordförandelandets samarbetsminister som i bl.a. bilaterala kontakter kan verka för att arbetet med gränshinder följs upp effektivt
- öka insatserna för utbildning, information och samverkan på socialförsäkringsområdet.

Av programmet framgår också att förbättrade informationsinsatser planeras bl.a. vid den norsk-svenska gränsen för frågor gällande Sverige och Norge.

Utskottet delar som anförts motionärernas uppfattning att det är viktigt att gränshindren elimineras och att resurser byggs upp för samordnad information. Som framgått har det vidtagits och kommer att vidtas en rad åtgärder för att underlätta för den som väljer att arbeta i ett annat nordiskt land. Utskottet utgår från att man inom detta arbete även kommer att beakta de erfarenheter som finns från bl.a. AF Inre Skandinavien, ett gemensamt norsk-svenskt förmedlingssamarbete.

Slutsats

Med hänvisning till vad som anförts finner utskottet inte anledning till något uttalande från riksdagens sida med anledning av de behandlade motionerna. Utskottet avstyrker därför motionerna A204 (mp), A205 (c), A206 (m), A220 (s), A222 (s), A225 yrkandena 1–7 (m), A228 (v), A239 yrkandena 2, 5–13, 28–31 och 33 (c), A244 yrkandena 1 och 2 (fp), A245 (m och fp), A257 (s), A258 yrkandena 1–4 (v), A259 (v), A261 (kd), A266 (s), A277 (s), A282 (s), A284 (s), A285 (s), A291 (s), A292 (s), A294 yrkandena 1–6 (m), A302 (s), A306 yrkandena 1 och 2 (c), A314 yrkandena 1–3, 5, 8–12 och 14–16 (m), A320 yrkandena 1–4, 6, 14, 17–19, 26, 28 och 29 (kd), A321 yrkandena 1, 3 och 4 (m), A324 yrkandena 1, 2 och 6 (kd), A330 yrkandena 1–3 (c), A332 yrkandena 1–9, 11–14 och 17 (fp), A335 yrkandena 1–5 (m), A341 (s), A342 (s), A364 yrkandena 1–4 och 5 i denna del (m), A367 yrkandena 1, 2 och 4 (s), Sk347 yrkande 3 (kd), Sf226 yrkande 8 (fp), Sf332 yrkande 6 (m), Sf336 yrkande 6 (v), So296 yrkande 4 (c), So513 yrkandena 1–4 och 6 (v), Kr230 yrkandena 3–5 (m), Kr264 yrkande 13 (m), Kr296 yrkandena 1–3 (v), Kr372 yrkande 29 (fp), Ub272 yrkande 2 (kd), N227 yrkande 8 (m) samt N395 yrkande 11 (kd).

2. Regeringens skrivelse 2001/02:187 Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi

Utskottets förslag i korthet

Utskottet redovisar synpunkter på inriktningen av skrivelsen mot bakgrund av Riksdagsutredningens förslag om syftet med resultat-skrivelser. Utskottet ställer sig bakom den redogörelse för erfarenheterna av samarbetet inom ramen för EU:s sysselsättningsstrategi som lämnas i skrivelsen. Jämför reservation 8 (m, fp, kd, c).

Skrivelse 187

Bakgrund

Riksdagen har beslutat att regeringen skall lämna resultatredovisningar till riksdagen i form av skrivelser. Dessa utgör komplement till nuvarande budgetdokument och syftar till att bättre integrera uppföljning och utvärdering i budgetprocessen och ge riksdagen ett bättre beslutsunderlag.

Huvuddrag i EU:s sysselsättningssamarbete

Sysselsättningsstrategin bygger på mellanstatligt samarbete utan bindande direktiv och lagstiftning. Sysselsättningspolitiken är nationell och ansvaret för såväl utformningen som genomförandet ligger således hos medlemsstaterna. Strategin genomförs med hjälp av gemensamma mål och riktlinjer, uppföljning i form av nationella handlingsplaner och gemensamma indikatorer samt utbyte av goda erfarenheter. Drivkraften i processen utgörs av det gemensamma åtagandet och det politiska trycket. Denna form av mellanstatligt samarbete har kommit att kallas den *öppna samordningsmetoden*. Grunden för det gemensamma sysselsättningssamarbetet i unionen anges i Amsterdamfördraget.

Varje år lägger rådet, på förslag av kommissionen, fast *gemensamma riktlinjer* för sysselsättningspolitiken som skall ligga till grund för ländernas nationella sysselsättningspolitik. Antalet riktlinjer uppgår för år 2002 till 18 stycken. Riktlinjerna har varit strukturerade under följande fyra pelare sedan sysselsättningsstrategin tillskapades:

- I. att förbättra anställbarheten,
- II. att utveckla företagandan och skapandet av arbetstillfällen,
- III. att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga samt
- IV. att stärka jämställdhetspolitiken.

Riktlinjerna har reviderats något varje år, både innehållsmässigt och till antalet, för att bättre svara mot nya utmaningar. Vissa områden har tillkommit och andra har fått ökat fokus. I riktlinjerna för år 2000 infördes för första gången övergripande *horisontella mål* innefattande nationella sysselsättningsmål, kvalitet i arbetet, strategier för livslångt lärande, samarbete med arbetsmarknadens parter, policy mix och gemensamma indikatorer.

I ett nästa steg formulerar medlemsländerna sina *nationella handlingsplaner för sysselsättning* som presenterar den politik och de initiativ som länderna har vidtagit mot bakgrund av sysselsättningsriktlinjerna. I handlingsplanerna presenterar medlemsländerna goda exempel.

Handlingsplanerna blir föremål för granskning av rådet och kommissionen och denna utmynnar i den *gemensamma rapporten om sysselsättning* från rådet och kommissionen. Där görs en bedömning av sysselsättningssituationen.

en och sysselsättningspolitiken inom unionen och i de enskilda medlemsstaterna.

Ett viktigt inslag i sysselsättningsstrategin är utvecklandet av *indikatorer* och jämförbar statistik för att underlätta och effektivisera uppföljning.

Fördraget ger rådet möjlighet att avge *rekommendationer* till enskilda länder om sysselsättningspolitikens genomförande. Rekommendationerna baseras på analysen och bedömningen av sysselsättningspolitiken i de nationella handlingsplanerna och i den gemensamma rapporten.

Regeringens bedömning av samband mellan sysselsättningsriktlinjerna och nationell politik

Regeringen slår i resultatskrivelsen fast att den svenska sysselsättningspolitiken skall ligga i linje med EU:s sysselsättningsriktlinjer. I skrivelsen redovisas den förda politiken med utgångspunkt från strategins mål och riktlinjer. I fokus står en analys av inriktningen på politiken och hur denna har förändrats.

Sysselsättningspolitiken är en nationell angelägenhet, men samtidigt har den öppna samordningsmetoden en viktig roll på sysselsättningsområdet. Metoden utgör ett betydelsefullt instrument i EU-arbetet och ett viktigt komplement till gemensam lagstiftning. Ett utökat samarbete mellan medlemsländerna kan enligt regeringen skapa förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och en väl fungerande arbetsmarknad i Europa.

Sysselsättningsstrategin är en dynamisk process som vuxit fram successivt. Det är därför enligt regeringen svårt att i efterhand avgöra vilka politiska initiativ på nationell nivå som är en direkt följd av strategin och vilka som skulle ha genomförts ändå. En av målsättningarna under senare år har varit att effektivisera processen.

I skrivelsen anges att sysselsättningspolitiken i Sverige ligger väl i linje med de övergripande målen och riktlinjerna för EU:s sysselsättningsstrategi. Sverige uppfyller med god marginal EU:s gemensamma kvantitativa sysselsättningsmål för år 2010 avseende sysselsättningsgrad totalt på 70 %, för kvinnor på 60 % samt för personer 55–64 år på 50 %.

Sverige har goda erfarenheter av att arbeta med kvantitativa mål inom ramen för den ekonomiska politiken och ambitionerna har varit och är i flera fall också mer långtgående än vad sysselsättningsriktlinjerna anger. År 1996 satte regeringen upp som mål att den öppna arbetslösheten skulle halveras till 4 % före utgången av år 2000, vilket också uppnåddes. Arbetslöshetsmålet kompletterades med ett sysselsättningsmål som innebär att sysselsättningsgraden i termer av reguljärt arbete för personer i åldern 20–64 år skall uppgå till 80 % år 2004. Målet ligger enligt regeringen inom räckhåll.

När det gäller *sysselsättningsstrategins första pelare* poängterar regeringen att Sverige har en lång tradition av aktiv arbetsmarknadspolitik för att främja *arbetskraftens anställbarhet*. Den s.k. arbets- och kompetenslinjen utgör grundprincipen i den svenska arbetsmarknadspolitik och ligger enligt regeringen väl i linje med den preventiva ansatsen i EU:s sysselsättnings-

strategi. Sverige uppfyller samtliga tre kvantitativa mål under riktlinjerna 1 och 2 i strategin.

Att främja ett gott *företagsklimat* är en av hörnstenarna i regeringens politik för ökad sysselsättning och tillväxt och står i samklang med *sysselsättningsstrategins andra pelare*. Tyngdpunkten i regeringens näringspolitik ligger i första hand på generella åtgärder för att skapa goda förutsättningar för nyetableringar av företag och möjligheter för redan etablerade företag att växa. Den svenska politiken ligger enligt regeringen väl i linje med EU:s riktlinjer på detta område.

Reformer av skatte- och bidragssystemen har varit ett bärande inslag i såväl EU:s sysselsättningsstrategi som i regeringens ekonomiska politik. Genomförda reformer inom ramen för skatte- och bidragssystemen har bidragit till att minska marginaleffekterna och främja arbete och att söka arbete.

Den svenska strategin för *livslångt lärande* ligger väl i linje med *sysselsättningsstrategins tredje pelare*. Utbildningspolitiken är en betydelsefull del av strävandena att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Sverige har ett väl utvecklat system för utbildning och kompetensutveckling både inom ramen för skolsystemet, vuxenutbildningen och den högre utbildningen liksom för kompetensutveckling i arbetslivet.

Ett viktigt mål för regeringens politik är att alla skall ges möjlighet till ett *bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor*. Detta skall ske genom att främja ett arbetsliv som ger utrymme för utveckling och förnyelse och som inte leder till att individer förslits, skadas eller slås ut. Därigenom bidrar arbetslivspolitikerna till ökad produktivitet och effektivitet, vilket leder till högre tillväxt och lägre samhällskostnader. Arbetsmarknadens parter spelar en viktig roll för att uppnå kvaliteten i arbetet och med att många frågor om anställningsvillkor regleras genom kollektivavtal. Regeringen anser att den svenska politiken på detta område ligger väl i linje med sysselsättningsriktlinjerna.

Också när det gäller *jämställdhet* ligger politiken enligt regeringen väl i linje med EU:s riktlinjer och *sysselsättningsstrategins fjärde pelare*. Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken i Sverige är att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden. Arbetet för ett jämställt samhälle skall genomsyra alla delar av politiken och alla nivåer av samhället. Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande och en hög sysselsättning bland kvinnor och uppnår med god marginal EU:s mål om en sysselsättningsgrad på 60 % för kvinnor år 2010. Det är resultatet av en långsiktig politik som inkluderar reformer på en rad områden.

Motioner med anledning av skrivelse 2001/02:187

Fyra motioner har avlämnats med anledning av skrivelse 2001/02:187 Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi.

I fyrpartimotion 2001/02:A11 (yrk. 1 och 2) från *Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet* och *Folkpartiet* behandlas den arbetsform, öppna samordningsmetoden, genom vilken EU-medlemsstaternas sysselsättningspo-

litik samordnas. Motionärerna menar att det är uppenbart att den *öppna samordningsmetoden* kan bidra till att sätta politiskt fokus på angelägna samhällsproblem. De betonar samtidigt att metoden inte får urholka subsidiariteten genom att på ett smygande sätt föra över beslutskompetens från medlemsstaterna till unionen.

Stark kritik riktas i motionen mot att regeringen år efter år i ministerrådet medverkat till *rådsrekommendationer till Sverige* om hur sysselsättningspolitiken bör utformas utan att regeringen sedan beaktat dessa. Trots rådsrekommendationerna är skattetrycket extremt högt, särskilt på låg- och medelinkomsttagare, och inga egentliga reformer har genomförts inom stöd- och bidragssystemen. Inte heller har försök gjorts att motverka den könssegregerade arbetsmarknaden genom att bryta upp offentliga monopol.

I fyrpartimotionen tillbakavisas regeringens påstående i skrivelsen att de svenska erfarenheterna av att arbeta med *horisontella mål* på sysselsättningsområdet är goda. De svenska målen att reducera den öppna arbetslösheten till 4 % före utgången av 2000 respektive uppnå 80 % reguljär sysselsättningsgrad år 2004 har lett till "statistikpolitik" i stället för ansträngningar att öka utbudet av arbetskraft.

När det gäller *sysselsättningsstrategins första pelare* om att förbättra anställbarheten menar motionärerna att de svenska resultaten lämnar mycket övrigt att önska och pekar på negativ utveckling och misslyckanden när det gäller ungdomsarbetslöshet, långtidsarbetslöshet, invandrades delaktighet på arbetsmarknaden, individuellt kompetenssparande, minskande rörlighet och ineffektiv matchning på arbetsmarknaden samt AMS-byråkrati. Vid upprepade tillfällen har Sverige fått sysselsättningsrekommendationer om att åtgärda det höga skattetrycket men skattetrycket på låginkomsttagare är fortfarande oerhört högt.

I fråga om sysselsättningsstrategins andra pelare om att utveckla företagarna och att skapa arbetstillfällen kritiserar Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet att Sverige inte beaktat vad som sägs i sysselsättningsriktlinjerna om skattereformer som gynnar sysselsättning och utbildning, minskat regelkrångel och avskaffande av hinder för nyföretagande. I motionen riktas också stark kritik mot att man inte öppnat den offentliga sektorn för konkurrens och sänkt skatten på hemnära tjänster och därmed inte beaktat vad som sägs i sysselsättningsriktlinjerna om att tillvarata tjänstesektorns möjligheter för skapandet av fler och bättre arbetstillfällen.

I den aktuella fyrpartimotionen vänder sig motionärerna mot att regeringen framhåller Kunskapslyftet som ett sätt att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga enligt *sysselsättningsstrategins tredje pelare*. Fler konkreta åtgärder behövs, exempelvis modernisering av arbetsrätten, bättre service hos myndigheter och individuellt kompetenssparande.

Att stärka jämställdhetspolitiken utgör *sysselsättningsstrategins fjärde pelare*. För att bryta obalansen mellan könen på den svenska arbetsmarknaden bör de offentliga monopolen öppnas för konkurrens från fristående arbetsgivare och skattetrycket minskas så att familjer bättre kan förena arbetsliv och

familjeliv. Likaså behövs åtgärder till för att minska det oavlönade arbetet, exempelvis genom skattereduktion för hemnära tjänster.

Folkpartiet hävdar i motion 2001/02:A10 (yrk. 1–3) att näringspolitiken är en bortglömd del av sysselsättningsstrategin och att synen på företagande måste ändras. Krånglet måste minska, skatterna sänkas och konkurrensen öka. Arbetsmarknadspolitikerna måste utformas på ett flexibelt sätt och utgå från människors olika behov. I redovisningen till EU av arbetslöshetsstatistik bör faktiska förhållanden framgå.

Med anledning av resultatskrivelsen förordar *Vänsterpartiet* i motion A1 (yrk. 1–3) en utvärdering av den öppna samordningsmetoden utifrån demokratiaspekter. Metoden avser enligt partiet samordning, inte samarbete. Den har dessutom brister när det gäller insyn och den är otydlig när det gäller möjligheter att utkräva ansvar. Därför bör metoden analyseras inför EU:s framtidsdebatt.

Vänsterpartiet välkomnar den målsättning om konkurrenskraft byggd på kunskap som kommit till uttryck i den s.k. Lissabonstrategin. För att realisera en sådan målsättning krävs långsiktighet, statligt ansvar för forskning och teknikutveckling och ett synsätt där arbetskraften utgör en resurs och där anställningsvillkoren är goda. Det bör utarbetas ett program för tillväxt och konkurrenskraft baserad på kunskap.

Könssegregeringen på arbetsmarknaden måste brytas samtidigt som den offentliga verksamheten försvaras. Personal med tillfälliga anställningar har sämre möjligheter till påverkan i arbetet och får mindre personalutbildning. Otryggheten hämmar också kreativiteten och utrymmet för att uttrycka kritik. För att öka tillväxtpotentialerna baserade på kunskap måste andelen otrygga anställningar minska och fler få tillsvidareanställningar.

Barbro Feltzing (mp) ställer sig i motion 2002/03:A2 (yrk. 1–16) positiv till den öppna samverkan som EU:s sysselsättningsstrategi ger uttryck för eftersom det mellanstatliga samarbetet bedrivs utan tvingande lagar eller direktiv. Motionären anser dock att det saknas en hållbar strategi på sysselsättningsområdet och vill förbättra insatserna på arbetsmarknads- och arbetslivsområdena. Det gäller bl.a. åtgärder för att förebygga arbetslöshet i vissa grupper, främja livslångt lärande och ny arbetsorganisation respektive entreprenörskap och nya arbetstillfällen. Motionärens förslag innefattar också skattepolitik och åtgärder för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

Motion väckt under allmänna motionstiden

Utskottet bedömer att följande motionsförslag lämpligen kan behandlas i anslutning till ställningstagandet rörande skrivelse 187.

Kristdemokraterna riktar i motion A320 yrkande 25 kritik mot regeringen för att den inte beaktat rådsrekommendationerna till Sverige om åtgärder på sysselsättningsområdet. Regeringen bör snarast revidera den nationella handlingsplanen för sysselsättning och omsätta rådsrekommendationerna om sänkta skatter m.m. i praktisk tillämpning. Vidare bör Sverige i EU-samarbetet betona en konsekvent tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Utskottets ställningstagande

Allmänt om resultatskrivelsen

Skrivelse 2001/02:187 Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi är den ena av de två första resultatskrivelser som regeringen överlämnat till riksdagen. Som framgått ansåg Riksdagskommittén att riksdagens möjligheter att arbeta med uppföljning och utvärdering i budgetsammanhang skulle bli bättre om resultatredovisningar varje år lämnades till riksdagen. Redovisningarna skulle ge riksdagen och ansvarigt utskott underlag för en mer inträngande granskning av viss statlig verksamhet. Huvudsyftet med resultatskrivelserna skulle enligt Riksdagskommittén vara att ge ett underlag för en diskussion i riksdagen om uppnådda resultat.

Riksdagskommittén (förslag till riksdagen 2000/01:RS1 s. 76 f.) ansåg att budgetarbetet i riksdagen borde utvecklas mot att uppföljning och utvärdering blir en integrerad del av budgetprocessen. Resultatskrivelserna skall syfta till att förbättra förutsättningarna för detta inom ramen för den ekonomiska styrningen.

Kommittén betonade vidare att skrivelserna inte behöver avse all verksamhet inom ett utgiftsområde utan att de med fördel kan koncentreras till vissa delar. Riksdagskommittén bedömde vidare att uppföljningen av riksdagens beslut troligen blir mer meningsfull för mål på lägre nivåer, t.ex. verksamhetsområdesnivå eller anslagsnivå. Resultatinformation på utgiftsområdesnivå skulle enligt kommittén kunna bli alltför abstrakt och generell.

Den resultatskrivelse som arbetsmarknadsutskottet har att behandla och en motsvarande skrivelse om kultur och delaktighet (skr. 2001/02:176) som bereds i kulturutskottet utgör de två första redovisningarna av detta slag. Erfarenheterna av riksdagsbehandlingen av dessa kan därmed komma att ge vägledning inför utformning och omfattning av framtida resultatskrivelser.

I och med att syftet med resultatskrivelser är att bidra till förbättringar av den ekonomiska styrningen finns det anledning att något beröra hur denna styrning går till efter det att riksdagen tagit ställning till förslagen i budgetpropositionen. Då sker regeringens medelstilldelning genom den årliga statsliggaren med regleringsbrev. Regleringsbreven utformas i dialog mellan respektive departement och berörd myndighet. De kan revideras under löpande budgetår.

I AMV:s regleringsbrev för 2002, som kan anses vara av särskilt intresse när det gäller sysselsättningsfrågor, anger regeringen förutom anslagsbelopp och anslagsvillkor också ett antal verksamhetsgrenar. För var och en av verksamhetsgrenarna finns mål och avrapporteringskrav angivna.

I budgetpropositionen för 2003 redovisar regeringen under utgiftsområde 13 viss information om sysselsättningsarbetet inom EU. I anslutning till att målet för arbetsmarknadspolitiken behandlas konstaterar regeringen att detta också skall ligga i linje med EU:s sysselsättningsriktlinjer. Vidare nämner regeringen att frågan om hur Sverige genomför EU:s sysselsättningsriktlinjer varje år redovisas i handlingsplanen för sysselsättning.

Varken i budgetpropositionen för 2003 eller i skrivelse 187 finns några uppgifter som tyder på att det skulle föreligga ett samband mellan å ena sidan Sveriges deltagande i sysselsättningsarbetet inom EU och å den andra statsbudgeten eller förslagen i budgetpropositionen. Inte heller har regeringen i Arbetsmarknadsverkets regleringsbrev för 2002 givit några sådana indikationer. I det sistnämnda dokumentet saknas helt referenser till EU:s sysselsättningsarbete respektive Sveriges deltagande i detta. Omvänt finns inte heller i Sveriges handlingsplan för sysselsättning 2002 någon hänvisning till att budgetmedel avsatts för att uppnå vissa resultat.

Arbetsmarknadsutskottet har tidigare berört det faktum att något samband inte finns beskrivet i sitt yttrande 2001/02:AU4y till utrikesutskottet angående verksamheten i Europeiska unionen under år 2001. I anslutning till att arbetsmarknadsutskottet kommenterade utvärderingen av dittillsvarande sysselsättningsarbete påpekade utskottet att det kunde finnas anledning att se närmare på samspelet mellan den nationella handlingsplanen för sysselsättning och den praktiska, konkreta utformningen av svensk sysselsättningspolitik bl.a. såsom den kommer till uttryck i den statliga budgetprocessen inklusive regleringsbrev. Här kan det finnas ett utrymme för ökad reell ömsesidig påverkan på nationellt, regionalt respektive lokalt plan, menade arbetsmarknadsutskottet i yttrandet. Utrikesutskottet delade arbetsmarknadsutskottets bedömning (bet. 2001/02:UU10).

Beträffande det ämne som behandlas i resultatskrivelse 187 kan arbetsmarknadsutskottet konstatera att regeringen inte hänvisar till någon koppling vare sig till de båda utgiftsområden som ligger inom utskottets beredningsområde – utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv – eller till budgetprocessen i stort.

Utskottet har tagit del av information om EU:s sysselsättningsarbete alltsedan detta inleddes och har under förra riksmötet också följt den av EU initierade utvärderingen av unionens sysselsättningsarbete. Utvärderingen skulle ske efter det att samarbetet bedrivits i fem år. Huvudsyftet var att analysera vilken påverkan sysselsättningsstrategin har haft på utformningen av den nationella politiken och på sysselsättningsutvecklingen i medlemsländerna. Resultatet skall bidra till att vidareutveckla strategin för framtiden i syfte att uppnå de gemensamt uppsatta målen för ökad tillväxt och sysselsättning i Europa.

Utskottet har mot slutet av den förra mandatperioden fortlöpande fått information om det svenska utvärderingsarbetet och därvid under hand bl.a. tagit del av utvärderingsrapporter såväl i preliminär som i slutlig form. Likaså har utskottet informerats om regeringens sammanfattningsrapport om Sveriges nationella utvärdering av EU:s sysselsättningsstrategi (mars 2002). I samband med att företrädare för Näringsdepartementet i anslutning till utskottssammanträden lämnat upplysningar till utskottet om aktuella EU-frågor har utvärderingsarbetet tagits upp vid flera tillfällen.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det kan anses ha ett värde med en sammanhållen och översiktlig redovisning av Sveriges genomförande av EU:s

sysselsättningssamarbete på det sätt som görs i skrivelse 187. Utskottet kan dock sägas ha haft förhållandevis goda möjligheter att fortlöpande följa det ämne som behandlas i resultatskrivelsen.

Som framgått är resultatskrivelser enligt Riksdagskommitténs förslag tänkta att ha en koppling till budgetprocessen och den ekonomiska styrningen. Det går dock inte att ur resultatskrivelsen omedelbart utläsa om det finns ett samband mellan Sveriges genomförande av den europeiska sysselsättningsstrategin och budgetprocessen och den ekonomiska styrningen. Utskottet kan dock inte utesluta att så kan vara fallet.

För fullständighetens skull bör dock här nämnas att utskottet noterat att det av skrivelse 187 framgår att ”det för närvarande övervägs hur ett jämställdhetsperspektiv mera strukturerat ska integreras inom ramen för den statliga budgetprocessen”.

Sveriges deltagande i EU:s sysselsättningssamarbete

Arbetsmarknadsutskottet kan inledningsvis konstatera att frågan om full sysselsättning har fått en framträdande roll i EU-samarbetet. Det är enligt utskottets uppfattning mycket positivt att sysselsättningsfrågorna inte minst genom Lissabonstrategin fått en så stor betydelse i unionssamarbetet.

Den europeiska sysselsättningsstrategin har haft stor betydelse för unionen i dess helhet när det gäller att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Den öppna samordningsmetoden har utgjort ett värdefullt instrument för att utveckla sysselsättningspolitiken i medlemsstaterna. Målsättningarna om full sysselsättning och en öppen arbetsmarknad är dock ännu inte förverkligade. De förändringar av sysselsättningsstrategin (Luxemburgprocessen) som för närvarande förbereds inom bl.a. kommissionen kommer att påverka förutsättningarna för att nå dessa målsättningar. Även utformningen av bl.a. det ekonomisk-politiska samarbetet inom EU har självfallet stor inverkan.

I det ovannämnda yttrandet (ytr. 2001/02:AU4y) tog arbetsmarknadsutskottet upp en mer övergripande kommentar om sysselsättningsstrategins påverkan på svensk politik som lämnats i Statskontorets utvärderingsrapport rörande sysselsättningssamarbetet (EU:s sysselsättningsstrategi och utformningen av den nationella politiken. Delprojekt 6 i nationell utvärdering av sysselsättningssamarbetet, april 2002). Enligt Statskontorets rapport var det en allmän uppfattning bland tjänstemän vid departement och myndigheter och bland företrädare för arbetsmarknadens parter att EU:s sysselsättningsstrategi inte nämnvärt har påverkat svensk politik och att strategin är relativt okänd utanför den grupp av personer som direkt arbetar med den. Enligt Statskontorets utvärdering uppgavs en anledning till att strategin inte har haft så stort inflytande vara att den svenska sysselsättningspolitiken redan ligger i linje med EU:s sysselsättningsstrategi.

Utskottet kan konstatera att regeringen inte berört frågan om inhemsk förankring av sysselsättningssamarbetet närmare i skrivelse 187. Enligt vad utskottet inhämtat har dock regeringen under året vidtagit vissa åtgärder för att sprida kännedom om EU:s sysselsättningsstrategi, vilket är positivt. Mål-

grupp för informationsinsatserna är bl.a. Arbetsmarknadsverkets, Arbetsmiljöverkets och Nuteks personal samt arbetsmarknadens parter och andra aktörer på sysselsättningsområdet. Ett magasin om strategin har tagits fram för spridning i pappersform. På regeringens hemsida under adressen www.jobben.regeringen.se finns förutom en översikt över samarbetet också uppgifter om bakgrund, mål, syfte, metoder m.m. Vidare finns länkar till bl.a. olika former av grunddokument. I regeringens informationsinsatser om sysselsättningssamarbetet ingår också bl.a. medverkan av företrädare för Regeringskansliet i seminarier runt om i landet.

Arbetsmarknadsutskottet ser positivt på en ökad regional och lokal förankring av sysselsättningssamarbetet. Denna uppfattning redovisade utskottets ordförande i en utfrågning om sysselsättningssamarbetet som ägde rum i Europaparlamentet i januari 2002. Här kan tilläggas att en förankring också hos exempelvis arbetsmarknadens parter på nationell nivå är angelägen liksom att det fortsatta sysselsättningssamarbetet tar sig an viktiga frågor som framtida arbetskraftsbehov och kompetensförsörjning, åtgärder för att främja deltagande på arbetsmarknaden och kvalitet i arbetet.

Vikten av regional och lokal förankring betonades också av utskottet i det tidigare nämnda yttrandet till utrikesutskottet (ytr. 2001/02:AU4y). Där redovisade utskottet också vissa mer allmänna synpunkter på önskvärda förändringar av sysselsättningssamarbetet. Arbetsmarknadsutskottet framförde i sitt yttrande synpunkter på behovet av att framtida riktlinjer förenklas och blir lätta att tillämpa, att mål för samarbetet slås fast på lång och medellång sikt och att tydliga och ändamålsenliga indikatorer utformas så att det blir möjligt att följa upp och utvärdera genomförandet av riktlinjerna. Vidare framhölls betydelsen av att de nationella parlamenten involveras i det framtida sysselsättningssamarbetet så att detta får större demokratisk legitimitet. Detta är av största betydelse när den öppna samordningsmetoden används. Som framgått delar utrikesutskottet den bedömning som arbetsmarknadsutskottet gjort i yttrandet. Riksdagen har ställt sig bakom detta (bet. 2001/02:UU10, rskr. 294).

I anslutning till vad utskottet här anfört om vikten av nationell förankring av sysselsättningssamarbetet vill utskottet något närmare beröra frågan om subsidiaritet i samarbetet.

Subsidiaritetsprincipen skall enligt Romfördragets artikel 5 gälla inom områden där det råder gemensam kompetens. Enligt denna artikel skall gemenskapen, på de områden där den inte ensam är behörig, dvs. där det råder gemensam kompetens, i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå. Principen slår fast att gemenskapen inte skall vidta någon åtgärd som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen i fördraget.

På nationell nivå försöker man i dag på en rad samhällsområden sporra till förbättringar genom att jämföra resultat med hjälp av indikatorer och fram-

gångsanlys (*benchmarking*), förenklat uttryckt ”genom att jämföra sig med den som är bäst”. Inom Arbetsmarknadsverket redovisas t.ex. fortlöpande en rad indikatorer över verksamheten där man kan jämföra resultaten i det egna länet eller förmedlingen med andra. Ett annat exempel kan hämtas från det regionala utvecklingsarbetet där man bl.a. genom framgångsanlys jämför kluster i och utanför Sverige med varandra. I dessa kluster samspelar företag inom ett gemensamt strategiskt kompetensområde med varandra och med andra företag och aktörer.

På motsvarande sätt är det enligt utskottet värdefullt att EU:s medlemsstater genom den öppna samordningsmetoden stimuleras att få fram de bästa metoderna för tillväxt. De instrument som används vid genomförandet av strategin är som framgått gemensamma mål och riktlinjer, uppföljning i form av nationella handlingsplaner och med hjälp av gemensamma indikatorer samt utbyte av goda erfarenheter.

Utskottet ser subsidiaritetsprincipen som en utgångspunkt och anser det positivt att man inom ramen för den öppna samordningsmetoden har utökat utbyte av erfarenheter och kunskaper mellan medlemsstaterna. Utskottet finner också anledning att betona att det är viktigt att värna om det element av frivillighet som finns i sysselsättningssamarbetet – processen drivs framåt genom mellanstatligt samarbete utan politiska utfästelser och med avsaknad av bindande direktiv, lagstiftning och sanktioner.

När det gäller Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningssamarbete redovisar regeringen i skrivelse 187 utförligt uppgifter om vilka åtgärder som vidtagits för att genomföra riktlinjerna under var och en av de fyra pelarna i samarbetet liksom vilka åtgärder som vidtagits med anledning av ministerrådets sysselsättningsrekommendationer till Sverige.

Utskottet ställer sig bakom den redovisning som regeringen gör i skrivelsen. Med hänvisning till detta och till vad utskottet anfört ovan avstyrks de motionsförslag som väckts med anledning av skrivelsen. I sammanhanget avstyrker utskottet också Kristdemokraternas motion A320 yrkande 25 som avlämnats under allmänna motionstiden men som i allt väsentligt rör frågor som behandlas i skrivelsen.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2001/02:187 till handlingarna.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas en motion som gäller målen för politikområdet Arbetsmarknadspolitik. Motionen avstyrks. Jämför reservation 9 (m).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag på utgiftsområde 13 för budgetåret 2003 och avstyrker samtliga motionsyrkanden som rör anslagen.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag om höjning av ersättningen till deltagare i ungdomsgarantin, en senareläggning av tidpunkten för ikraftträdandet av vissa lagändringar knutna till inrättandet av den nya myndigheten Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, en konsekvensändring med anledning av att sagda myndighet skall överta AMS tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, godkännande att använda en del av inflytande arbetsmarknadsavgifter för tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen och om bemyndiganden rörande fyra av anslagen på utgiftsområdet.

En motion om vidgat uppdrag för IFAU när det gäller utvärdering av de arbetsmarknadspolitiska insatserna avstyrks med hänvisning till att förslaget redan är tillgodosett inom ramen för nuvarande resurser. En motion om lokalisering av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen avstyrks med hänvisning till kommande överväganden i Regeringskansliet.

3. Mål för politikområde Arbetsmarknadspolitik

Propositionen

För politikområdet Arbetsmarknadspolitik gäller för år 2003 samma mål som under innevarande budgetår, dvs. en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt.

Motionen

Moderata samlingspartiet anser i motion A364 (yrk. 14) att regeringens mål för politikområdet Arbetsmarknad skall avvisas. Partiet hänvisar därvid till förslagen i motionerna A225 Arbetshandikappade, A294 Bemanningsföretag, A314 Arbetsmarknaden, A315 Jämställdhet, A316 Arbetstid och A321 En rörlig och individuell yrkesutbildning.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet behandlade i betänkande 2000/01:AU1 regeringens förslag om att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik skall vara en

väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt. Utskottet tillstyrkte förslaget och avstyrkte samtidigt ett avslagsyrkande från Moderaterna med samma innebörd som partiet nu återkommit med. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Motsvarande förslag av Moderaterna avstyrktes även i förra årets betänkande 2001/02:AU1. Utskottet delar regeringens uppfattning att nuvarande mål för politikområdet bör kvarstå oförändrat under budgetåret 2003 och avstyrker därmed motion A364 yrkande 14 (m).

4. Arbetsmarknadspolitiska program

Strukturen på arbetsmarknadspolitiska program

Olika arbetsmarknadspolitiska program berörs i flera förslag i anslagsfrågor i avsnittet nedan. Av detta skäl finns här en förteckning över de olika arbetsmarknadspolitiska programmen och övrigt stöd, som de redovisas på Arbetsmarknadsverkets hemsida.

Arbetsmarknadspolitiska program och övrigt stöd

1. *Arbetsmarknadsutbildning*
2. *Arbetspraktik*
3. *Stöd till start av näringsverksamhet*
4. *Aktivitetsgaranti*
5. *Projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning*
6. *Ungdomsinsatser*
 - Ungdomsgaranti för ungdomar 20–24 år
 - Kommunala ungdomsprogram
 - Interpraktik
7. *Förberedande insatser*
 - Aktiviteter inom vägledning och platsförmedling
 - Arbetslivsinriktad rehabilitering
 - Datortek
 - Förberedande eller orienterande utbildningar
8. *Aktivitetsstöd*
9. *Arbetsmiljöansvar och försäkringsskydd vid arbetsmarknadspolitiska insatser*
10. *Anställningsstöd*
 - Allmänt anställningsstöd
 - Förstärkt anställningsstöd (2-årsinskrivna)
 - Förstärkt anställningsstöd (4-årsinskrivna)

Särskilt anställningsstöd (personer över 57 år)

11. Anställningsstöd som kombineras med vård- och omsorgsutbildning

12. Särskilda insatser för personer med arbetshandikapp

Stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen

Stöd till personligt biträde

Lönebidrag

Skyddat arbete hos Samhall

OSA (Skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare)

SIUS (Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd)

Särskilt stöd vid start av näringsverksamhet

Utöver de ovan angivna programmen och stöden finns ytterligare former av arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis flyttningsbidrag, friårsförsöket, stöd till utbildning av anställda och medel för s.k. brytprojekt.

Ersättning till deltagare i ungdomsgarantin

Propositionen och utskottets ställningstagande

Den lägsta nivån på aktivitetsstödet kommer att uppgå till 223 kr per dag från och med 2003. För att utvecklingsersättningen till deltagare i ungdomsgarantin skall överensstämma med det lägsta aktivitetsstödet, som till skillnad från utvecklingsersättningen är skattepliktigt, föreslår regeringen att utvecklingsersättningen höjs till 3 280 kr per månad fr.o.m. den 1 januari 2003. Ersättningsnivån regleras i 4 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program. I propositionen föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i denna lag (prop. punkt 3). Regeringens lagförslag framgår av bilaga 3 till betänkandet. Utskottet noterar att den berörda paragrafens fjärde stycke i nu gällande lydelse saknas i propositionens lagförslag. Utskottet föreslår att regeringens förslag bifalles med den justeringen att detta stycke tillförs 4 §. Utskottets lagförslag framgår av bilaga 4 till betänkandet.

5. Anslagsfrågor

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	4 416 765	Anslags- sparande	-1 954
2002	Anslag	4 517 058	Utgifts- prognos	4 456 408
2003	Förslag	4 621 614		
2004	Beräknat	4 724 111 ¹		

¹ Motsvarar 4 622 195 tkr i 2003 års prisnivå.

Från anslaget finansieras kostnaderna för personal och lokaler samt andra förvaltningskostnader vid AMS, länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingarna och de avgiftsfinansierade verksamheterna vid Arbetslivstjänster (ALT) och Aske kursgård. Under anslaget redovisas också IAESTE-praktik (The International Association for Exchange of Students for Technical Experience).

Under budgetåret 2002 har 15,2 miljoner kronor av anslaget avsatts för AMS tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen m.m. Som framgår i avsnittet om anslaget 22:12 *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* kommer en ny myndighet att inrättas under år 2003 med uppgift att utöva tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen återkommer i tilläggsbudgeten i anslutning till nästa års ekonomiska vårproposition med förslag om överföring av medel från AMV till den nya myndigheten.

Även om situationen på arbetsmarknaden för utrikes födda under senare år förbättrats väsentligt är skillnaden i förhållande till inrikes födda oacceptabelt stor. För att stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund bedömer regeringen det som angeläget med personalförstärkningar under 2003.

Under 2003 fortsätter också den satsning på kompletterande utbildning för personer med utländsk högskoleexamen inom olika bristyrken som inleddes 2001. Minst 70 miljoner kronor skall användas för detta ändamål.

Insatserna för att bättre ta till vara invandrares kompetens i arbetslivet måste utvecklas ytterligare. Ytterligare 10 miljoner kronor skall disponeras av regeringen för åtgärder som kan öka sysselsättningen och som kan komma att aktualiseras senare.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 621 614 000 kr för 2003. Vidare föreslås att 15 650 000 kr av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980) får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen (prop. punkt 4).

*Motionerna**Tusental kronor*

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
4 621 614	- 250 853	- 1 200 000	- 400 000	- 700 000

Moderata samlingspartiet förordar i motion A364 (yrk. 5 i denna del) att en ny statlig arbetsmarknadsmyndighet inrättas helt och fullt år 2005 samt föreslår ett anslag för detta om 25 miljoner kronor för år 2003. Utskottet återkommer till detta förslag i senare delen av betänkandet. Den nya statliga myndigheten skall ersätta den nuvarande organisationen som består av 21 myndigheter och 418 arbetsförmedlingar. Myndigheten skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds i hela landet, administrera schabloniserade arbetsmarknadspolitiska stöd och bedriva den yttersta myndighetsutövning som behövs för att fördela de medel som anslås över statsbudgeten för övriga insatser. – Moderaterna vill även införa en mer individuell och effektiv arbetsförmedling, bl.a. med möjligheter till förmedling av arbeten i fri konkurrens. – Partiets förslag om reformering av arbetslöshetsförsäkringen innebär att AMS övervakningsansvar kan upphöra när försäkringen flyttas från arbetslöshetskassorna till den allmänna försäkringskassan. Administration och beslut om lönebidrag flyttas likaså till försäkringskassan. Detta möjliggör nedläggning av AMS. För budgetåret 2003 beräknar Moderaterna anslaget till ett 251 miljoner kronor lägre belopp än regeringen (yrk. 8).

Folkpartiet vill enligt motionerna Fi232 (yrk. 16 i denna del) och A332 (yrk. 19 i denna del) att arbetsmarknadspolitiken reformeras. Det föreslås att AMS i sin nuvarande form läggs ned och ersätts på central nivå av en förhållandevis liten organisation för tillsyn och rena myndighetsuppgifter. Delar av ”servicefunktionen” i arbetsmarknadspolitiken, som jobbförmedling och yrkesutbildning, bör till stor del kunna genomföras av andra aktörer som utbildningsföretag, komvux, folkhögskolor etc. Ytterst bör dock ansvaret för förmedlingsverksamheten ligga kvar på det offentliga. Folkpartiet vill vidare se en reformering av platsförmedlingsverksamheten. Arbetsförmedlingen måste få konkurrens från andra aktörer när det gäller platsförmedlingen. Sammantaget räknar partiet med att anslaget kan minskas med 1 200 miljoner kronor i förhållande till vad som föreslås i budgetpropositionen.

Kristdemokraterna pekar i sin motion A320 på behovet av en helt ny arbetsmarknadspolitik och en ny, mindre arbetsmarknadsmyndighet. Innan den nya arbetsmarknadspolitiken är sjösatt fullt ut anser partiet att AMS i egenskap av central myndighet bör förändras mot en tydligare stabsroll med möjlighet till ytterligare rationaliseringar. Partiet menar att det finns tydliga indikationer på problem med styrning, resultatuppföljning och kontroll av medelsanvändningen. Till detta kommer att internadministrationen är alltför stor. För att minska internadministrationen och öka möjligheterna till samordning och tydlighet när det gäller beslut och ansvar bör enligt partiet länsarbetsnäm-

derna avvecklas som självständiga myndigheter. Även ett lägre antal program kan minska administrationen centralt i AMS och inom länsarbetsnämnderna, vilket skulle möjliggöra besparingar. Partiets budgetalternativ innebär besparingar på 400 miljoner kronor på anslaget i förhållande till propositionen (yrk. 32 i denna del).

Centerpartiet ser i motion A330 (yrk. 4 i denna del) möjligheten att minska Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader genom en reformering av verket. Därigenom räknar man med att kunna minska anslaget med 700 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av vad utskottet anfört i avsnitt 1 Allmänna frågor rörande oppositionens förslag om en förändrad arbetsmarknadsmyndighet avstyrker utskottet motionerna A320 yrkande 32 i denna del (kd), A330 yrkande 4 i denna del (c), A332 yrkande 19 i denna del (fp), Fi232 yrkande 16 i denna del (fp) och A364 yrkande 8 (m) och tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet biträder vidare regeringens förslag att 15 650 000 kronor av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980) skall få användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen (prop. punkt 4).

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	35 956 502	Anslags- sparande	1 957 645
2002	Anslag	35 923 000 ¹	Utgifts- prognos	36 637 000
2003	Förslag	36 363 000		
2004	Beräknat	35 562 000		

¹ Varav minskning med 100 miljoner kronor på tilläggsbudget i budgetpropositionen för 2003.

Anslaget används huvudsakligen till finansiering av kostnaderna för arbetslöshetsersättning vid öppen arbetslöshet och aktivitetsstöd för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Aktivitetsstödet motsvarar den arbetslöshetsersättning deltagarna skulle ha fått om de varit öppet arbetslösa. Den som inte är berättigad till arbetslöshetsersättning får fr.o.m. nästa år 223 kr per dag i aktivitetsstöd.

Aktivitetsstöd får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*. Likaså får aktivitetsstöd användas för medfinansiering av regionala tillväxtavtal för insatser som ryms inom ramen för de arbets-

marknadspolitiska reglerna med utgångspunkt i de mål och prioriteringar som finns uppsatta för arbetsmarknadspolitiken. Av medlen under anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader*.

Utgifterna för arbetslöshetsersättningen har fortsatt att minska. Trots att den högsta ersättningen och grundbeloppet höjdes fr.o.m. den 2 juli 2001 har den lägre arbetslöshetsnivån och ett lägre uttag av ersättningsdagar bidragit till att utgifterna minskat. Efter den ytterligare höjningen från och med den 1 juli 2002 utges den inkomstrelaterade ersättningen med högst 730 kr per dag under de första hundra dagarna. För dagar därutöver lämnas ersättning med högst 680 kr om dagen. Grundbeloppet har höjts till 320 kr per dag.

Utgifterna för aktivitetsstödet ökade under 2001 i förhållande till år 2000 samtidigt som antalet personer med aktivitetsstöd minskade. Detta berodde på att ersättningsnivåerna höjdes under 2001. Under 2002 har ytterligare höjningar av ersättningsnivåerna genomförts motsvarande ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen. Den lägsta nivån för aktivitetsstödet uppgår sedan den 1 januari 2002 till 183 kr per dag. Från och med år 2003 kommer nivån att höjas till 223 kr per dag.

Regeringen har initierat en försöksverksamhet med ett s.k. friår under perioden 2002–2004. Utgifterna för försöksverksamheten beräknas till 159 miljoner kronor brutto respektive 65 miljoner kronor netto per år.

Utskottet har ovan behandlat regeringens förslag om en höjning av ersättningen till deltagare i den kommunala ungdomsgarantin. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under våren 2003 med ett förslag om hur de kommunala ungdomsprogrammen skall avvecklas.

Antalet s.k. interpraktikstipendier för att finansiera praktikperioder utomlands har under första halvåret 2002 ökat jämfört med föregående år. Förklaringen är i huvudsak att antalet avslagna ansökningar minskat avsevärt. Regeringen ser anledning att närmare granska i vilken grad stipendierna utnyttjas av den avsedda målgruppen, nämligen personer mellan 20 och 30 år som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 36 363 miljoner kronor för budgetåret 2003. Av detta belopp beräknas 9 666 miljoner kronor för aktivitetsstöd, 23 507 miljoner kronor för bidrag till arbetslöshetsersättning och 3 189 miljoner kronor för statliga ålderspensionsavgifter avseende aktivitetsstöden och bidrag till arbetslöshetsersättning.

*Motionerna**Tusental kronor*

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
36 363 000	- 3 175 000	- 10 750 000	- 7 055 000	- 7 915 000

Moderata samlingspartiet förespråkar i motion A364 införandet av en allmän arbetslöshetsförsäkring som administreras av staten. Försäkringen skall vara en omställningsförsäkring som finansieras med en försäkringspremie som relateras till månadslönen. Premien betalas med 2 % på sådana inkomster som är ersättningsberättigande och skall vara avdragsgill. Ingen förändring av arbetsvillkoret föreslås. Ersättning skall endast kunna utges under en ersättningsperiod om 300 dagar och återkvalificering skall kunna ske bara genom ett riktigt arbete. Genom den föreslagna försäkringen blir det möjligt att slopa huvuddelen av dagens regel-, kontroll- och sanktionssystem, vilket får ekonomiska konsekvenser för berörda myndigheter. Den enskilde kompenseras för de höjda egenavgifterna genom sänkt skatt.

Sammanfattningsvis beräknar Moderaterna besparingarna för budgetåret 2003 till 3 175 miljoner kronor, varav 2 100 miljoner kronor avser högre egenfinansiering (yrk. 9).

Folkpartiet räknar i motionerna Fi232 (yrk. 16 i denna del) och A332 (yrk. 19 i denna del) med anslagsbesparingar på 10 750 miljoner kronor, varav 7 300 miljoner kronor till följd av höjda egenavgifter i arbetslöshetsförsäkringen.

Kristdemokraterna vill enligt motion A320 införa en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring fr.o.m. den 1 januari 2003. Motsvarande yrkande finns även i Kristdemokraternas motion A324 som behandlas i avsnittet om den allmänna inriktningen av politiken. Försäkringen skall ge grundläggande ekonomisk trygghet så länge som den arbetslösa står till arbetsmarknadens förfogande. Den bör utformas så att det alltid lönar sig bättre att ta ett kort, tillfälligt arbete än att låta bli. Egenfinansieringen (finansieringsavgiften) bör höjas till en tredjedel i den nya försäkringen. Höjningen kompenseras för den enskilde genom sänkt inkomstskatt, däribland genom höjning av grundavdraget. – Partiet stöder även de förslag som lades fram i Ds 1999:58 Kontrakt för arbete – rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen. Ett genomförande av förslagen skulle enligt partiet minska den arbetslöses söktid, varvid kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen skulle minska. – Genom satsning på en bättre småföretagspolitik, sänkt skatt för hushållstjänster och andra reformer anser partiet att resurser kan frigöras från aktivitetsstödet och arbetsmarknadsutbildningen. – Kristdemokraterna avvisar regeringens extra anslag på 65 miljoner kronor till friårsförsöket. I stället anser partiet att projektet, som bygger på att a-kassemedel skall utnyttjas, bör finansieras inom befintliga ramar. – Sammantaget beräknas anslaget minska med 7 055 miljoner kronor, varav 4 790 miljoner kronor till följd av höjd egenavgift, (yrk. 32 i denna del).

Centerpartiet betonar i motion A330 (yrk. 4 i denna del) att arbete alltid måste löna sig och att försäkringssystemen måste skapa incitament för arbete. Arbetslöshetsförsäkringen reformeras genom att självfinansieringsgraden ökas till en tredjedel av kostnaden. De som har arbete betalar full avgift medan de arbetslösa betalar halv avgift. Effekten av den höjda egenfinansieringen minskas genom att avgiften berättigar till en skattereduktion på 40 % av avgiften. Då partiet vill omvandla arbetslöshetsförsäkringen till att bli mer av en omställningsförsäkring föreslås även en snabbare nedtrappning av a-kassan än hittills. Vidare föreslås en engångsindragning av anslagsparande på 600 miljoner kronor. Partiet avvisar slutligen regeringens förslag om ytterligare försök med friår på 65 miljoner kronor. I partiets budgetförslag minskas anslaget med totalt 7 915 miljoner kronor, varav 5 500 miljoner kronor till följd av höjd egenavgift.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets ställningstagande i avsnitt 1 Allmänna frågor till oppositionens förslag om en reformerad arbetslöshetsförsäkring biträder utskottet regeringens förslag till *medelsanvisning* för budgetåret 2003 och avstyrker motionerna A320 yrkande 32 i denna del (kd), A330 yrkande 4 i denna del (c), A332 yrkande 19 i denna del (fp), Fi232 yrkande 16 i denna del (fp) och A364 yrkande 9 (m). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	5 033 713	Anslags- sparande	509 247
2002	Anslag	4 652 582 ¹	Utgifts- prognos	4 923 130
2003	Förslag	4 708 812		
2004	Beräknat	4 235 557		

¹Varav minskning med 30 miljoner kronor på tilläggsbudget i budgetpropositionen för 2003.

Anslagets ändamål är i huvudsak köp av arbetsmarknadsutbildning, flyttningsbidrag och övriga kringkostnader vid arbetsmarknadspolitiska program. Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*. Anslaget får även användas för medfinansiering av regionala tillväxtavtal och lokala utvecklingsavtal inom storstadspolitiken för insatser som ryms inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska reglerna med utgångspunkt i de mål och prioriteringar som gäller för arbetsmarknadspolitiken. Av

anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för ändamål enligt anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*.

Utgifterna för köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader uppgick under år 2001 till 4 955 miljoner kronor, vilket var 200 miljoner kronor lägre än år 2000. Detta förklaras främst av att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program minskat i förhållande till år 2000. Under första halvåret 2002 utbetalades 2 065 miljoner kronor för köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader. Det är drygt 300 miljoner kronor mindre än första halvåret 2001.

Som redovisats ovan kommer, som ett led i insatserna för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten bland invandrare, satsningar på utbildning för personer med utländsk högskoleexamen som inleddes 2001 att fortsätta under 2003. Minst 70 miljoner kronor kommer att avsättas för det ändamålet. Ytterligare 10 miljoner skall disponeras av regeringen för åtgärder som kan öka sysselsättningen och som kan komma att aktualiseras senare.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 708 812 000 kr för budgetåret 2003. Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för anslaget ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter om högst 3 miljarder kronor under 2004–2006 (prop. punkt 5).

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
4 708 812	- 1 000 000	- 1 300 000	- 900 000	- 3 500 000

Moderata samlingspartiet anser att flera av de traditionella programmen inklusive aktivitetsgarantin bör avskaffas till förmån för individuellt inriktade insatser. Detta förslag framförs i motion A364 (yrk. 10) som behandlas i detta sammanhang och där det också framhålls att de individuella åtgärderna kan och måste få varierande inriktning beroende på individens bakgrund, behov och motivation. Utbildning skall vara den dominerande insatsen. Partiet betonar att ansvar och valmöjligheter måste flyttas så att den som är arbetslös får eget inflytande på bekostnad av beslut hos olika myndigheter.

Anslaget beräknas uppgå till 3 709 miljoner kronor, vilket motsvarar en minskning med 1 000 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Folkpartiets budgetförslag i motionerna Fi232 (yrk. 16 i denna del) och A332 (yrk. 19 i denna del) utgår från att arbetsmarknadspolitiken reformeras, vilket leder till ett minskat antal deltagare i arbetsmarknadspolitiska program liksom lägre anslagsbehov. Partiet beräknar ett anslag som är 1 300 miljoner kronor lägre än vad som föreslås i budgetpropositionen.

Kristdemokraterna föreslår i motion A320 (yrk. 32 i denna del) att anslaget minskas med 900 miljoner kronor, främst till följd av att efterfrågan på arbetsmarknadsutbildningen bedöms minska som en konsekvens av en satsning

på en bättre småföretagspolitik, sänkt skatt för hushållstjänster och andra reformer inom den ekonomiska politiken. Flyttningsbidraget föreslås avskaffat eftersom bidraget inte anses ha någon avgörande effekt på benägenheten att byta bostadsort för ett arbete. Reseersättningen för anställningsintervjuer och/eller studiebesök för arbetssökande bör dock finnas kvar. Partiet vill underlätta pendling med bil genom att öka avdragsrätten för resor mellan bostad och arbete.

Centerpartiet räknar i motion A330 (yrk. 4 i denna del) med besparingar på anslaget. Dessa följer av en decentraliserad arbetsmarknadspolitik och friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel. Genom en satsning på s.k. övergångsarbetsmarknader, varvid arbetsgivare mot sänkta arbetsgivaravgifter låter arbetslösa få prova på att arbeta på olika arbetsplatser, räknar *Centerpartiet* med att arbetslösheten och därmed kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen och för arbetsmarknadsutbildningar minskas.

Anslaget reduceras ytterligare till följd av satsningar på andra utgiftsområden avseende kvalificerad yrkesutbildning och komvux samt genom en minskad volym på de arbetsmarknadspolitiska programmen och genom att flyttbidraget slopas. Sammantaget förs under anslaget upp ett belopp som understiger regeringens förslag med 3 500 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets synpunkter i avsnitt 1 Allmänna frågor avstyrker utskottet motionerna A320 yrkande 32 i denna del (kd), A330 yrkande 4 i denna del (c), A332 yrkande 19 i denna del (fp), A364 yrkande 10 (m) och Fi232 yrkande 16 i denna del (fp) och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning*. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2003 (prop. punkt 5).

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	6 327 757	Anslags- sparande	647 851
2002	Anslag	6 435 492 ¹	Utgifts- prognos	6 850 426
2003	Förslag	7 185 857		
2004	Beräknat	7 245 715		

¹ Varav minskning med 704 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002.

Ändamålet för anslaget är statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), anställningar med lönebidrag, särskilt introduktions- och upp-

följningsstöd (SIUS), projektmedel för personer med arbetshandikapp och stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen m.m. Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*. Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av lönebidrag och OSA samt av den genomsnittliga bidragsnivån för dessa stödformer. Syftet med bidragen är att arbetssökande personer med arbetshandikapp skall ges samma möjligheter att delta i arbetslivet som personer utan arbetshandikapp.

Oberoende av konjunkurläge har personer med arbetshandikapp svårare att få arbete än personer utan arbetshandikapp. Inom ramen för en samlad översyn av hur personer med arbetshandikapp skall kunna få sin ställning stärkt på framtidens arbetsmarknad tillkallade regeringen i mars 2002 en särskild utredare. Utredaren, som skall redovisa sitt uppdrag den 22 september 2003, har till uppgift att analysera de arbetsmarknadspolitiska programmen anställning med lönebidrag, skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet (dir. 2002:22).

Regeringen avser att permanenta försöksverksamheten Kulturarvs-IT från och med den 1 januari 2003. När Kulturarvs-IT övergår i ordinarie verksamhet skall regelverket för lönebidrag följas. Därmed skall det ske regelbundna omprövningar av bidragsstorleken, vilket inte skett under försöksverksamheten. Anställningar inom verksamheten är avtalsenliga med löner och andra förmåner motsvarande de i branschen förekommande. Under projekttiden har 15,5 miljoner kronor årligen avsatts under anslaget för verksamheten. Från och med 2003 överförs 13 miljoner kronor av anslaget till utgiftsområde 17 *Kultur, medier, trossamfund och fritid* för löner till arbetsledare och administrativa kostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 7 185 857 000 kr för år 2003. Regeringen föreslår därutöver att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för anslaget ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 6 miljarder kronor under 2004–2006 (prop. punkt 6).

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
7 185 857		+ 150 000	+ 100 000	+ 100 000

Folkpartiet betonar i motionerna Fi232 (yrk. 16 i denna del) och A332 (yrk. 19 i denna del) vikten av särskilda insatser för arbetshandikappade för att underlätta deras situation på arbetsmarknaden. Arbetslinjen måste gälla även för arbetshandikappade. Förtidspensioneringar måste undvikas i största möjliga utsträckning. För många i gruppen är anställning med lönebidrag eller arbete inom Samhall bra alternativ. Lönebidragstaket har varit oförändrat under många år. Detta har lett till allt större svårigheter för funktionshindrade

med kvalificerade utbildningar att få ett adekvat arbete. Därför måste taket höjas. Folkpartiet anser att anslaget bör höjas med 150 miljoner kronor jämfört med vad som föreslås i budgetpropositionen.

Kristdemokraterna konstaterar i motion A320 att de funktionshindrade inte kommit in på arbetsmarknaden på det sätt som man kunnat förvänta sig, och detta trots att det finns en bred politisk samstämmighet om att alla människor skall ha samma rättigheter och möjligheter. Den öppna arbetslösheten är dubbelt så hög bland funktionshindrade som i befolkningen i övrigt. Partiet förespråkar därför en översyn dels av hur arbetsförmedlingarna ger stöd till funktionshindrade för att de skall kunna komma ut i arbetslivet, dels av hur Samhall fungerar och vad som behöver göras för att Samhall bättre skall lyckas med sitt uppdrag. Det är önskvärt att ökad tonvikt läggs på att använda lönebidrag bl.a. för att de personer som vill och kan arbeta på vanliga arbetsplatser skall få större möjligheter till detta. Partiet föreslår att 100 miljoner kronor överförs till detta anslag från anslaget 22:9 *Bidrag till Samhall AB* (yrk. 32 i denna del).

Vid anställning med lönebidrag i en ideell organisation bör det såväl för en nyanställd person som för den som hade en sådan anställning efter den 1 juli 1995 vara möjligt med en bidragsnivå på 90 %. Om det finns risk för uppsägning av en lönebidragsanställd skall lönebidraget inte kunna sänkas.

Centerpartiet pekar i motion A330 (yrk. 4 i denna del) på att många anställda med lönebidrag halkat efter lönemässigt de senaste åren. För att de skall kunna få det bättre ställt föreslås att den bidragsgrundande lönekostnaden i lönebidraget höjs från dagens 13 700 kr per månad till 15 000 kr per månad. För ändamålet föreslås att anslaget höjs med 100 miljoner kronor.

Som framgår av avsnitt 1 Allmänna frågor anser *Vänsterpartiet* att en särskild kvot av lönebidragen bör sättas av för att underlätta övergångar från skyddat arbete inom Samhall.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av utskottets ställningstagande i avsnitt 1 Allmänna frågor till Folkpartiets, Kristdemokraternas och Centerpartiets förslag rörande lönebidrag m.m. avstyrker utskottet motionerna A320 yrkande 32 i denna del (kd), A330 yrkande 4 i denna del (c), A332 yrkande 19 i denna del (fp) och Fi232 yrkande 16 i denna del (fp) och tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2003 (prop. punkt 6).

Anslaget 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige*Propositionen och utskottets ställningstagande*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	95 460	Anslags- sparande	2 268
2002	Anslag	92 400	Utgifts- prognos	93 935
2003	Förslag	94 133		
2004	Beräknat	96 250 ¹		

¹Motsvarar 94 133 tkr i 2003 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och kostnader för medfinansiering av s.k. tekniskt stöd inom de berörda socialfondsprogrammen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 94 133 000 kr för budgetåret 2003.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	680 679	Anslags- sparande	1 619 902
2002	Anslag	1 721 460	Utgifts- prognos	1 727 250
2003	Förslag	1 533 000		
2004	Beräknat	1 538 000		

Under detta anslag redovisas utbetalningarna av stöd från Europeiska socialfonden för programperioden 2000–2006. Utbetalningarna avser delfinansiering av insatser inom strukturfondsmålen 1, 2 och 3 samt gemenskapsinitiativet Equal. Från anslaget bekostas även den statliga medfinansieringen av insatsområdet Kompetensutveckling för sysselsatta i mål 3 och motsvarande åtgärd i mål 1.

På regeringens uppdrag har RRV i mars 2002 lämnat en utvärdering av satsningen på insatsområdet *Kompetensutveckling för sysselsatta i mål 3* inför utformningen av kompetensutvecklingen för sysselsatta efter 2002. Utvärderingen tyder på ett hittills framgångsrikt genomförande av satsningen. Rege-

ringen anser därför att det aktuella insatsområdet, med avsteg från den nuvarande finansieringsplanen, bör ha en bibehållen nivå jämfört med åren 2000–2002. Under förutsättning att övervakningskommittéerna också föreslår en bibehållen nivå på satsningen och EG-kommissionen fastställer nödvändiga förändringar av finansieringsplanen för mål 3, bör anslaget för programperioden som helhet ökas med totalt ca 290 miljoner kronor för den statliga medfinansieringen av satsningen. Då betydande anslagssparande beräknas under de närmaste åren och utbetalningar sker t.o.m. 2008 bedömer regeringen att medlen behöver anvisas först 2007.

I budgetpropositionen föreslås ett ramanslag på 1 533 miljoner kronor för år 2003. Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för anslaget ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter om högst 5 miljarder kronor under 2004–2008 (prop. punkt 7).

Motionen

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
1 533 000				– 60 000

Centerpartiet förordar i motion A330 (yrk. 4 i denna del) att anslaget minskas med 60 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som konstaterar att Centerpartiet inte närmare motiverat sitt förslag till anslagsbesparing, finner regeringens förslag till medelsanvisning väl avvägt. Utskottet avstyrker därför motion A330 yrkande 4 i denna del (c) och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till *bemyndigande* för år 2003 (prop. punkt 7).

Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	18 495	Anslags-sparande	6 099
2002	Anslag	20 596	Utgifts-prognos	26 028
2003	Förslag	20 903		
2004	Beräknat	21 367 ¹		

¹ Motsvarar 20 903 tkr i 2003 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är kostnader för projekt, personal, lokaler och andra förvaltningskostnader vid Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).

Det arbete inom arbetsmarknadspolitisk utvärdering som IFAU har bedrivit under år 2001 ligger väl i linje med de behov av utvärdering som riksdagen har påvisat för att öka kunskapen om arbetsmarknadspolitikens effekter. Arbetsmarknadspolitiska program innebär en stor offentlig utgift och det är därför viktigt att följa upp och utvärdera insatsernas effektivitet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 20 903 000 kronor för 2003.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 för anslaget ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter om högst 7 miljoner kronor under 2004–2006 (prop. punkt 8).

Motionen

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
20 903	+ 4 097			

Moderata samlingspartiet vill i motion A364 (yrk. 6 och 11) få till stånd ett vidgat uppdrag för IFAU så att institutet får i uppgift att årligen utvärdera resultaten av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Regering och riksdag behöver ett bättre beslutsunderlag. Utvärderingarna skall vara offentliga. Anslaget till institutet bör öka med 4 097 000 kr i förhållande till regeringens förslag och således beräknas till 25 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

IFAU:s uppgift är att främja, stödja och genomföra utvärderingsstudier av arbetsmarknadspolitiskt motiverade åtgärder och arbetsmarknadens funktionssätt och att bedriva utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet. En lång rad forskningsprojekt pågår, planeras eller har redan avslutats inom IFAU.

Utskottet har i förra årets budgetbetänkande 2001/2002:AU1 närmare behandlat en i allt väsentligt likalydande motion från Moderaterna om ett vidgat uppdrag för IFAU. I betänkandet framhöll utskottet vikten av att fortlöpande och noggrant undersöka effektiviteten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna samt att en fortlöpande utvärdering också sker inom ramen för IFAU:s nuvarande uppdrag, men även inom ramen för AMS och en rad högskolors verksamhet. Utskottet pekade också på att resultaten från IFAU:s utvärderingsverksamhet finns allmänt tillgängliga bl.a. genom institutets hemsida www.ifau.se.

Utskottet har underhand erfarit att IFAU också avser att återkommande utge en översikt över den forskning och de forskningsresultat som finns om arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättningen. Den första översikten

har givits ut i år under titeln *Vad vet vi om den svenska arbetsmarknadspolitens sysselsättnings effekter?*

Sammanfattningsvis finner utskottet inte skäl till något annat ställningstagande än i fjolårets budgetbetänkande utan anser att behovet av en fortlöpande utvärdering av resultaten av de arbetsmarknadspolitiska insatserna är väl tillgodosett inom ramen för IFAU:s nuvarande uppdrag.

Utskottet finner regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget väl avvägt och tillstyrker detta. Därmed avstyrks motion A364 yrkandena 6 och 11 (m). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till bemyndigande för år 2003 (prop. punkt 8).

Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	57 100	Anslags- sparande	8 018
2002	Anslag	61 000	Utgifts- prognos	57 246
2003	Förslag	57 427		
2004	Beräknat	58 777 ¹		

¹ Motsvarar 57 427 tkr i 2003 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är vissa förvaltningskostnader i den kompletterande arbetslöshetskassan ALFA. Utgifterna avser administrationen av grundbeloppet för de icke anslutna.

Det totala antalet anslutna uppgick i slutet av 2001 till närmare 35 800 personer. Under år 2001 betalade ALFA-kassan ut arbetslöshetsersättning till drygt 41 000 personer, varav 9 900 personer var anslutna till kassan. Av de anslutna erhöll 6 800 personer inkomstrelaterad ersättning. Övriga 34 200, både anslutna och icke anslutna, erhöll grundbelopp.

Regeringen bedömer att resursbehovet kommer att minska nästa budgetår, bl.a. till följd av minskade utgifter för teknikinvesteringar som också innebär att administrationen effektiviseras.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 57 427 000 kr för 2003.

*Motionen**Tusental kronor*

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
57 427	– 57 427			

Ett införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring enligt *Moderata samlingspartiets* förslag medför enligt motion A364 (yrk. 12) att anslaget 22:8 kan utgå.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan avstyrkt Moderaternas förslag om införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring. I konsekvens med detta avstyrker utskottet också partiets förslag i motion A364 yrkande 12 (m) om att låta anslaget 22:8 utgå. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	4 262 419	Anslags- sparande	0
2002	Anslag	4 262 419	Utgifts- prognos	4 262 419
2003	Förslag	4 262 419		
2004	Beräknat	4 262 419		

Samhall AB har som uppgift att genom produktion av efterfrågade varor och tjänster erbjuda personer med arbetshandikapp meningsfullt och utvecklande arbete med god arbetsmiljö. Anslaget avser att täcka de merkostnader som Samhall AB har i jämförelse med andra företag. Ersättningen skall bl.a. täcka kostnader för anpassad arbetstakt, geografisk spridning, diversifierad verksamhet och stödinsatser för arbetsanpassning. Utgifterna på anslaget styrs främst av antalet anställda med arbetshandikapp och antalet timmar som dessa arbetat.

Regeringen har i avtalet med Samhall för 2001 ställt ett återrapporteringskrav om uppföljning av bolagets personalutvecklingsarbete. Mot den bakgrunden utvecklade Samhall under 2000 en ny modell för att mäta effektiviteten i personalutvecklingsarbetet. Modellen var avsedd att användas på alla nivåer i organisationen. Den började på försök att tillämpas 2001. För 2002 har målvärden och förbättringskrav fastställts. Uppföljningen av uppsatta

personalutvecklingsmål kommer under året att göras kvartalsvis. Om målen inte uppnås måste handlingsplanen redovisas.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2002 en samlad översyn av hur de arbetshandikappades ställning skulle stärkas på framtidens arbetsmarknad. I mars 2002 beslutade regeringen – som nämnts ovan – att tillkalla en särskild utredare med uppgift att se över styrningen och inriktningen av Samhall AB (dir. 2002:34). Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 15 mars 2003.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 262 419 000 kr för 2003.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
4 262 419		- 100 000	- 100 000	

Folkpartiet pekar i motionerna Fi232 (yrk. 16 i denna del) och A332 (yrk. 19 i denna del) på problem kring Samhall AB:s verksamhet som enligt partiet uppmärksammas på senare tid. Rapporter har kommit om att vinstkravet på bolaget gör att många anställda känner sig stressade. Vidare finns en risk för konkurrensnedvridning när det statligt ägda bolaget konkurrerar på den öppna marknaden. Även om verksamheten är förenad med en del problem anser Folkpartiet att det är angeläget att verksamheten finns kvar, inte minst i glesbygdskommuner där möjligheterna till alternativa arbetsplatser med lönebidrag är begränsade. Samhalls verksamhet bör dock renodlas så att den enbart inriktas på funktionshindrade. Bolagets vinstkrav måste även ses över. Som ett första steg vill Folkpartiet minska anslaget med 100 miljoner kronor.

Kristdemokraterna pekar i motion A320 (yrk. 32 i denna del) på svårigheten att finna en balans mellan Samhalls sociala uppdrag å ena sidan och uppdraget att bedriva verksamheten så effektivt som möjligt å den andra. Det sociala uppdraget måste enligt partiet komma mer i fokus utan att kostnaderna skenar iväg. Samtidigt talar mycket för att Samhalls roll i arbetsmarknadspolitiken bör tonas ned i förhållande till andra instrument. I avvaktan på den utredning som regeringen nu tillsatt för att se över Samhall bör enligt Kristdemokraterna 100 miljoner kronor överföras från detta anslag till anslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade*. Förslaget har berörts ovan under anslag 22:4.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av utskottets ställningstagande i avsnitt 1 Allmänna frågor till förslag rörande Samhall AB avstyrker utskottet motionerna A320 yrkande 32 i denna del (kd), A332 yrkande 19 i denna del (fp) och Fi232 yrkande 16 i denna del (fp) och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning*. Sist i

detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	7 229	Anslags- sparande	0
2002	Anslag	7 229	Utgifts- prognos	7 229
2003	Förslag	7 750		
2004	Beräknat	7 750		

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten drivs av Sverige, Finland och Norge enligt en överenskommelse från 1990. Från anslaget utges ersättning till stiftelsen för de åtaganden svenska staten har för verksamheten samt kompensation för de kostnadsökningar som uppstår för Finland och Norge till följd av att utbildningstjänsterna är mervärdesskattepliktiga i Sverige. Utöver statsbidraget finansierar stiftelsen verksamheten genom intäkter från kurs- och uppdragsverksamhet.

För närvarande pågår förhandlingar mellan de finska, norska och svenska regeringarna om en ny överenskommelse som skall gälla t.o.m. 2005. Överenskommelsen väntas bli undertecknad före årets utgång.

Inför kommande avtalsperiod har Norge aviserat att landet kommer att upphandla ytterligare utbildningsplatser. Detta innebär att utgifterna för kompensationen för kostnadsökningar som uppstår till följd av att utbildningstjänsterna är mervärdesskattepliktiga i Sverige ökar med 521 000 kr.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett obetecknat anslag om 7 750 000 kr för 2003.

Motionen

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
7 750	- 7 750			

Moderata samlingspartiet anser i motion A364 (yrk. 13) att verksamheten vid Stiftelsen Utbildning Nordkalotten bör avvecklas och anslaget därmed utgå.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer inte i Moderaternas uppfattning att stiftelsen bör avvecklas och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning*. Därmed avstyrks

motion A364 yrkande 13 (m). Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning

Propositionen och utskottets ställningstagande

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	1 275 877	Anslags- sparande	- 96 300
2002	Anslag	2 196 300 ¹	Utgifts- prognos	2 100 000
2003	Förslag	1 447 000		
2004	Beräknat	1 364 000		

¹ Varav 1 808 300 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2002 och i samband med budgetpropositionen för 2003.

Från anslaget finansieras utbetalningen av ersättningar till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs i enlighet med lönegarantilagen (1992:497). Anslaget skall även täcka administrativa kostnader dels för Kammarkollegiets förvaltning av anslaget, dels för länsstyrelsernas utbetalning av ersättning för lönefordringar. Från och med budgetåret 2001 nettobudgeteras anslaget. Det innebär att belopp som återvinns från konkurser förs till anslaget och får användas till utgifter under anslaget.

De viktigaste utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är utvecklingen av antalet anställda som är berörda av företagskonkurser och de lönenivåer som de anställda har.

Utgifterna under anslaget har ökat kraftigt de senaste budgetåren, främst på grund av att fler anställda berörts av företagskonkurser och att lönenivåerna för dem som drabbats är högre än tidigare.

För budgetåret 2003 föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett anslag på 1 447 miljoner kronor.

Utskottet biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (nytt anslag)

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Förslag	4 774
2004	Beräknat	4 879 ¹

¹ Motsvarar 4 774 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslagets ändamål är kostnader för personal, lokaler och andra förvaltningskostnader vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen som inrättas den 1 juli 2003. Under första halvåret 2003 avser anslaget även kostnader i samband med inrättandet av den nya myndigheten.

Inspektionen skall, med undantag för utbetalningen av statsbidrag, överta samtliga av AMS nuvarande tillsynsuppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna. Inspektionen skall också granska rutiner för hanteringen och handläggningen av ärenden gällande arbetslöshetsersättning hos myndigheterna inom AMV. Vidare skall inspektionen för AMS påtala brister som framkommit vid granskningen inom AMV, varefter AMS till inspektionen och regeringen skall redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller kommer att vidtas för att åtgärda bristerna. Medelsbehovet för inspektionen kommer slutligt att fastställas under våren 2003 efter förslag av en särskild utredare som har i uppgift att förbereda och genomföra inrättandet av den nya myndigheten. Den nya myndigheten kommer huvudsakligen att finansieras genom medel som nu förts upp under anslaget 22:1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* och genom att anslaget 22:8 *Bidrag till administration av grundbeloppet* minskas från 2003. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i samband med 2003 års ekonomiska vårproposition med förslag om justering av det nu föreslagna anslaget.

För budgetåret 2003 föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 774 000 kr.

I budgetpropositionen läggs det också fram förslag dels om en senareläggning av tidpunkten för ikraftträdande av vissa lagändringar knutna till inrättandet av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, dels om en konsekvensändring med anledning av att inspektionen skall överta viss uppgift som AMS ansvarat för. Regeringen föreslår att riksdagen antar förslagen till dels lag om ändring i lagen (2002:545) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (prop. punkt 1), dels lag om ändring i lagen (2002:543) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (prop. punkt 2). Lagförslagen framgår av bilaga 3 till betänkandet.

Motionen

I den enskilda motionen A278 av *Jan Björkman och Kerstin Andersson (båda s)* föreslås att den nya myndigheten lokaliseras till Olofströms kommun i Blekinge.

Utskottets ställningstagande

Vad först gäller frågan om lokaliseringen av den nya myndigheten är följande att säga.

Riksdagen har vid en rad tillfällen uttalat sig om allmänna principer för om- och nylokalisering av statlig verksamhet m.m. (bet. 1996/97:AU2, bet. 2001/02:NU4). Varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter bör föregås av noggranna överväganden om möjligheten att i första hand placera dem i t.ex. länscentrum eller orter eller regioner där statlig verksamhet läggs ned. Det har ansetts att i vart fall en annan lokaliseringsort än Stockholm bör övervägas. Samtidigt har det sagts att en utgångspunkt måste vara att myndigheten även efter en sådan lokalisering skall kunna utföra sina arbetsuppgifter. Riksdagen har också vid flera tillfällen uttalat att frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiell natur bör underställas riksdagen. Det föreligger dock alltid en möjlighet för utskott och riksdag att göra bedömningen att det inte finns skäl att ta ställning i ett lokaliseringsärende (bet. 2001/02:NU4). Utskottet anser att dessa principer alljämt bör gälla.

Regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att förbereda och genomföra inrättandet av den nya myndigheten för att den skall kunna börja sin verksamhet den 1 juli 2003. I kommittédirektiven (dir. 2002:111) har utredaren bl.a. fått uppdraget att i en första etapp lämna förslag i fråga om lokalisering av myndigheten i enlighet med riksdagens principer för lokalisering av statlig verksamhet.

Utskottet har under hand erfarit att regeringen avser att ge utredaren tilläggsdirektiv i frågan om myndighetens lokalisering. Inriktningen skall vara att utreda förutsättningarna för en lokalisering i Stockholmsområdet.

Utskottet, som noterar att utredarens uppdrag utgår från de av riksdagen angivna principerna för lokalisering, vill inte föregripa resultatet av utredarens arbete, men förutsätter att även alternativet med en lokalisering utanför Stockholmsområdet noga övervägs. I vad mån lokaliseringsfrågan efter dessa överväganden visar sig vara av sådan art att den bör underställas riksdagen måste i första hand avgöras av regeringen.

Med hänvisning till detta avstyrks motion A278 (s).

Utskottet vill i detta sammanhang även upplysningsvis nämna att regeringen i proposition 2001/02:190 *Riksrevisionen*, som för närvarande behandlas i riksdagen, föreslagit att Riksrevisionen bör få möjlighet att granska arbetslöshetskassornas handläggning av arbetslöshetsersättningen inom ramen för en effektivitetsrevision.

Utskottet biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag till lag dels om ändring i lagen (2002:545) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (prop. punkt 1), dels om ändring i lagen (2002:543) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (prop. punkt 2).

Föreslaget nytt anslag: Ny arbetsmarknadsmyndighet (m)

Motionen

Som framgår under anslaget 22:1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* förordar Moderaterna i motion A364 inrättandet av en ny effektiv myndighet som år 2005 helt och fullt skall ersätta AMS. För att finansiera uppbyggnaden av den nya myndigheten föreslås att 25 miljoner kronor anvisas på detta nya anslag år 2003 (yrk. 5 i denna del).

Utskottets ställningstagande

I konsekvens med utskottets ställningstagande i avsnitt 1 Allmänna frågor avstyrks Moderaternas förslag om en ny arbetsmarknadsmyndighet i motion A364 yrkande 5 i denna del (m).

Föreslaget nytt anslag: Jobbgaranti (fp)

Motionerna

Folkpartiet föreslår i motionerna Fi232 (yrk. 16 i denna del) och A332 (yrk. 19 i denna del) införandet av en jobb- och utvecklingsgaranti – en form av övergångssysselsättning för långtidsarbetslösa – som så snart som möjligt skall slussa den arbetslöse till den öppna arbetsmarknaden. För den föreslagna garantin avsätter Folkpartiet 300 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i avsnitt 1 Allmänna frågor avstyrkt Folkpartiets förslag om en jobb- och utvecklingsgaranti. I konsekvens härmed avstyrker utskottet motionerna Fi232 yrkande 16 i denna del (fp) och A332 yrkande 19 i denna del (fp).

Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Av nedanstående tabell framgår regeringens förslag (prop. punkt 9) respektive oppositionspartiernas förslag till fördelning av anslag på utgiftsområde 13.

Tusental kronor

Anslag	Regeringen	m	fp	kd	c
22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	4 621 614	-250 853	-1 200 000	-400 000	-700 000
22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	36 363 000	-3 175 000 ¹	-10 750 000 ²	-7 055 000 ³	-7 915 000 ⁴
22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	4 708 812	-1 000 000	-1 300 000	-900 000	-3 500 000
22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	7 185 857	-	+150 000	+100 000	+100 000
22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	94 133	-	-	-	-
22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	1 533 000	-	-	-	-60 000
22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	20 903	+4 097	-	-	-
22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet	57 427	-57 427	-	-	-
22:9 Bidrag till Samhall AB	4 262 419	-	-100 000	-100 000	-
22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	7 750	-7 750	-	-	-
22:11 Bidrag till lönegaranti-ersättning	1 447 000	-	-	-	-
22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	4 774	-	-	-	-
Ny arbetsmarknadsmyndighet ⁵	-	+25 000	-	-	-
Jobbgaranti ⁶	-	-	+300 000	-	-
Summa	60 306 689	-4 461 933	-12 900 000	-8 355 000	-12 075 000

¹ Varav 2 100 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

² Varav 7 300 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

³ Varav 4 790 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

⁴ Varav 5 550 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

⁵ Nytt anslag (m).

⁶ Nytt anslag (fp).

Av avsnitt 5 framgår att utskottet anslutit sig till regeringens förslag om fördelning på anslag av utgifterna på utgiftsområde 13. Det innebär att propositionen tillstyrks i denna del (prop. punkt 9), samtidigt som utskottet avstyrker motionerna A320 yrkande 32 i denna del (kd), A330 yrkande 4 (c), A332

yrkande 19 (fp), A364 yrkande 5 i denna del och yrkandena 6–14 (m) samt Fi232 yrkande 16 i denna del (fp).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Allmän inriktning av politiken m.m. (punkt 1) (m, fp, kd, c)

av Margareta Andersson (c), Erik Ullenhag (fp), Stefan Attefall (kd), Patrik Norinder (m), Tina Acketoft (fp), Henrik Westman (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:A206, 2002/03:A225 yrkandena 1–7, 2002/03:A239 yrkandena 2, 5–13, 28–30 och 33, 2002/03:A294 yrkandena 1–6, 2002/03:A314 yrkandena 1–3, 5, 8–12 och 14–16, 2002/03:A320 yrkandena 1–4, 6, 14, 17–19, 26, 28 och 29, 2002/03:A321 yrkandena 1, 3 och 4, 2002/03:A324 yrkandena 1, 2 och 6, 2002/03:A330 yrkandena 1 och 2, 2002/03:A332 yrkandena 1–9, 11–14 och 17, 2002/03:A335 yrkande 1, 2002/03:A364 yrkandena 1–4 och 5 i denna del, 2002/03:Sf226 yrkande 8, 2002/03:Sf332 yrkande 6, 2002/03:So296 yrkande 4, 2002/03:Kr230 yrkandena 3–5, 2002/03:Kr264 yrkande 13, 2002/03:Kr372 yrkande 29, 2002/03:Ub272 yrkande 2, 2002/03:N227 yrkande 8 samt 2002/03:N395 yrkande 11 och avslår motionerna 2002/03:A228, 2002/03:A244 yrkandena 1 och 2, 2002/03:A257, 2002/03:A259, 2002/03:A266, 2002/03:A277, 2002/03:A291, 2002/03:A292, 2002/03:A306 yrkandena 1 och 2, 2002/03:A335 yrkandena 2–5, 2002/03:A367 yrkandena 1 och 4, 2002/03:Sf336 yrkande 6 och 2002/03:Kr296 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Inledning

Vi anser att ett *nytt övergripande mål för sysselsättningen* bör formuleras. Likaså behövs en *förnyad arbetsmarknadspolitik med individen i centrum*.

Situationen för svensk ekonomi och det därmed sammanhängande arbetsmarknadsläget är enligt vår bedömning klart sämre än vad regeringen antagit i budgetpropositionen. Det största problemet är inte konjunkturavmattningen utan regeringens oförmåga att höja tillväxtkraften i ekonomin och att genomföra de strukturella reformer som är nödvändiga.

Nuvarande mål för sysselsättningspolitiken är missvisande. Ett realistiskt, väldefinierat mål bör fastställas där det tydligt framgår hur stor andel männi-

skor som är i arbete. Vi menar att den officiella statistiken måste reformeras och utformas så att den utvisar utvecklingen av befolkning, studerande, förtidspensionärer, arbetskraft, sysselsatta, sjukfrånvarande och människor i arbete. Redovisningen bör innehålla komponenter i enlighet med förslag som lagts fram i SOU 2002:5.

Vi efterlyser åtgärder på områden som regering och riksdag kan påverka. Det gäller reformer för bättre hälsa och bättre fungerande arbetsmarknad samt strategiska skattesänkningar på arbete och företagande. Nedan redovisar vi närmare vilka åtgärder vi vill prioritera för att få en väl fungerande arbetsmarknad.

Fler i arbete och fler arbetade timmar

Vi menar att den ekonomiska politiken måste utformas så att *fler människor kommer i arbete* och så att *antalet arbetade timmar ökar*:

- Gör det mer lönsamt att arbeta
- Utforma regler och skatter så att de främjar förvärvsarbete och hälsa
- Gör regler bättre och enklare så att de underlättar för invandrare att snabbt komma in på arbetsmarknaden
- Stärk förutsättningarna för äldre att vilja arbeta längre
- Förbättra familjepolitiken så att det blir lättare att kombinera familjeliv och förvärvsarbete
- Effektivisera arbetsmarknadspolitiken så att fler kommer i arbete snabbare

Utöver åtgärderna för att fler skall komma i arbete och att antalet arbetade timmar skall öka så behövs bl.a. produktivetsfrämjande insatser liksom sunda offentliga finanser. Vi vill i detta sammanhang särskilt betona vikten av att stärka det direkta sambandet mellan lönebildning och höjda reallöner. Arbetsmarknadens parter har ansvar för löneförhandlingarna, men staten bör bl.a. tydliggöra kopplingen mellan arbetslösheten och avgiften till arbetslöshetsförsäkringen.

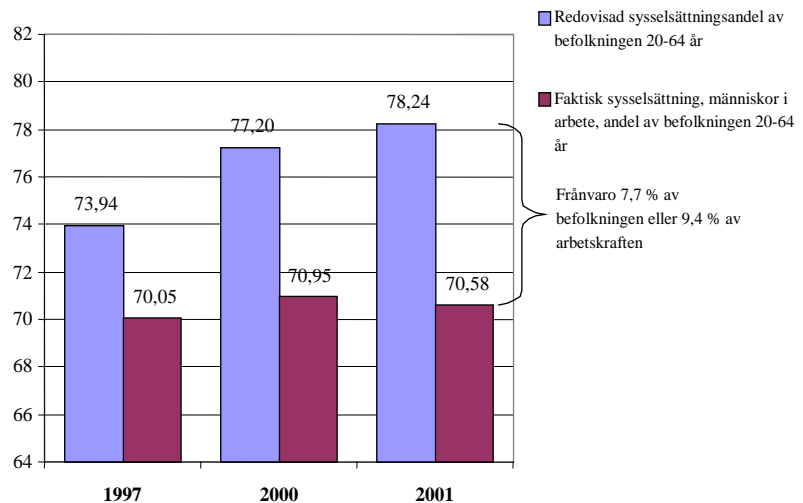
Den *totala arbetslösheten*, som den officiellt redovisas inklusive arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ligger kvar på 6–7 % av arbetskraften, vilket framgår av tabellen nedan. Utöver detta är ett stort antal individer *latent arbetsökande*, dvs. de har velat och kunnat arbeta men inte sökt arbete. I denna grupp ingår också 61 000 heltidsstuderande som sökt arbete. Dessutom är många människor *undersysselsatta*, dvs. de arbetar av arbetsmarknadsskäl mindre än de skulle vilja.

Tabell 1. Öppet arbetslösa, i arbetsmarknadsåtgärder, latent arbetsökande och undersysselsatta, antal respektive andel i %

	Antal individer	I % av arbetskraften
Öppet arbetslösa	160 000	3,7
I arbetsmarknadsåtgärder	123 000	2,8
Sammanlagd total officiell arbetslöshet	283 000	6,5
Latent arbetsökande	140 000	3,2
Undersysselsatta	231 000	5,3
Antal människor i arbetsför ålder som inte har ett riktigt arbete eller som vill arbeta mer	654 000	15,0

Källa: SCB:s översikt över arbetsmarknadsläget i oktober 2002.

Utvecklingen är dystert också när det gäller det av regeringen fastslagna målet om att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år skall vara sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden år 2004. SCB:s senaste statistik visar att andelen reguljärt sysselsatta *minskade* mellan oktober 2001 och oktober 2002 från 78,2 % till 77,6 %.

Diagram. Andelen reguljärt sysselsatta mellan 20 och 64 år. Officiella sysselsättningsstal respektive faktisk andel människor i arbete

Källor: Regeringens utredning S 2000:07, SOU2002:5 samt SCB, AKU

Den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden kan också illustreras med att 70 % av den sysselsättningsuppgång som skett mellan 1997 och 2001 utgörs av ersättningsjobb för dem som är sjukskrivna och förtidspensionerade. Om

nuvarande tendenser håller i sig kommer snart antalet personer som är sjuk-skrivna mer än ett år att vara större än antalet personer som är öppet arbetslösa.

Brister i dagens arbetsmarknadspolitik

Den nuvarande arbetsmarknadspolitikerna har misslyckats. Vår *kritik mot nuvarande system* kan sammanfattas i följande punkter:

- den förda politiken ger inte tillräcklig hjälp till dem som är mest utsatta på arbetsmarknaden
- dagens politik ger ingen valfrihet för den enskilde
- arbetsförmedlarna har dubbla och motsägelsefulla roller gentemot de arbetslösa genom att de både skall hjälpa och kontrollera
- förmedlingsverksamheten är organiserad på ett byråkratiskt och ineffektivt sätt – det leder till att alldeles för få jobb förmedlas
- matchningen är ineffektiv – arbetslösheten är hög samtidigt som det är brist på arbetskraft i många yrken
- dagens arbetsmarknadsåtgärder leder till betydande undanträngningseffekter – för varje hundratals personer som deltar i arbetsmarknadsåtgärder som innebär subventionerad sysselsättning försvinner mellan 60 och 70 riktiga jobb
- arbetsmarknadspolitikerna har misslyckats i fråga om samarbete med företag och näringsliv
- arbetsmarknadspolitikerna förefaller att motverka snarare än att främja rörligheten på arbetsmarknaden
- arbetslöshetsförsäkringen har tappat sin funktion som omställningsförsäkring – i stället för att erbjuda ett tillfälligt ekonomiskt stöd mellan två arbeten används den för att försörja människor under långa perioder
- Sverige är det land som i förhållande till sin samlade ekonomi satsar mest resurser på arbetsmarknadspolitiska åtgärder men de konkreta resultaten står inte i rimlig proportion till de satsade resurserna

Till detta kommer en rad andra problem som måste åtgärdas och som har klara beröringspunkter med strukturproblemen på arbetsmarknaden. Här skall ytterligare tre av dessa nämnas.

För det första gäller det svårigheterna för invandrare att få tillträde till arbetsmarknaden, vilket innebär ett stort slöseri med resurser och orsakar stort lidande. För att bryta utanförskapet krävs åtgärder som omspänner ett brett spektrum, där förändringar av arbetsmarknadslagar och lönebildning sannolikt är viktigast. AMS konstaterar i sin rapport Arbetsmarknadsutsikterna för år 2003 (Ura 2002:8) att den förbättring i arbetsmarknadsläget bland utomnordiska medborgare som har ägt rum sedan 1997 har planat ut under det senaste året. Enligt AMS finns det nu risk för att arbetsmarknadssituationen försämras för denna grupp.

För det andra gäller det problemet med att monopoliseringen på de traditionella offentliga arbetsmarknaderna medför att många kvinnor går miste om karriärvägar, bra löneutveckling och arbetstider som tillgodoser deras önskemål.

För det tredje har det parallellt med att arbetslösheten minskat under 1990-talets senare del skett en ungefär motsvarande uppgång av sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Det finns alltfler tecken som tyder på att sjukskrivningar och förtidspensioneringar används för att avlasta arbetsmarknadspolitiken, vilket bl.a. framgår av följande tabell.

Tabell 2. Befolkning, arbetskraft, officiell sysselsättning samt människor i reguljärt arbete 1997 och 2001, åldersgruppen 20–64 år

	1997		2001		Förändr. Förändr. 1997-2001 procent-	
	Antal	Andel ¹	Antal	Andel ¹	Antal	enheter ¹
Befolkningen 20–64 år	5 145 700		5 225 000		79 300	
Ej i arbetskraften	981 100	19,1 %	957 250	18,3 %	-23 850	-0,7
varav förtidspensionerade (heltid)	363 000	7,1 %	400 000	7,7 %	37 000	+0,6
varav studerande	273 000	5,3 %	278 500	5,3 %	5 500	0,0
övriga	345 100	6,7 %	278 750	5,3 %	-66 350	-1,4
Arbetskraften	4 164 600	80,9 %	4 276 750	81,9 %	112 150	+0,9
varav arbetslösa	328 000	6,4 %	162 750	3,1 %	-165 250	-3,3
Sysselsatta	3 836 600	74,6 %	4 114 000	78,7 %	277 400	+4,2
varav sysselsatta i arbetsmarknadsåtgärder ²	32 000	0,6 %	26 000	0,5 %	-6 000	-0,1
Reguljärt sysselsatta	3 804 600	73,9 %	4 088 000	78,2 %	283 400	+4,3
varav sjukfrånvarande	200 000	3,9 %	400 000 ³	7,7 %	200 000	+3,8
Människor i arbete	3 604 600	70,1 %	3 688 000	70,6 %	83 400	+0,5

Källor: Regeringens utredning S 2000:7, SOU 2002:5 samt SCB, AKU

1) Andel av befolkningen i åldrarna 20–64 år samt förändring (sista kolumnen) av dessa andelar i procentenheter.

2) Endast de personer som deltar i arbetsmarknadsåtgärder och som i AKU-statistiken räknas som sysselsatta (i arbetskraften). Detta är samma personer som regeringen räknar bort när de definierar sitt sysselsättningsmål (80 procent reguljärt sysselsatta i åldrarna 20–64 år). Raden "Reguljärt sysselsatta" anger alltså de personer som räknas in i regeringens sysselsättningsmål, dock inte de som faktiskt arbetar. Antalet människor i arbete kan utläsas på sista raden.

3) I stort sett hela ökningen beror på att de längre sjukfallen har ökat.

En ny politik mot strukturproblem på arbetsmarknaden

En helt annan politik måste till för att komma till rätta med de strukturella problemen på arbetsmarknaden. Den *ekonomiska politiken* måste mer långsiktigt stärka incitamenten till företagande, arbete och utbildning. Skattesänkningar behövs på arbete, företagande och hushållstjänster. Företagandets

villkor måste förbättras, en allmän avreglering genomförs, offentliga monopol slopas och socialförsäkringarna reformeras.

Som framgått anser vi att det direkta sambandet mellan *lönebildning* och höjda reallöner behöver stärkas. Arbetsmarknadens parter har ansvar för löneförhandlingarna, men staten bör bl.a. tydliggöra kopplingen mellan arbetslösheten och avgiften till arbetslöshetsförsäkringen.

De *arbetsrättsliga regleringar* som skapar problem för såväl nytillträdande på arbetsmarknaden som för bl.a. småföretagen måste undanröjas.

Vi menar att det finns en stor tillväxtpotential i möjligheten att mobilisera de utomnordiska *invandrare* i arbetsför ålder som står utanför arbetsmarknaden. De måste bli möjligt för dem att få arbete motsvarande deras kompetens, bl.a. genom bättre valideringssystem, möjligheter att starta företag och språkkunskaper.

Arbetsmarknadspolitiken skall underlätta och främja arbete

Sverige måste få en arbetsmarknad som är rörlig och öppen – en arbetsmarknad som är tillgänglig för alla. Den geografiska och sociala rörligheten behöver öka. Som framgått anser vi att den stora arbetskraftsreserv som finns också måste tas till vara, både för dem som ingår i den och för samhällets skull. Avgörande för möjligheten att få en radikal ökning av sysselsättningen är ett dynamiskt företagsklimat där gamla och nya företag har möjlighet att anställa fler medarbetare.

Den arbetslöse skall inte längre få vara en klient hos en arbetsmarknadsmyndighet utan en medborgare med rätt att få kvalificerad service.

Vi vill därför slå fast att den som blivit arbetslös har ett antal rättigheter som staten måste uppfylla. Samtidigt har den som blivit arbetslös ett antal skyldigheter som hon eller han i sin tur måste uppfylla gentemot det övriga samhället. Det handlar om att etablera klara och tydliga spelregler:

Alla arbetslösa skall ha rätt till kostnadsfri arbetsförmedling oavsett vem som utför förmedlingstjänsten. Samtidigt skall det finnas en skyldighet att anmäla sig till ett servicekontor i samband med att man förlorat sitt jobb.

Alla skall ha rätt att välja arbetsförmedling och där bli behandlade med respekt och hänsynsfullhet.

Alla arbetslösa skall ha rätt att få stöd efter sina behov, förutsättningar och intressen. Åtgärderna skall vara individuellt utformade med det enda övergripande syftet att så snart som möjligt ge de arbetslösa möjlighet att finna ett nytt arbete. Samtidigt skall alla arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning eller annat ekonomiskt stöd från samhället ha skyldighet att aktivt söka jobb och delta i de åtgärder som är relevanta. Alla arbetslösa skall ha rätt att ha ett avgörande inflytande över vilken åtgärd som skall vidtas.

En allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skall införas. Samtidigt måste alla arbetstagare uppfylla ett antal grundläggande villkor för att bli berättigade till ersättning. Den som blivit arbetslös skall inte kunna tacka nej till anvisade arbeten utan att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen påverkas.

En effektivare arbetsmarknadspolitik

Sverige måste ha en aktiv och effektiv arbetsmarknadspolitik som syftar till att snabbt och smidigt bidra till att matcha den arbetssökande med de arbeten som finns tillgängliga och rusta den arbetslöse för att kunna ta de arbeten som finns till förfogande. Arbetslinjen skall hävdas, det vill säga att arbetssökande i första hand skall erbjudas arbete eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Först när sådana åtgärder inte finns tillgängliga skall arbetslöshetsunderstöd lämnas. Aktivitet skall alltid prioriteras framför passivt bidragsberoende.

Servicekontor

På grund av arbetsförmedlingens dåliga resultat är det många som i dag försöker få jobb på annat sätt. Arbetsförmedlingen har därmed förlorat en viktig funktion på arbetsmarknaden. Med vårt förslag vänder sig den arbetslöse i stället till ett servicekontor. Detta är inte en traditionell arbetsförmedling. Servicekontor skall finnas i varje kommun och skall framför allt fungera som guide för arbetslösa och för företag som söker arbetskraft.

För att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen anmäler man sig till servicekontoret. Till att börja med skall den arbetslöse, liksom i dag, fritt kunna begränsa sitt sökande geografiskt och yrkesmässigt. Efter denna första period finns det dock människor som av olika anledningar inte lyckats få ett arbete. Då bokas på servicekontorets initiativ ett möte för planering av framtiden.

Flera olika aktörer

Vi vill se många konkurrerande aktörer inom arbetsmarknadspolitikens område. Konkurrens och mångfald ökar kvaliteten och valfriheten för den arbetslöse. Vi räknar med att en rad nya aktörer såsom privata arbetsförmedlingar, branschförmedlingar – exempelvis i fackföreningsregi, privata utbildningsföretag, ideella föreningar och bemanningsföretag växer fram. Aktörerna kommer att kunna erbjuda en mängd olika alternativ med olika specialinriktningar till den arbetslöse.

I glest befolkade områden finns det inte alltid underlag för privata bemanningsföretag. Om det inte finns privata aktörer skall myndigheten upphandla sådana tjänster eller i sista hand driva egna.

Omställningspeng

Den som inte inom en viss tid har hittat ett nytt jobb på egen hand eller via den service som erbjuds på servicekontoren behöver åtgärder som kan kräva en ekonomisk insats som vi kallar omställningspeng.

Omställningspengens storlek styrs utifrån en behovsbedömning som görs på servicekontoren. Pengens storlek bestäms efter olika kriterier såsom ålder, utbildning och arbetslivserfarenhet. Till pengan kan kopplas olika former av arbetsmarknadspolitiskt stöd som kräver ett särskilt regelverk, exempelvis anställningsstöd, lönebidrag eller starta-eget-bidrag.

Individen tar med sig omställningspengen till den aktör som väljs för att komma ur arbetslösheten. I en del fall kommer den arbetslöse att få jobb innan beräknad insats är förbrukad. Då bör aktören få behålla hela pengan som bonus. Om personen åter blir arbetslös fryser bonusen inne. Förbrukas omställningspengen utan att den arbetslöse får arbete måste en ny prövning ske.

Ny myndighet ersätter AMV/AMS

Arbetsmarknadsverket har stor medelstilleddning. Trots detta visar nu senast Riksdagens revisorer att nyttan av verksamheten är minst sagt tveksam.

Nuvarande myndighetsstrukturer på arbetsmarknadsområdet ersätts med en ny arbetsmarknadsmyndighet med ovanstående uppgifter.

Därtill har den också till uppgift att garantera att det finns jobbkontor/bemanningsföretag inom rimligt avstånd från alla jobbsökande i hela landet. Om det inte finns privata aktörer bör myndigheten upphandla sådana tjänster eller i sista hand driva verksamheten i egen regi.

Slutsats

Som framgått förordar vi en helt annan politik än regeringen för att komma till rätta med strukturproblemen på arbetsmarknaden och för att få en väl fungerande arbetsmarknad.

2. EMU och arbetsmarknaden (punkt 2) (v)

av Anders Wiklund (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A258 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Inledning

Om Sverige ansluter sig till EMU kommer det att innebära stora förändringar, sannolikt större än de som EU-medlemskapet fört med sig. Vänsterpartiet är motståndare till att Sverige blir EMU-medlem och anser att en rad aspekter på EMU:s inverkan på arbetsmarknaden bör belysas närmare.

EMU ett högriskprojekt

Ekonomer brukar beskriva EMU som ett högriskprojekt eftersom det är omöjligt att förutse alla konsekvenser av att avhända sig den egna penningpolitiken. Den slutsatsen drar också EMU-utredningen ”Stabiliseringspolitik i

valutaunionen" (SOU 2002:16) där det förutses att det blir svårare att stabilisera ekonomin inom EMU än utanför.

I dag använder vi penningpolitiken för att stabilisera sysselsättning och produktion. Det är inte möjligt i EMU. Blir Sverige medlem i valutaunionen blir det svårare att motverka negativa effekter av ekonomiska störningar som specifikt träffar vår ekonomi. Det är därför EMU-utredningen kommer fram till att ett medlemskap skulle innebära ökad instabilitet med större svängningar i produktion och sysselsättning. Efterfrågestörningar kommer, till skillnad från i dag, att "slå igenom med full kraft".

I EMU ökar riskerna både för överhettning i ekonomin och för djupare konjunkturedgångar. Utredningen konstaterar att detta är förenat med "välfärd förluster för medborgarna". Erfarenheter visar att hög arbetslöshet vid en djup konjunkturedgång "tenderar att bli bestående, eller åtminstone mycket långvarig". Förutom risk för ökad arbetslöshet till följd av instabilitet inger också EMU:s hårda inflationsmål farhågor.

Per Lundborg och Hans Sacklén vid Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning (FIEF) har studerat effekterna av ett EMU-medlemskap. Går Sverige med i EMU får vi räkna med att arbetslösheten kan stiga upp till 6 %, vilket skall jämföras med att vi utanför EMU beräknas ha förutsättningar att minska arbetslösheten till 2 %. Dessutom visar Lundborgs och Sackléns empiriska studier att arbetslösheten inom EMU kan gå mot "extrema nivåer" i samband med ekonomiska kriser.

Arbetsmarknaden får stå för anpassningen

Även i framtiden kommer ekonomiska störningar att äga rum. När vi inte längre kan använda oss av penningpolitiken och rörlig växelkurs måste det till andra mekanismer för att undvika höga nivåer på arbetslösheten. Inom EMU kommer kravet på anpassning att till stor del läggas på arbetsmarknaden och på löntagarna. De mekanismer som i första hand står till buds handlar, i mångt och mycket, om att få till stånd konjunkturvariationer i löner och lönekostnader och ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Flexibla löner och hot om arbetslöshet

Ett medlemskap i EMU ställer till problem, framför allt när vi får stora förändringar i efterfrågan, och dessa påverkar Sverige på ett annat sätt än övriga euroländer. I sådana situationer blir det angeläget att lönekostnaderna snabbt kan anpassas till nivån i andra länder. Det kan med andra ord ytterst bli aktuellt med lönesänkningar för att undvika massarbetslöshet. Samtidigt finns det bland löntagarna ovilja och motstånd mot lönesänkningar. Därför driver EMU på förändringar som leder till "mindre motstånd mot låga löneökningar".

Det är ingen nyhet att arbetslöshet och hot om arbetslöshet är en maktfaktor som pressar tillbaka löntagarna. EMU-utredningen konstaterar också detta genom att tala om "arbetsgivarnas ökade förhandlingsstyrka".

Vid ett EMU-medlemskap kan vi som framgått räkna med ökade krav på förändringar som skall ge lägre löneökningar och därmed minskad risk för arbetslöshet.

Hur kan då sådana förändringar se ut? I EMU-utredningen redovisar man resultat av modern forskning: ”Denna forskning ger starkt stöd för att hög ersättning och långa ersättningsperioder i arbetslöshetsförsäkringen, hög facklig organisationsgrad samt hög täckningsgrad för kollektivavtalen tenderar att leda till höga reallöner och hög jämviktsarbetslöshet.” Vidare ges exempel på reformer som Frankrike genomfört och som enligt utredningen inte anses passa ihop med ett EMU-medlemskap. Sådana reformer är arbetstidsförkortning, höjda minimilöner och starkare anställningsskydd.

Flera av dessa frågor återfinns i EU:s riktlinjer för den ekonomiska politiken 2002. Ett av de exempel som nämns där avser arbetslöshetsersättningen och dess ”incitamentseffekter, t.ex. förmånernas villkor, kriterierna för att erhålla bidrag, bidragens varaktighet, ersättningsnivån”.

Enligt vår uppfattning skulle ett EMU-medlemskap innebära en maktförskjutning mellan arbetsgivare och arbetstagare. EMU stärker incitamenten för antifackliga lagar, uppluckrad arbetsrätt, lägre lönenivåer, försämringar i arbetslöshetsersättningen och ökade inkomstskillnader. Löntagarna och deras fackliga organisationer riskerar att ställas inför två alternativ, försämringar enligt ovan eller arbetslöshet.

Visstidsanställningar skapar flexibilitet

EMU-utredningen konstaterar att vid ett EMU-medlemskap tar ekonomins anpassning till ekonomiska störningar formen av en kvantitetsanpassning, ”dvs. att produktion och sysselsättning ökar eller minskar, eller en anpassning av priser och löner”. Som nämnts ses löneflexibilitet som ett sätt att anpassa kostnadsläget. Men lönekostnaderna kan också göras flexibla och konjunkturanpassade genom att företagen snabbt förändrar personalgruppens storlek och sammansättning.

Den utveckling vi har sett de senaste åren, där huvudregeln om tillsvidareanställning urholkats, visstidsanställningarna ökat och undantag införts i de s.k. turordningsreglerna, passar väl in i den flexibilitet och anpassning av arbetsmarknaden som EMU kräver.

Vi vänsterpartister anser att förutsättningarna för hur arbetsrätten utformas, och då inte minst anställningstryggheten, påverkas av om vi är medlemmar i EMU eller ej. Därför bör regeringen göra en särskild översyn av arbetsrätten där EMU:s inverkan särskilt redovisas.

Internationalisering, flexibla anställningsvillkor och regionala effekter

Vilka krav ställs på arbetsmarknaden utifrån den allmänna trenden med ökad internationalisering och vilka krav kan direkt hänföras till ett EMU-medlemskap? Enligt EMU-utredningen skiljer sig förutsättningarna i respektive land utanför valutaunionen på ett ”fundamentalt sätt”. Den avgörande skillnaden ligger i det faktum att en anpassning av kostnadsläget *inte* kan ske

via rörlig växelkurs om vi går med i EMU. I stället måste anpassningen till stor del ske via flexibilitet på arbetsmarknaden.

Vi menar att alla kommande förslag och beslut inom arbetsmarknadsområdet och trygghetssystemen bör åtföljas av en konsekvensbeskrivning där EMU:s eventuella inverkan redovisas.

Förutom flexibilitet i löner och anställningsvillkor kan sysselsättningen stabiliseras inom EMU genom att arbetskraften blir mer rörlig. För att åstadkomma detta kan skattepolitiken och utformningen av arbetslöshetsförsäringen utgöra redskap. Vi anser mot denna bakgrund att kommande förslag om förändringar i arbetslöshetsersättningen skall åtföljas av en redovisning av EMU:s eventuella påverkan.

I en bilaga till EMU-utredningen från 1996 (SOU 1996:158) konstateras att kraven på rörligheten inom landet, framför allt mellan norra och södra Sverige, sannolikt kommer att vara högre med ett medlemskap i EMU än utan. I många fall är det, enligt EMU-bilagan, rimligt att tänka sig att en extern ekonomisk chock påverkar södra Sverige och den europeiska kontinenten relativt likartat, medan norra Sverige drabbas på ett helt annat sätt.

Vi anser att det finns starka skäl för att närmare analysera vilka konsekvenser ett svenskt EMU-medlemskap får för Norrland och norrländskt näringsliv samt att utröna hur negativa konsekvenser kan motverkas.

Konsekvenser för jämställdheten

Ingen av de båda stora EMU-utredningar som resulterat i SOU 1996:158 och SOU 2002:16 har analyserat konsekvenserna av ett EMU-medlemskap ur ett jämställdhets- och könsperspektiv.

Fram till 1990-talet har svensk politik aktivt varit inriktad på full sysselsättning och en väl utbyggd offentlig sektor, vilket är en förutsättning för kvinnors höga förvärvsfrekvens. Inom EMU är prisstabilitet och strama finanspolitiska normer överordnade sysselsättningen.

I en bilaga till SOU 1996:158 visas att det är länder med en stor offentlig sektor som kan få svårast att uppfylla EMU:s finanspolitiska normer. Beskattning och utgifter måste göras mindre konjunkturberoende, vilket kan medföra att "välfärdsstaten måste minska i omfattning". I EU:s riktlinjer för den ekonomiska politiken 2002 sägs i klartext att målsättningen är att "minska det totala skattetrycket".

EMU-utredningen från 2002 föreslår att nuvarande saldomål höjs till 2,5 % alternativt 3 % av BNP, vilket innebär att 10–20 miljarder skall avsättas för att hantera problem som EMU-medlemskapet bedöms föra med sig. Risker är enligt vår uppfattning stora att en sådan ökning av överskottsålet i första hand kommer att uppnås via minskade offentliga utgifter.

Om EMU skall fungera behöver, som nämnts, också rörligheten hos arbetskraften öka. Det ställer i sin tur krav på harmonisering av socialförsäkringssystemen medlemsländerna emellan. Även om våra kollektiva försäkrings- och trygghetssystem har brister i könsneutralitet och i vissa fall ger olika utfall för kvinnor och män har Sverige, jämförelsevis, kommit längre i

fråga om att skapa förutsättningar för att kvinnor skall kunna vara ekonomiskt oberoende. När nu trygghetssystemen samordnas kommer det också att krävas en samsyn kring utformningen av dessa.

Många av de grundläggande förutsättningar som gjorts i Sverige, i förhållande till andra länder, kommit relativt långt i sina jämställdhetsambitioner är alltså utsatta för press vid ett EMU-medlemskap. Det gäller framför allt den offentliga sektorn och den generella välfärdsmodellen. Till det kan läggas det faktum att det i stor utsträckning är kvinnor som får utgöra en sorts buffert när arbetsmarknaden görs mer flexibel, exempelvis genom otrygga visstidsanställningar.

Sammantaget är det av vikt att de ökade kraven på flexibilitet på arbetsmarknaden och den press på skattesänkningar och minskade offentliga utgifter som EMU för med sig ses i ljuset av rådande könsmaktsordning. Vänsterpartiet anser därför att en utredning bör tillsättas med uppgift att analysera EMU ur ett jämställdhetsperspektiv.

Vad jag anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A258 yrkandena 1–4 (v) bör bifallas.

3. Lönebidragsfrågor (punkt 3) (fp)

av Erik Ullenhag (fp) och Tina Acketoft (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 3. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A245 och avslår motionerna 2002/03:A220, 2002/03:A222, 2002/03:A239 yrkande 31, 2002/03:A261, 2002/03:A282, 2002/03:A284, 2002/03:A285, 2002/03:A302, 2002/03:A330 yrkande 3, 2002/03:A341, 2002/03:A342, 2002/03:A367 yrkande 2 samt 2002/03:So513 yrkandena 1–4 och 6.

Ställningstagande

Oavsett om konjunkturen är bra eller dålig har handikappade personer alltid en svår situation på arbetsmarknaden. De statliga insatserna för att stärka deras ställning är därför mycket viktiga och måste alltid prioriteras. Arbetslinjen måste gälla även för denna grupp.

Lönebidragstaket på 13 700 kr per månad har av besparingsskäl inte höjts sedan 1993. I AMS senaste anslagsframställan föreslogs en ökning men regeringen har inte visat något tillmötesgående i frågan.

Det är diskriminerande att lönesättningen och löneutvecklingen har stått stilla i närmare tio år för de personer som har anställning med lönebidrag. Den arbetsmarknadspolitiska insatsen lönebidragsanställning har stor betydelse för att människor med funktionsnedsättningar skall få möjlighet att utföra ett samhällsnyttigt arbete. Det skall alltid löna sig att arbeta. Därför är

det centralt att arbete också ger ett rejält ekonomiskt utfall för den enskilde, varför lönebidragstaket snarast måste höjas.

Vad vi anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att vi anser att motion A245 (m och fp) bör bifallas medan motionerna A220 (s), A222 (s), A239 yrkande 31 (c), A261 (kd), A282 (s), A284 (s), A285 (s), A302 (s), A330 yrkande 3 (c), A341 (s), A342 (s), A367 yrkande 2 (s) och So513 yrkandena 1–4 och 6 (v) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

4. Lönebidragsfrågor (punkt 3) (kd)

av Stefan Attefall (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A261 och avslår motionerna 2002/03:A220, 2002/03:A222, 2002/03:A239 yrkande 31, 2002/03:A245, 2002/03:A282, 2002/03:A284, 2002/03:A285, 2002/03:A302, 2002/03:A330 yrkande 3, 2002/03:A341, 2002/03:A342, 2002/03:A367 yrkande 2 samt 2002/03:So513 yrkandena 1–4 och 6.

Ställningstagande

Den 1 januari 2003 träder fullt ut nya regler i kraft, som ger arbetstagare möjligheten att vara kvar i arbetslivet till 67 års ålder om så önskas. Dessa regler är dels bra för de personer som inte önskar gå i pension vid 65 års ålder utan mår bäst av att få fortsätta sitt yrkesliv några år till, dels en trygghet för de grupper som under sina tjänsteår inte har fått ihop tillräckligt hög pension för att bedömas som skälig att leva på under åren som pensionär.

Lönebidrag är en arbetsmarknadsåtgärd som har funnits under mycket lång tid, men innehållet i åtgärden har följt utvecklingen på arbetsmarknaden och förändrats. Det har däremot inte skett nu när de nya reglerna om rätt att arbeta till 67 års ålder träder i kraft fullt ut. Bestämmelserna kring användningen av lönebidrag har inte omarbetats och anpassats tillräckligt snabbt. Lönebidrag kan utges för arbete som utförs av personer med arbetshandikapp fram tills de uppnått 65 års ålder men inte till 67 år, vilket borde vara det naturliga.

Lönebidragsanställda, som bl.a. innefattar många lågutbildade kvinnor, är en ur ekonomisk synvinkel utsatt grupp och de bör få möjlighet att fortsätta att arbeta till 67 års ålder, om de så önskar.

Vad jag anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A261 (kd) bör bifallas medan motionerna A220 (s), A222 (s), A239 yrkande 31 (c), A245 (m och fp), A282 (s), A284 (s), A285 (s), A302 (s), A330 yrkande 3 (c), A341 (s), A342 (s), A367 yrkande 2 (s) samt

So513 yrkandena 1–4 och 6 (v) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

5. Lönebidragsfrågor (punkt 3) (c)

av Margareta Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 5. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:A239 yrkande 31 och 2002/03:A330 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03:A220, 2002/03:A222, 2002/03:A245, 2002/03:A261, 2002/03:A282, 2002/03:A284, 2002/03:A285, 2002/03:A302, 2002/03:A341, 2002/03:A342, 2002/03:A367 yrkande 2 och 2002/03:So513 yrkandena 1–4 och 6.

Ställningstagande

Sedan 1992 har den högsta bidragsgrundande lönekostnaden inom lönebidraget varit oförändrad. Detta har lett till att anställda med lönebidrag har fått en sämre löneutveckling än andra grupper trots att lönebidraget inte skall vara lönestyrande. Många arbetsgivare som har anställda med lönebidrag, ofta inom den ideella sektorn, saknar dock ekonomiska förutsättningar att se till att anställda med lönebidrag följer den allmänna löneutvecklingen. Detta har drabbat de arbetshandikappade i form av lägre lön eller uppsägningar.

Det är dags att förbättra möjligheterna för arbetsgivare med lönebidragsanställda att ge sina anställda en rättvis lön. Den högsta bidragsgrundande lönekostnaden bör därför, vid nyanställningar och när lönebidragen omförhandlas, höjas från dagens 13 700 kr per månad till 15 000 kr per månad. Möjligheterna att använda medlen mer flexibelt efter lokala förutsättningar bör också förbättras.

Vad vi anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att vi anser att motionerna A239 yrkande 31 (c) och A330 yrkande 3 (c) bör bifallas medan motionerna A220 (s), A222 (s), A245 (m och fp), A261 (kd), A282 (s), A284 (s), A285 (s), A302 (s), A341 (s), A342 (s), A367 yrkande 2 (s) och So513 yrkandena 1–4 och 6 (v) bör avslås i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

6. Arbetskraftsbehov i trädgårdsnäringen (punkt 4) (kd)

av Stefan Attefall (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:Sk347 yrkande 3.

Ställningstagande

Inom trädgårdsnäringen är kostnaderna för tillfälligt anställd arbetskraft – skörde- och säsongarbetskraft – mycket stora. Näringen har dessutom stora problem att rekrytera svensk säsonganställd arbetskraft. Därför är det avgörande för verksamheten att det finns goda möjligheter till rekrytering av säsongarbetskraft från andra länder.

Säsongarbetsstillstånd för arbetskraft utanför EU/EES-området regleras genom kvoter. Arbetstillstånden avser en arbetsperiod på tre månader under tiden den 1 april–31 oktober.

Den tilltagande bristen på svensk arbetskraft liksom konkurrenstrycket på företagen inom denna sektor har kommit att innebära att efterfrågan på arbetskraft med säsongarbetsstillstånd ökat dramatiskt både i vad avser kvotens storlek, behov utanför den nu gällande perioden från april till och med oktober samt i vad avser de individuella arbetstillståndens längd. Flera länsarbetsnämnder klarar inte att tillgodose det regionala arbetskraftsbehovet om inte reglerna anpassas till de enskilda företagens behov. Dock skall inte avkall göras på kraven om att den svenska arbetsmarknadens avtal och regler skall följas liksom att arbetsgivaren skall tillgodose rimliga krav på den sociala standard som erbjuds denna tillfälliga arbetskraft.

I en situation där sysselsättningen i samhället generellt förbättras och incitamenten att ta tillfällig anställning i denna sektor därmed ytterligare minskar är det nödvändigt att regeringen vidtar de åtgärder som krävs för att arbetskraftssituationen för näringen skall kunna få en tillfredsställande lösning. Jag vill därför upprepa en tidigare begäran om tillsättande av en utredning om trädgårdsnäringens säsongsmässiga arbetskraftsbehov.

Vad jag anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion Sk347 yrkande 3 (kd) bör bifallas.

7. Naturvårdsarbete inom arbetsmarknadspolitikens ram (punkt 5) (c)

av Margareta Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A205 och avslår motion 2002/03:A204.

Ställningstagande

För nationalparker, naturreservat och liknande finns ofta skötselplaner för att säkerställa flora och fauna men också för att göra områdena tillgängliga för besökare. Däremot saknas skötsel- och underhållsstruktur för andra områden av allmänintresse liksom när det gäller kulturminnesmärken som exempelvis häradsstenar, milstenar och minnesplatser.

Det finns i dag en stor grupp människor som står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Dessa människors försörjning baseras på stöd av olika slag från den offentliga sektorn. Det vore enligt vår uppfattning lämpligt att låta naturvårdsprojekt av den karaktär som beskrivits ovan ingå i en övergångsarbetsmarknad.

Denna form av anställning kan vara aktuell för personer som deltagit i aktivitetsgarantin utan att komma ut på den öppna arbetsmarknaden och som känner att aktivitetsgarantin inte leder vidare. En utbildning före eller parallellt med anställningen är nödvändig för att arbetet skall utföras på rätt sätt.

Ett genomförande av förslaget om naturvårdsarbete inom arbetsmarknadspolitikens ram skulle medföra ett flertal fördelar: ökad livskvalitet och minskat bidragsberoende för de berörda individerna, sänkt arbetslöshet och dessutom en landskapsbild som i än högre grad än idag attraherar turister, andra besökare och boende i de aktuella områdena. Dessutom skulle de föreslagna åtgärderna inte inkräkta på det privata näringslivet men däremot kunna skapa förutsättningar för turistinkomster.

Vad jag anført här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A205 (c) bör bifallas medan motion A204 (mp) bör avslås i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anført.

8. Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi (punkt 6) (m, fp, kd, c)

av Margareta Andersson (c), Erik Ullenhag (fp), Stefan Attefall (kd), Patrik Norinder (m), Tina Acketoft (fp), Henrik Westman (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 8. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:A11 yrkandena 1 och 2 och avslår motionerna 2001/02:A10 yrkandena 1–3, 2002/03:A1 yrkandena 1–3, 2002/03:A2 yrkandena 1–16 och 2002/03:A320 yrkande 25.

*Ställningstagande***Allmänt om resultatskrivelsen**

I utskottsmajoritetens ställningstagande till regeringens skrivelse 2001/02:187 konstateras att resultatskrivelser enligt Riksdagskommitténs förslag är tänkta att ha en koppling till budgetprocessen och den ekonomiska styrningen. Vi delar majoritetens uppfattning att det är svårt att utläsa något sådant samband ur den aktuella skrivelsen.

Sveriges deltagande i EU:s sysselsättningsamarbete**Inledning**

Sverige lider av en rad strukturproblem på arbetsmarknaden. I reservation 1 redovisar vi en rad statistiska och andra uppgifter om dagens allvarliga arbetsmarknadssituation liksom våra förslag till reformering av arbetsmarknadspolitiken. I detta sammanhang inriktar vi oss på att kommentera och komplettera ett antal punkter i regeringens redovisning av Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi.

Den öppna samordningsmetoden och sysselsättningsrekommendationerna

Vi anser att den öppna samordningsmetoden kan bidra till att sätta politiskt fokus på angelägna samhällsproblem. Arbetsmetodiken bidrar till och underlättar utbyte av erfarenheter och goda exempel mellan medlemsstaterna.

Samtidigt är det viktigt att metoden inte tillåts urholka subsidiariteten genom att på ett fördolt sätt föra över beslutsfattande i frågor som tillhör medlemsstaternas kompetens till unionen.

Respekten för både de gemensamma strategierna och för övriga medlemsstater förutsätter att man i någon mån lever som man lär. Inom ramen för sysselsättningsamarbetet har regeringen år efter år medverkat till antagande av rådsrekommendationer till Sverige, vilka man sedan helt struntat i på hemmaplan. För detta förtjänar regeringen stark kritik. Vi återkommer nedan till vår kritik rörande bl.a. bristen på åtgärder för att minska skattetrycket på arbete och när det gäller att motverka den könssegregerade arbetsmarknaden.

Sysselsättningsstrategins horisontella mål

I skrivelsen hävdar regeringen att Sverige har goda erfarenheter av att arbeta med kvantitativa mål inom ramen för den ekonomiska politiken. Vi delar inte regeringens bedömning av erfarenheterna. Särskilt målet att reducera den öppna arbetslösheten till 4 % har lett till ett påtagligt inslag av "statistikpolitik" inom främst arbetsmarknadspolitikens område. Oproportionerligt stora resurser har ianspråktagits för åtgärder som bara inneburit att människor flyttats i arbetslöshetsstatistiken från kolumnen "öppet arbetslösa" till andra kolumner. Även i dagsläget förefaller de kvantitativa målen styra politiken på ett sätt som inte långsiktigt gagnar samhällsekonomin och sysselsättningen.

Sysselsättningsstrategins genomförande

Under *pelare I – att förbättra anställbarheten* – anges ett antal riktlinjer med syftet att förbättra medborgarnas anställbarhet på arbetsmarknaden. Tre av dessa handlar om att bekämpa ungdomsarbetslöshet och långtidsarbetslöshet, att främja ett aktivt åldrande respektive att motverka diskriminering och främja den sociala integrationen. I dessa avseenden lämnar de svenska resultaten mycket övrigt att önska.

Ungdomsarbetslösheten ökade under första halvåret jämfört med samma period förra året. Långtidsarbetslösheten har långsamt minskat under åren av högkonjunktur, men håller nuvarande takt i sig kommer många av dem som är långtidsarbetslösa aldrig att komma tillbaka till arbetsmarknaden igen. Invandrarnas utanförskap på den svenska arbetsmarknaden är omfattande och riskerar att förvärras, något som vi också behandlar i reservation 1.

Behovet av att Sverige bättre integrerar invandrare på arbetsmarknaden påtalas också i det utkast till gemensam sysselsättningsrapport som lagts fram av EG-kommissionen och som diskuteras vid ministerrådsmötet (EPSCO-rådet) den 2–3 december 2002. I utkastet till rapport påtalas behovet av att Sverige reformerar skatte- och bidragssystemen och ökar arbetsutbudet. På dessa områden och i fråga om åtgärder för att stärka det livslånga lärandet, att utveckla e-lärandet samt att utveckla matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft redovisar regeringen enligt vår uppfattning en bild som är föga förankrad i verkligheten.

När det gäller det livslånga lärandet vill vi peka på att regeringen om och om igen har förhalat införandet av individuellt kompetenssparande. Här har både TCO och SACO uttalat att regeringen borde ta del av det borgerliga förslaget om individuellt kompetenssparande.

Matchningen på arbetsmarknaden är inte effektiv. Rörligheten på arbetsmarknaden förefaller ha motverkats snarare än främjats av den förda arbetsmarknadspolitiken.

Pelare II – att utveckla företagandet och skapandet av arbetstillfällen – innefattar riktlinjer för att skapa ett gott och sysselsättningsfrämjande företagsklimat. En av dessa handlar om skattereformer, något som vi redan berört. En annan handlar om att minska regelkrångel och hinder för nyföretagande. Trots detta har inte den svenska regeringen genomfört de 81 åtgärder som Småföretagsdelegationen föreslagit för att minska regelkrånglet och byråkrtin för företagen. En riktlinje handlar om att ta till vara tjänstesektorns möjligheter för skapandet av fler och bättre arbetstillfällen. Här finns skäl att rikta stark kritik mot regeringen och dess stödpartier för att man inte öppnat den offentliga sektorn och inte heller sänkt skatten för hushållsnära tjänster.

I fråga om *pelare III – att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga* – efterlyser vi fler konkreta åtgärder, bl.a. i form av modernisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen, en förbättring av serviceandan hos myndigheter och satsningar på individuellt kompetenssparande.

Syftet med *pelare IV – att stärka jämställdhetspolitiken* – är att integrera ett jämställdhetsperspektiv inom samtliga fyra pelare och att utvärdera och

mäta resultaten, minska klyftorna mellan könen samt stärka möjligheterna att kunna kombinera arbete och familj.

Vi har lätt att instämma i regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken, nämligen att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden. Samtidigt kvarstår faktum att den svenska arbetsmarknaden är starkt könssegregerad. Vi har en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor, men många av dem har lågbetalda jobb i offentliga monopolverksamheter inom vård, skola och omsorg. För att bryta obalansen är det därför viktigt att öppna de offentliga monopolerna för konkurrens från fristående arbetsgivare. Skatetrycket på arbete försvårar också för många familjer att förena arbetsliv och familjeliv.

Sammanfattning

Vi anser sammanfattningsvis att förutsättningarna för sysselsättning och tillväxt måste förbättras genom åtgärder på en rad områden. Det gäller förutom åtgärder för en bättre fungerande arbetsmarknad, jämställda villkor och ökad integration även åtgärder för bl.a. tillväxt genom företagande, minskad frånvaro, bättre utbildning och infrastruktur, lägre skatter och lägre offentliga utgifter och bättre fungerande offentliga system.

9. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (punkt 7) (m)

av Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:A364 yrkande 14.

Ställningstagande

Vi kan inte ställa oss bakom regeringens mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik utan anser att detta bör avvisas av riksdagen. I stället förordar vi en politik som skapar förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Den nya politiken skall utformas så att den arbetslöse sätts i centrum. Arbetsmarknadspolitiken måste utgå från att alla människor är olika och därmed har olika behov, intressen och förutsättningar men samma rätt till det stöd hon eller han behöver för att snabbt kunna få ett nytt arbete. Vi utvecklar vår syn på arbetsmarknadspolitiken närmare i motionerna 2002/03:A225 om arbetshandikappade, 2002/03:A294 om bemanningsföretag, 2002/03:A314 om arbetsmarknaden, 2002/03:A315 om jämställdhet, 2002/03:A316 om arbetstid och 2002/03:A321 om en rörlig och individuell yrkesutbildning.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. EMU och arbetsmarknaden (punkt 2) (mp)

av Ulf Holm (mp).

Inledning

Om Sverige ansluter sig till EMU kommer det att innebära stora förändringar, sannolikt större än de som EU-medlemskapet fört med sig. Vi är motståndare till att Sverige blir EMU-medlem och anser att en rad aspekter på EMU:s inverkan på arbetsmarknaden bör belysas närmare.

EMU ett högriskprojekt

Ekonomer brukar beskriva EMU som ett högriskprojekt eftersom det är omöjligt att förutse alla konsekvenser av att avhända sig den egna penningpolitiken. Den slutsatsen drar också EMU-utredningen "Stabiliseringspolitik i valutaunionen" (SOU 2002:16) där det förutses att det blir svårare att stabilisera ekonomin inom EMU än utanför.

I dag använder vi penningpolitiken för att stabilisera sysselsättning och produktion. Det är inte möjligt i EMU. Blir Sverige medlem i valutaunionen blir det svårare att motverka negativa effekter av ekonomiska störningar som specifikt träffar vår ekonomi. Det är därför EMU-utredningen kommer fram till att ett medlemskap skulle innebära ökad instabilitet med större svängningar i produktion och sysselsättning. Efterfrågestörningar kommer, till skillnad från i dag, att "slå igenom med full kraft".

I EMU ökar riskerna både för överhettning i ekonomin och för djupare konjunkturnedgångar. Utredningen konstaterar att detta är förenat med "välfärdsförluster för medborgarna". Erfarenheter visar att hög arbetslöshet vid en djup konjunkturnedgång "tenderar att bli bestående, eller åtminstone mycket långvarig". Förutom risk för ökad arbetslöshet till följd av instabilitet inger också EMU:s hårda inflationsmål farhågor.

Per Lundborg och Hans Sacklén vid Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning (FIEF) har studerat effekterna av ett EMU-medlemskap. Går Sverige med i EMU får vi räkna med att arbetslösheten kan stiga upp till 6 %, vilket skall jämföras med att vi utanför EMU beräknas ha förutsättning att minska arbetslösheten till 2 %. Dessutom visar Lundborgs och Sackléns empiriska studier att arbetslösheten inom EMU kan gå mot "extrema nivåer" i samband med ekonomiska kriser.

Arbetsmarknaden får stå för anpassningen

Även i framtiden kommer ekonomiska störningar att äga rum. När vi inte längre kan använda oss av penningpolitiken och rörlig växelkurs måste det till andra mekanismer för att undvika höga nivåer på arbetslösheten. Inom EMU kommer kravet på anpassning att till stor del läggas på arbetsmarknaden och på löntagarna. De mekanismer som i första hand står till buds handlar, i mångt och mycket, om att få till stånd konjunkturvariationer i löner och lönekostnader och ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Flexibla löner och hot om arbetslöshet

Ett medlemskap i EMU ställer till problem, framför allt när vi får stora förändringar i efterfrågan, och dessa påverkar Sverige på ett annat sätt än övriga euroländer. I sådana situationer blir det angeläget att lönekostnaderna snabbt kan anpassas till nivån i andra länder. Det kan med andra ord ytterst bli aktuellt med lönesänkningar för att undvika massarbetslöshet.

Vid ett EMU-medlemskap kan vi som framgått räkna med ökade krav på förändringar som skall ge lägre löneökningar och därmed minskad risk för arbetslöshet.

Hur kan då sådana förändringar se ut? I EMU-utredningen redovisar man resultat av modern forskning: "Denna forskning ger starkt stöd för att hög ersättning och långa ersättningsperioder i arbetslöshetsförsäkringen, hög facklig organisationsgrad samt hög täckningsgrad för kollektivavtalen tenderar att leda till höga reallöner och hög jämviktsarbetslöshet." Vidare ges exempel på reformer som Frankrike genomfört och som enligt utredningen inte anses höra ihop med ett EMU-medlemskap. Sådana reformer är arbetstidsförkortning, höjda minimilöner och starkare anställningsskydd.

Visstidsanställningar skapar flexibilitet

EMU-utredningen konstaterar att vid ett EMU-medlemskap tar ekonomins anpassning till ekonomiska störningar formen av en kvantitetsanpassning, "dvs. att produktion och sysselsättning ökar eller minskar, eller en anpassning av priser och löner." Som nämnts ses löneflexibilitet som ett sätt att anpassa kostnadsläget. Men lönekostnaderna kan också göras flexibla och konjunktur-anpassade genom att företagen snabbt förändrar personalgruppens storlek och sammansättning.

Jag anser att förutsättningarna för hur arbetsrätten utformas, och då inte minst anställningstryggheten, påverkas av om vi är medlemmar i EMU eller ej. Därför bör regeringen göra en särskild översyn av arbetsrätten där EMU:s inverkan särskilt redovisas.

Internationalisering, flexibla anställningsvillkor och regionala effekter

Vilka krav ställs på arbetsmarknaden utifrån den allmänna trenden med ökad internationalisering och vilka krav kan direkt hänföras till ett EMU-medlemskap? Enligt EMU-utredningen skiljer sig förutsättningarna i respektive utanför valutaunionen på ett "fundamentalt sätt". Den avgörande skillna-

den ligger i det faktum att en anpassning av kostnadsläget *inte* kan ske via rörlig växelkurs om vi går med i EMU. I stället måste anpassningen till stor del ske via flexibilitet på arbetsmarknaden.

Vi menar att alla kommande förslag och beslut inom arbetsmarknadsområdet och trygghetssystemen bör åtföljas av en konsekvensbeskrivning där EMU:s eventuella inverkan redovisas.

Förutom flexibilitet i löner och anställningsvillkor kan sysselsättningen stabiliseras inom EMU genom att arbetskraften blir mer rörlig. För att åstadkomma detta kan skattepolitiken och utformningen av arbetslöshetsförsäkringen utgöra redskap. Jag anser mot denna bakgrund att kommande förslag till förändringar i arbetslöshetsersättningen skall åtföljas av en redovisning av EMU:s eventuella påverkan.

I en bilaga till EMU-utredningen från 1996 (SOU 1996:158) konstateras att kraven på rörligheten inom landet, framför allt mellan norra och södra Sverige, sannolikt kommer att vara högre med ett medlemskap i EMU än utan. I många fall är det, enligt EMU-bilagan, rimligt att tänka sig att en extern ekonomisk chock påverkar södra Sverige och den europeiska kontinenten relativt likartat, medan norra Sverige drabbas på ett helt annat sätt.

Jag anser att det finns starka skäl för att närmare analysera vilka konsekvenser ett svenskt EMU-medlemskap får för Norrland och norrländskt näringsliv samt att utvärdera hur negativa konsekvenser kan motverkas.

Konsekvenser för jämställdheten

Ingen av de båda stora EMU-utredningar som resulterat i SOU 1996:158 och SOU 2002:16 har analyserat konsekvenserna av ett EMU-medlemskap ur ett jämställdhets- och könsperspektiv.

Fram till 1990-talet har svensk politik aktivt varit inriktad på full sysselsättning och en väl utbyggd offentlig sektor, vilket är en förutsättning för kvinnors höga förvärvsfrekvens. Inom EMU är prisstabilitet och strama finanspolitiska normer överordnade sysselsättningen.

I en bilaga till SOU 1996:158 visas att det är länder med en stor offentlig sektor som kan få svårast att uppfylla EMU:s finanspolitiska normer. Beskattning och utgifter måste göras mindre konjunkturberoende, vilket kan medföra att "välfärdsstaten måste minska i omfattning". I EU:s riktlinjer för den ekonomiska politiken 2002 sägs i klartext att målsättningen är att "minska det totala skattetrycket".

Om EMU skall fungera behöver, som nämnts, också rörligheten hos arbetskraften öka. Det ställer i sin tur krav på harmonisering av socialförsäkringssystemen medlemsländerna emellan. Även om våra kollektiva försäkrings- och trygghetssystem har brister i könsneutralitet och i vissa fall ger olika utfall för kvinnor och män, har Sverige, jämförelsevis, kommit längre i fråga om att skapa förutsättningar för att kvinnor skall kunna vara ekonomiskt oberoende. När nu trygghetssystemen samordnas kommer det också att krävas en samsyn kring utformningen av dessa.

Många av de grundläggande förutsättningar som gjort att Sverige, i förhållande till andra länder, kommit relativt långt i sina jämställdhetsambitioner är alltså utsatta för press vid ett EMU-medlemskap. Det gäller framför allt den offentliga sektorn och den generella välfärdsmodellen. Till det kan läggas det faktum att det i hög utsträckning är kvinnor som får utgöra en sorts buffert när arbetsmarknaden görs mer flexibel exempelvis genom otrygga visstidsanställningar.

Sammantaget är det av vikt att de ökade kraven på flexibilitet på arbetsmarknaden och den press på skattesänkningar och minskade offentliga utgifter som EMU för med sig ses i ljuset av rådande könsmaktsordning. Jag anser därför att en utredning bör tillsättas med uppgift att analysera EMU ur ett jämställdhetsperspektiv.

2. Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi (punkt 6) (v)

av Anders Wiklund (v).

Öppna samordningsmetoden

Vänsterpartiet menar att det är viktigt att värna det nationella självbestämmandet och instämmer i regeringens uppfattning att sysselsättningspolitiken skall vara en nationell angelägenhet.

När det gäller den öppna samordningsmetoden vill jag peka på att den, som namnet anger, är en metod för samordning och inte för samarbete. Metoden har dessutom brister när det gäller insyn, och processen är otydlig som grund för ansvarsutkrävande. Jag menar att en närmare analys av metoden bör göras utifrån demokratiaspekter.

Kunskapsbaserad ekonomi

I Lissabon beslutade Europeiska rådet om ett nytt strategiskt mål för unionen: ”Att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi ...”. Jag välkomnar målsättningen om en konkurrenskraft byggd på kunskap och menar att detta understryker våra krav på långsiktighet, behov av statligt ansvar för forskning och teknikutveckling, att arbetskraften ses som en resurs att utveckla, trygga anställningar, goda utvecklande arbetsmiljöer och bra löner.

Jag menar att ett kraftfullt, samlat initiativ bör tas för att utarbeta breda politiska strategier för kunskap som konkurrensmedel.

Jämställdhet

Vi kan konstatera att Sverige har en hög förvärvsfrekvens bland kvinnor och att den offentliga sektorn är en viktig orsak till detta. Arbetet med att bryta könssegregeringen skall därför gå hand i hand med ett försvar av offentlig verksamhet.

Kvinnor har också oftare än män tillfälliga och otrygga anställningar. Flexibilitet i ekonomin får inte innebära ökade sociala klyftor och otrygga och könsdiskriminerande anställningsformer. Flexibiliteten måste i stället utgå

från ett bättre system för vuxenutbildning, individuell kompetensutveckling etc., och kombineras med färre visstidsanställningar, ökade möjligheter att prova nya yrken och branscher och förbättrade möjligheter att pendla. Andelen ottrygga anställningar måste minska.

3. Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi

(punkt 6) (mp)

av Ulf Holm (mp).

Från Miljöpartiets sida är vi i princip positiva till den öppna samverkan som EU:s sysselsättningsstrategi ger uttryck för. Det är så ett mellanstatligt samarbete skall gå till, utan tvingande lagar eller direktiv.

Jag menar dock att Sverige i stora drag i dag saknar en hållbar strategi på sysselsättningsområdet. Det är enligt min mening paradoxalt att regeringen i ministerrådet medverkar till utarbetande av riktlinjer för EU-medlemsstaternas sysselsättningspolitik samtidigt som man i den nationella politiken inte vidtar de åtgärder som krävs för att uppfylla sysselsättningsstrategins målsättningar.

Jag vill lyfta fram ett exempel på detta. Det gäller behovet av att *främja ett livslångt lärande*, något som betonas starkt i sysselsättningsstrategin och som jag anser vara viktigt, oavsett EU-medlemskap. Enligt min uppfattning är de insatser som hittills gjorts i Sverige när det gäller kompetensutveckling och livslångt lärande otillräckliga, och ytterligare åtgärder behövs.

- Arbetslösa som i dag deltar i aktivitetsgaranti och arbetsmarknadsutbildning får otillräcklig kompetensutveckling. Kvaliteten i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna måste förbättras så att både individernas och marknadens efterfrågan kan tillfredsställas.
- Politiken för livslångt lärande är otillräcklig beträffande de äldre på arbetsmarknaden. I dagsläget beviljas inte studielån till personer över 50 år – åldersgränsen bör i ett första steg höjas till 55 år.
- Systemet för individuellt kompetenssparande måste utformas på ett sådant sätt att det verkligen stimulerar kompetensutveckling. Detta ligger i såväl arbetsgivarnas som de anställdas intresse. Bristen på kompetens är å ena sidan skriande inom vissa branscher. Å andra sidan har alltför många människor arbete under sin kompetens, vilket framgår av rapporten *Kompetensparadox?* (Ds 2000:49).

En annan fråga i sysselsättningsarbetet som jag i korthet vill beröra i detta sammanhang gäller *skattefrågorna*. Från Miljöpartiets sida är vi starkt kritiska till att EU:s ministerråd och EG-kommissionen inom ramen för sysselsättningsstrategin lägger sig i hur och i vilken utsträckning Sverige och andra medlemsstater genomför skattereformer och utformar skattereglerna. Vi menar att det helt och hållet måste vara en nationell angelägenhet att avgöra hur skattesystemet skall se ut.

4. Moderaternas anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (m)

av Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m) och Tobias Billström (m).

Arbetsmarknadsutskottet har under beredningen av detta betänkande arbetat under förutsättningen att en riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister den 4 december 2002 kommer att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2003 samt besluta om preliminära utgiftstak för år 2004.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara att möjliggöra ökad tillväxt. Då måste utgiftskvoten sänkas. För detta krävs bl.a. en moderniserad arbetsmarknad, avregleringar, sänkta skatter och lägre offentliga utgifter. Antalet sjukskrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras.

Våra förslag syftar också till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma. Avsevärda resurser tillförs t.ex. för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Om riksdagens majoritet den 4 december beslutar om ramar för de olika utgiftsområdena i enlighet med finansutskottets förslag och därmed väljer en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 13.

Beträffande de olika anslagen har vi följande uppfattning.

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

En ny effektiv myndighet bör inrättas som ersätter AMS. Den nya myndigheten skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela

landet, administrera schabloniserade arbetsmarknadspolitiska stöd som flytt- och starta-egget-bidrag samt bedriva den yttersta myndighetsutövning som fordras för att fördela de medel som anslås över statsbudgeten för övriga insatser.

En reformering av arbetslöshetsförsäkringen medför att AMS övervakningsansvar kan upphöra när försäkringen flyttas från a-kassorna till de allmänna försäkringskassorna liksom administration och beslut om lönebidrag.

Genom den reformering av arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska programmen som vi förordar kan anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader reduceras med 251 miljoner kronor.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Vi förespråkar införandet av en allmän arbetslöshetsförsäkring som administreras av staten. Försäkringen skall vara en omställningsförsäkring som finansieras med en försäkringspremie relaterad till månadslön. Premien skall tas ut med 2 % på inkomster som är ersättningsberättigande och vara avdragsgill. Den höjda egenavgiften kompenseras för den enskilde genom sänkt skatt.

Ersättning skall som längst kunna lämnas under en ersättningsperiod om 300 dagar där återkvalificering endast skall kunna ske genom ett riktigt arbete. Genom att införa den arbetslöshetsförsäkring vi föreslår kan huvuddelen av dagens regel-, kontroll- och sanktionssystem slopas. Detta medför ekonomiska konsekvenser för berörda myndigheter. Vi beräknar sammantaget att besparingar kan ske om 3 175 miljoner kronor inom anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Flera av de traditionella programmen inklusive aktivitetsgarantin bör avskaffas till förmån för mer individuellt inriktade insatser. Inriktningen på åtgärderna måste tillåtas variera och ta sin utgångspunkt i individens bakgrund, behov och motivation. Ansvar och beslut måste flyttas så att den arbetssökande får eget inflytande och ges större ansvar och valmöjligheter. Utbildning måste utgöra ett grundläggande inslag för att kunna ge alla arbetslösa som vill arbeta bra förutsättningar att finna ett nytt arbete. Våra förslag innebär att anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader kan reduceras med 1 000 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Riksdag och regering behöver ett bättre beslutsunderlag. Ett utökat uppdrag ges till Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU). Institutet skall årligen utvärdera resultaten av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som vidtas och utvärderingsresultaten skall vara offentliga. Vi föreslår att anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering ökas till 25 miljoner kronor, dvs. drygt 4 miljoner kronor mer än enligt regeringens förslag.

Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet

Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet kan i sin helhet avvecklas till följd av införandet av en ny arbetslöshetsförsäkring enligt vårt förslag.

Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Vi anser att anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten bör utgå i sin helhet.

Anslag till ny arbetsmarknadsmyndighet

Den nya myndighet som vi föreslår skall kunna införas helt och fullt år 2005. För uppbyggnaden av den nya myndigheten föreslår vi att det i ett första steg tillförs 25 miljoner kronor för 2003.

Sammanställning över anslagen 22:1–22:3, 22:7, 22:8 och 22:10 samt anslag till ny arbetsmarknadsmyndighet

Tusental kronor

	Anslag	Anslagstyp	Utskottet	Moderaterna
22:1	Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	ramanslag	4 621 614	- 250 853
22:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	36 363 000	- 3 175 000 ¹
22:3	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	ramanslag	4 708 812	- 1 000 000
22:7	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	ramanslag	20 903	+ 4 097
22:8	Bidrag till administration av grundbeloppet	ramanslag	57 427	- 57 427
22:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	obetecknat anslag	7 750	- 7 750
	Ny arbetsmarknadsmyndighet ²			+ 25 000
Totalt för utgiftsområdet			60 306 689	- 4 461 933

¹ Varav 2 100 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

² Nytt anslag.

5. Folkpartiets anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (fp)

av Erik Ullenhag (fp) och Tina Acketoft (fp).

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för år 2003 innebär i sina huvuddrag sänkta skatter på arbete och företagande som syftar till att uppnå en långsiktig och uthållig tillväxt. Det syftar också till en mera rättvis skattepolitik för bl.a. barnfamiljer. Våra utgiftsökningar avser främst bistånd, utbildning, vård och omsorg, förbättringar för handikappade, åtgärder mot ohälsan samt satsningar på miljö och rättssäkerhet.

Vårt förslag till utgiftsram för utgiftsområde 13 har emellertid avslagits i budgetprocessens första steg. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom utgiftsområdet. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområde 13.

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Vi anser från Folkpartiets sida att arbetsmarknadspolitiken bör reformeras. Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) i sin nuvarande form skall läggas ned. På central nivå skall AMS ersättas av en förhållandevis liten organisation för rena myndighetsuppgifter och tillsyn. Arbetsförmedlingen och den platsförmedling som sker bör kunna utföras av andra aktörer än dagens arbetsförmedlingar, och yrkesutbildningen bör till stor del kunna utföras av exempelvis komvux, folkhögskolor och olika utbildningsföretag. På de orter där det inte finns utrymme för privata bemanningsföretag eller liknande skall det offentliga sköta arbetsförmedlingen. Genom våra förslag kan anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader reduceras med 1 200 miljoner kronor jämfört med vad som föreslås i budgetpropositionen.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Den enskildes trygghet och rörlighet på arbetsmarknaden gynnas av att det finns ett försäkringsskydd vid arbetslöshet. Som en del i den generella välfärdspolitiken behövs en arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla på arbetsmarknaden och ger inkomstskydd då en arbetslös söker ny anställning. En större andel av arbetslöshetsförsäkringen skall finansieras genom högre egenavgifter samtidigt som den enskilde får en skattelättnad. Arbetslöshetsförsäkringen skall utformas som en omställningsförsäkring där ersättning baserad på inkomstbortfall lämnas till alla som arbetat länge nog för att kvalificera sig. Den inkomstrelaterade ersättningen bör vara tidsbegränsad. Inledningsvis bör ersättningen motsvara 80 % av inkomstbortfallet för att successivt trappas ned. Vårt förslag innebär att anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd kan minskas med 10 750 miljoner kronor.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Arbetsmarknadsutbildningen måste inriktas på en mindre volym med högre kvalitet. För att öka individernas valfrihet bör regeringen tillsätta en utredning om att tillskapa en omställningspeng. Genom den reformering av arbetsmarknadspolitiken som vi föreslår minskar antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program. Vårt förslag innebär att anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader kan minskas med 1 300 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Vi anser att de statliga insatserna för att stärka arbetshandikappade personers ställning på arbetsmarknaden är mycket viktiga och bör prioriteras. Arbetslinjen bör gälla även för arbetshandikappade och förtidspensioneringar måste i största möjliga utsträckning undvikas. Anställning med lönebidrag eller arbete inom Samhall kan vara bra alternativ för många med arbetshandikapp. Lönebidragets tak är oförändrat sedan många år. För att minska svårigheterna för funktionshindrade med kvalificerade utbildningar att få ett adekvat arbete anser Folkpartiet att taket för lönebidragsanställningar skall höjas. Folkpartiet anser att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade skall ökas med 150 miljoner kronor jämfört med vad som föreslås i budgetpropositionen.

Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB

För personer som inte kan beredas arbete på den reguljära arbetsmarknaden måste det finnas alternativ. Samhall är ett sådant. Verksamheten drivs i bolagsform och konkurrerar med verksamhet på den öppna marknaden. Verksamheten vid Samhall måste renodlas och enbart inriktas på funktionshindrade. Det är viktigt att de funktionshindrade som arbetar inom Samhall kan få känna lugn och trygghet i sitt arbete. Samhalls vinstkrav behöver därför ses över. Med hänvisning till den renodling av Samhalls uppgifter som Folkpartiet föreslår anser vi att anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB kan minskas med 100 miljoner kronor.

Nytt anslag: Jobb- och utvecklingsgaranti

Vi föreslår att en jobb- och utvecklingsgaranti införs i form av övergångssystemsättning för långtidsarbetslösa. Garantin syftar till att den arbetslöse så snart som möjligt skall slussas till den öppna arbetsmarknaden. För den föreslagna jobb- och utvecklingsgarantin avsätter vi 300 miljoner kronor.

Sammanställning över anslagen 22:1–22:4 och 22:9 samt anslag till ny jobb- och utvecklingsgaranti

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	Utskottet	Folkpartiet
22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	ramanslag	4 621 614	- 1 200 000
22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	36 363 000	- 10 750 000 ¹
22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	ramanslag	4 708 812	- 1 300 000
22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	ramanslag	7 185 857	+ 150 000
22:9 Bidrag till Samhall AB	ramanslag	4 262 419	- 100 000
Ny jobb- och utvecklingsgaranti ²			+ 300 000
Totalt för utgiftsområdet		60 306 689	- 12 900 000

¹ Varav 7 300 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

² Nytt anslag.

6. Kristdemokraternas anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (kd)

av Stefan Attefall (kd).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den regeringen och dess stödpartier föreslår.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bl.a. om arbetsmarknaden, som måste göras mer flexibel och där den kraftigt ökande sjukfrånvaron måste mötas med en förbättrad arbetsmiljö och rehabilitering. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens betydligt lägre skatetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas och infrastrukturen förbättras.

Målet för våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt på åtminstone 3 % över en konjunkturcykel, där sysselsättningen kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan

vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser och där statens finanser blir mindre konjunkturkänsliga.

Riksdagsmajoriteten – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har nu genom förslag till ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten. Därför redovisar jag i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområde 13 och som jag skulle ha yrkat bifall till om vårt förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången.

Beträffande de olika anslagen har jag följande uppfattning.

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader är för 2003 beräknade till drygt 4,6 miljarder kronor. Dessa kostnader kan reduceras kraftigt. AMV-organisationens sätt att fungera i den arbetsmarknadsmiljö som präglar inledningen av 2000-talet lämnar en hel del övrigt att önska.

Det behövs en helt ny arbetsmarknadspolitik och en ny, mindre arbetsmarknadsmyndighet. Innan den nya arbetsmarknadspolitikerna är sjuksatt fullt ut anser vi Kristdemokrater att AMS i egenskap av central myndighet bör förändras mot en tydligare stabsroll med möjlighet till ytterligare rationaliseringar. Det finns tydliga indikationer på problem med styrning, resultatuppföljning och kontroll av medelsanvändningen för myndigheten. Till detta kommer en oklar rollfördelning på flera områden och en omfattande byråkrati som gör att den interna administrationen är alltför stor. Minskad byråkrati och kortare söktider för arbetssökande frigör resurser som kan satsas på dem som har allra svårast att få jobb. För att minska den interna administrationen och öka möjligheterna till samordning och tydlighet när det gäller beslut och ansvar bör länsarbetsnämnderna enligt vår uppfattning avvecklas som självständiga myndigheter. Även ett lägre antal program kan minska administrationen centralt i AMS och inom länsarbetsnämnderna. Jämfört med majoritetens förslag kan de föreslagna insatserna tillsammans möjliggöra besparingar om 400 miljoner kronor på anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

För att arbetslöshetsförsäkringen skall bli en trygghet för alla arbetstagare vill vi kristdemokrater införa en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring fr.o.m. den 1 januari 2003. Försäkringen skall ge grundläggande ekonomisk trygghet för alla som står till arbetsmarknadens förfogande. Arbetslöshetsförsäkringen skall samtidigt fungera som en omställningsförsäkring där incitamenten att ta ett nytt arbete är stora.

Reglerna för arbetslöshetsförsäkringen skall vara enkla och överblickbara för alla och allt arbete skall uppmuntras och räknas den arbetslöse till godo i systemet. Under det första året bör ersättningsnivån vara 80 % av den lön man hade vid inträdet i arbetslöshet. Därefter skall den ersättningsgrundande in-

komsten beräknas som 80 % av genomsnittsinkomsten de senaste 24 månaderna. Golv och tak i arbetslöshetsförsäkringen hålls oförändrade. Ersättningsnivån skall höjas för varje arbetad timme och vid en kommande arbetslöshet kan timmar från arbetsintensiva perioder tillgodoräknas motsvarande flera dagars eller veckors arbete. Arbetslöshetsförsäkringen skall innebära att arbetslösa stimuleras att söka arbete i annat yrke, annan bransch och annat inkomstläge och till ökad geografisk rörlighet.

Egenfinansieringen i den nya allmänna och obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen bör höjas till en tredjedel samtidigt som den enskilde kompenseras genom sänkt inkomstskatt, bl.a. genom ett kraftigt höjt grundavdrag, detta för att minska marginaleffekterna vid övergång från arbetslöshet till arbete.

De stora skillnader som finns mellan olika regioner innebär att det är av stor vikt att arbetslöshetsförsäkringen även fortsättningsvis förblir en statlig angelägenhet.

Vi Kristdemokrater avvisar regeringens förslag om extra anslag på 65 miljoner kronor till friårsoffret. Projektet, som bygger på att a-kassemedel skall utnyttjas, bör i stället finansieras inom befintliga ramar.

Partiet beräknar att medelsbehovet under anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd kan minska med 7 055 miljoner kronor. I huvudsak beror detta på vårt förslag till reformering av arbetslöshetsförsäkringen, men också på våra förslag till företagsfrämjande och tillväxtpolitiska insatser.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Genom satsningar på en bättre småföretagspolitik, sänkt skatt på hushållstjänster och andra reformer inom den ekonomiska politiken bedöms efterfrågan på arbetsmarknadsutbildning minska.

Flyttbidraget har ingen avgörande betydelse för benägenheten att byta bostadsort för ett arbete. Reseersättningen för arbetssökande till anställningsintervjuer och/eller studiebesök bör dock finnas kvar. Vi Kristdemokrater vill också underlätta pendling med bil genom höjt avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats.

Med hänvisning till ovanstående åtgärder och med hänsyn till de företagsfrämjande och tillväxtorienterade åtgärder som vi föreslår, beräknar Kristdemokraterna anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader till ett belopp som är 900 miljoner kronor lägre än vad som föreslagits i budgetpropositionen.

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Vår målsättning är att alla skall kunna delta i samhällslivet på lika villkor. Trots en bred politisk samstämmighet om att alla människor skall ha samma rättigheter och möjligheter till delaktighet ser verkligheten inte sådan ut. Bland personer med funktionshinder är den öppna arbetslösheten ca 9 %, vilket kan jämföras med ca 4 % för befolkningen i övrigt. Vi Kristdemokrater förespråkar därför en översyn dels av hur arbetsförmedlingarna ger stöd till

personer med funktionshinder för att de skall kunna komma ut i arbetslivet, dels av hur Samhall fungerar och vad som behöver göras för att Samhall bättre skall lyckas med sitt uppdrag. Det är önskvärt att ökad tonvikt läggs på att använda lönebidrag, bl.a. för att personer som vill och kan arbeta på vanliga arbetsplatser skall få större möjligheter till detta. I avvaktan på översynen anser vi Kristdemokrater att anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade bör tillföras ytterligare 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motsvarande minskning bör göras på anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB.

Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB

Med hänvisning till det ökade anslag som förordas för lönebidrag till arbetshandikappade föreslår vi Kristdemokrater att anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB minskas med 100 miljoner kronor.

Sammanställning över anslagen 22:1–22:4 och 22:9

Tusental kronor

	Anslag	Anslagstyp	Utskottet	Kristdemokraterna
22:1	Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	ramanslag	4 621 614	- 400 000
22:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	36 363 000	- 7 055 000 ¹
22:3	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	ramanslag	4 708 812	- 900 000
22:4	Särskilda insatser för arbetshandikappade	ramanslag	7 185 857	+ 100 000
22:9	Bidrag till Samhall AB	ramanslag	4 262 419	- 100 000
Totalt för utgiftsområdet			60 306 689	- 8 355 000

¹ Varav 4 790 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

7. Centerpartiets anslagsförslag för utgiftsområde 13 (punkt 9) (c) av Margareta Andersson (c).

Utskottsmajoriteten har i detta betänkande lagt fram förslag beträffande anslagsfördelningen inom utgiftsområde 13 under förutsättning av att riksdagen bifaller finansutskottets förslag till utgiftsram för utgiftsområdet.

Alltför många människor är arbetslösa i dag. För att fler arbetslösa skall kunna få ett jobb förordar Centerpartiet en förnyad, decentraliserad och flexibel arbetsmarknadspolitik inriktad på tre spår till arbete: rätt till grundläggande utbildning, högkvalitativa yrkesutbildningar och övergångsarbetsmarknader för långtidsarbetslösa. Det är viktigt att ha ett arbete, inte bara för försörjningen utan även för självkänslan och livskvaliteten. Det skall löna sig att jobba och det är viktigt att våra försäkringssystem skapar incitament för arbete och inte bidrar till inlåsningseffekter. Centerpartiet vill att fler människor

skall få ett arbete genom att göra det enklare att starta, driva och utveckla företag och genom att göra det billigare att anställa.

Då jag inte deltar i beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 13 redovisar jag i detta särskilda yttrande min uppfattning beträffande anslagen.

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Arbetsmarknadspolitiken måste reformeras i grunden och bli mer individinriktad. Centerpartiet vill reformera och minska Arbetsmarknadsverket för att i stället decentralisera beslut och resurser till regional och lokal nivå samt inrätta en omställningspeng som gör att arbetslösa själva beslutar om vilken åtgärd som behövs. För att öka valfriheten för de arbetslösa bör fler aktörer tillåtas erbjuda arbetsmarknadsåtgärder. Genom en reformering av Arbetsmarknadsverket kan anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader minskas med 700 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Arbete måste alltid löna sig och försäkringssystemen skall skapa incitament för arbete. En viktig strukturreform är att öka finansieringsgraden i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen så att kostnaden för arbetslösheten blir tydligare. Arbetslöshetsförsäkringen reformeras genom att självfinansieringsgraden ökas till en tredjedel av kostnaden. Personer i arbete betalar full avgift och arbetslösa erlägger halv avgift. Effekten av den höjda medlemsavgiften till a-kassan minskas genom att denna avgift berättigar till en skattereduktion på 40 % av avgiften. Centerpartiet vill omvandla arbetslöshetsförsäkringen till att bli mer av en omställningsförsäkring och nedtrappningen av a-kassan bör därför ske snabbare än i dag. En satsning på s.k. övergångsarbetsmarknader där arbetsgivare mot sänkta arbetsgivaravgifter låter arbetslösa prova på arbete på olika arbetsplatser bör enligt Centerpartiets uppfattning kunna leda till att arbetslösheten och därmed kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen och för arbetsmarknadsutbildningar minskar. Centerpartiet föreslår en engångsvis indragning av anslagssparande om 600 miljoner kronor och avvisar regeringens förslag om ytterligare försök med friår på 65 miljoner kronor. Totalt räknar Centerpartiet med att förändringarna medför besparingar om 7 915 miljoner kronor.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Alltför många av dagens utbildningsprogram som startas för att minska arbetslösheten har visat sig vara misslyckade. Det är viktigt att stärka de arbetslösas självbestämmande över åtgärder och utbildningar. Valfriheten för de arbetslösa ökar genom större mångfald av åtgärder och av utförare som erbjuder dessa. Utförare av arbetsmarknadsutbildning ersätts med s.k. omställningspeng. Centerpartiet räknar med att en decentraliserad arbetsmarknadspolitik, friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel och en satsning på övergångsarbetsmarknader tillsammans med en minskad volym på de arbetsmarknadspolitiska programmen och slopat flyttbidrag ger utrymme för en

anslagsbesparing. Centerpartiet föreslår också under andra utgiftsområden förstärkningar riktade mot komvux och ky-utbildningar. Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader beräknas till ett belopp som är 3 500 miljoner kronor lägre än regeringens förslag.

Sammanställning över anslagen 22:1–22:4 och 22:6

Tusental kronor

	Anslag	Anslagstyp	Utskottet	Centerpartiet
22:1	Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	ramanslag	4 621 614	- 700 000
22:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	36 363 000	- 7 915 000 ¹
22:3	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	ramanslag	4 708 812	- 3 500 000
22:4	Särskilda insatser för arbetshandikappade	ramanslag	7 185 857	+ 100 000
22:6	Europeiska socialfonden m. m. för perioden 2000-2006	ramanslag	1 533 000	- 60 000
Totalt för utgiftsområdet			60 306 689	- 12 075 000

¹ Varav 5 550 miljoner kronor avser utgiftsminskning till följd av en utökad självfinansiering av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2002/03:1

I proposition 2002/03:1 föreslår regeringen för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i lagen (2002:545) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

2. antar förslaget till lag om ändring i lagen (2002:543) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,

3. antar förslaget till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program,

4. godkänner att 15 650 000 kronor av inflytande arbetsmarknadsavgifter enligt socialavgiftslagen (2000:980) får användas för tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen (ramanslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader),

5. bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 000 000 000 kronor under 2004–2006,

6. bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 6 000 000 000 kronor under 2004–2006,

7. bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 5 000 000 000 kronor under 2004–2008,

8. bemyndigar regeringen att under 2003 för ramanslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 7 000 000 kronor under 2004–2006,

9. för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt uppställning i propositionen.

Regeringens skrivelse 2001/02:187

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för erfarenheterna av samarbetet inom ramen för EU:s sysselsättningsstrategi.

Motioner från allmänna motionstiden 2002

2002/03:Fi232 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

16. (del av, resterande del behandlas i bet. 2002/03:AU2) Riksdagen anvisar för budgetåret 2003 anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (samt utgiftsområde 14 Arbetsliv) enligt uppställningen i tabell 9 i motionen.

2002/03:Sk347 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om trädgårdsnäringens säsongsmässiga arbetskraftsbehov.

2002/03:Sf226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en fortsatt reformering av arbetsmarknaden.

2002/03:Sf332 av Sten Tolgfors m.fl. (m)

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur arbetsmarknadens stelhet och reglering drabbar människor som är nya på arbetsmarknaden.

2002/03:Sf336 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer måste vara en central del av arbetsmarknadspolitiken.

2002/03:So296 av Kenneth Johansson m.fl. (c)

4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett utökad och mer flexibelt lönebidragssystem.

2002/03:So513 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lönebidraget görs flexiblere så att inga automatiska nedskrivningar sker.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör överväga att inom ramen för utgiftsområde 13 anslag 22:4 begränsa antalet beslut om nya bidrag och i stället höja taket för lönebidraget.

3. Riksdagen begär att regeringen låter avsätta en särskild lönebidragskvot för att bättre klara övergångar mellan anställning hos Samhall och annat arbete.

4. Riksdagen begär att regeringen låter utarbeta tilläggsdirektiv för Arbetsmarknadspolitiska utredningen (dir. 2002:22) för att se över bidragstakets konstruktion och förordningen om arbetshjälpmedel till funktionshindrade.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv till Arbetsmarknadspolitiska utredningen gällande lönebidrag.

2002/03:Kr230 av Kent Olsson m.fl. (m)

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förändrad arbetsrätt.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformerad arbetslöshetsförsäkring.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärlings- och arbetsmarknadsutbildning.

2002/03:Kr264 av Kent Olsson m.fl. (m)

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och arbetsmarknadsstödet.

2002/03:Kr296 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v)

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till hur kulturarbetarnas behov av ett tryggt och förutsägbart skydd vid arbetslöshet skall kunna utformas i enlighet med det som anförs i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man i samband med förslag enligt ovanstående även utreder om ansvaret skall ligga på kultur- eller arbetsmarknadsområdet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av de senaste årens förändringar av arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring utifrån kulturarbetarnas perspektiv.

2002/03:Kr372 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kultur- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

2002/03:Ub272 av Stefan Attefall m.fl. (kd)

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om införande av en lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

2002/03:N227 av Bo Lundgren m.fl. (m)

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att modernisera den arbetsrättsliga lagstiftningen.

2002/03:N395 av Alf Svensson m.fl. (kd)

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framtidens arbetsmarknad.

2002/03:A204 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa övergångsarbeten.

2002/03:A205 av Birgitta Carlsson och Sven Bergström (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbete i miljövärderna kan utföras av arbetslösa i en övergångsarbetsmarknad.

2002/03:A206 av Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att tillåta arbetsförmedlingar i alternativa driftsformer.

2002/03:A220 av Lars Wegedal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga en förändring av lönebidragstaket.

2002/03:A222 av *Håkan Juholt och Ann-Marie Fagerström (s)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidraget.

2002/03:A225 av *Anders G Högmark m.fl. (m)*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att arbetshandikappade behandlas med respekt.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade möjligheter till valfrihet också för arbetshandikappade.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tydligare regelverk och föreskrifter avseende stöden till arbetshandikappade.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka de arbetshandikappades möjligheter till rehabilitering och arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att incitamenten ändras för rehabilitering och nyanställningar.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stöden till arbetshandikappade kontinuerligt skall utvärderas och offentligt redovisas.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de grundläggande riktlinjerna för stöden till arbetshandikappade.

2002/03:A228 av *Marie Engström (v)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag som underlättar gränssamarbetet mellan Sverige och Norge.

2002/03:A239 av *Margareta Andersson m.fl. (c)*

2. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att införa övergångsarbetsmarknader.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra arbetslösas rättigheter och skyldigheter.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mer individinriktad arbetsmarknadspolitik.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flytta fler beslut från statlig och regional nivå till lokal nivå.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av regelverk och organisationen för arbetsförmedlingsnämnderna.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformering av AMS/AMV.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda hur den arbetssökandes självbestämmande kan ökas med inriktning mot att införa en omställningspeng.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa auktoriserade aktörer inom arbetsmarknadsområdet.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att beslut om arbetsmarknadsåtgärder skall fattas lokalt.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta fram strategier för hur man skall möta framtidens behov av utbildad arbetskraft inom offentlig sektor.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om metoder för att minska arbetslöshet bland personer med funktionshinder.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetslivets tillgänglighet för personer med funktionshinder.

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda Samhalls verksamhetsmål så att lönsamhetsmål inte går före ansvaret för de funktionshindrade.

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den bidragsgrundande lönekostnaden, vid nyanställningar och när lönebidragen omförhandlas, bör höjas från dagens 13 700 kr per månad till 15 000 kr per månad.

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstiftning som gör det möjligt för arbetsmarknadsnämnderna i samråd med kommuner och landsting att införa anställningsstöd.

2002/03:A244 av Ana Maria Narti (fp)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av sanering inom arbetsmarknadspolitiken.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tre nya stödformer för arbetslösa: subventionerad provanställning, subventionerade yrkesstudier samt jobb- och utvecklingsgaranti.

2002/03:A245 av Ulla Löfgren och Yvonne Ångström (m, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lönebidragstaket bör höjas.

2002/03:A257 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Samhall.

2002/03:A258 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en särskild översyn av arbetsrätten där EMU:s inverkan särskilt redovisas.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommande förslag och beslut inom arbetsmarknadsområdet och trygghetssystemen skall åtföljas av en konsekvensbeskrivning där EMU:s eventuella inverkan redovisas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en närmare analys av ett svenskt EMU-medlemskaps konsekvenser

för Norrland och norrländskt näringsliv samt på vilket sätt och i vilken utsträckning dessa konsekvenser kan motverkas.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som får till uppgift att analysera EMU ur ett jämställdhetsperspektiv.

2002/03:A259 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till hur målformuleringarna om sysselsättning kan vidareutvecklas så att de även innefattar en ambition om att minska regionala obalanser.

2002/03:A261 av Annelie Enochson och Stefan Attefall (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten till lönebidrag förlängs till 67 år.

2002/03:A266 av Helena Zakariasén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om möjlighet att starta eget företag under den tid man är friårsledig.

2002/03:A277 av Margareta Sandgren m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn av Samhalls mål.

2002/03:A278 av Jan Björkman och Kerstin Andersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalisering av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen till Olofström i Blekinge.

2002/03:A282 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av krontalstaket för lönebidrag.

2002/03:A284 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att stärka arbetshandikappades förutsättningar på arbetsmarknaden.

2002/03:A285 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Christina Nenes (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidraget.

2002/03:A291 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om företagårar som komplement till friår.

2002/03:A292 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam svensk-norsk arbetsmarknad.

2002/03:A294 av Anders G Högmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bemanningsföretagens betydelse för en flexibel arbetsmarknad.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrens på lika villkor för bemanningsbranschen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om diskriminerande regler i arbetslöshetsförsäkringen.

4. Riksdagen beslutar att upphäva karensreglerna i lagen (1993:440) om privat arbetsförmedling och uthyrning av arbetskraft.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa de regler som snedvrider konkurrensen för bemanningsföretagen.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s planerade förändringar av arbetsvillkoren för bemanningsföretag.

2002/03:A302 av Rezene Tesfazion m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av översyn av lönebidragsnivån.

2002/03:A306 av Sofia Larsen och Claes Västerteg (c)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Samhalls verksamhetsmål så att kravet på lönsamhet ej går före ansvaret för de arbetshandikappade.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förslag till regelverk för decentraliserade åtgärder för arbetshandikappade.

2002/03:A314 av Anders G Högmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att bryta det växande utanförskapet i Sverige.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att kunna skapa en arbetsmarknad för alla.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebildningens betydelse.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbete i stället för bidrag.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt sysselsättningsmål.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sätta den arbetslöse i centrum.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mångfald ger fler jobb.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en individuell arbetsförmedling.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer utbildning och mindre arbetsmarknadspolitik.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge arbetshandikappade makten över sina liv.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en ny effektiv myndighet.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring.

2002/03:A320 av Stefan Attefall m.fl. (kd)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitikens inriktning.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principer och mål för arbetsmarknadspolitik.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett nytt förslag till övergripande mål för sysselsättningen i enlighet med vad som anförs i motionen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny arbetsmarknadspolitik med individen i centrum.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en s.k. övergångsarbetsmarknad.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omställningspeng, mångfald och valfrihet inom arbetsmarknadspolitik.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebildningen.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Medlingsinstitutets arbetsuppgifter och roll i lönebildningen.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en moderniserad arbetsrätt.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en svensk handlingsplan för att genomföra de åtgärder mot arbetslöshet som EU-länderna gemensamt kommit fram till.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besparingar inom AMS/AMV.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidrag i ideella organisationer.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Samhall AB och lönebidragen.

32. (del av, resterande del behandlas i bet. 2002/03:AU2) Riksdagen beslutar att för budgetåret 2003 anvisa anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (och utgiftsområde 14 Arbetsliv) med angivna ändringar i förhållande till regeringens förslag, enligt uppställning i motionen.

2002/03:A321 av Anders G Högmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitikens konsekvenser.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behoven av yrkeskunnande.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det växande utanförskapet på arbetsmarknaden.

2002/03:A324 av Annelie Enochson m.fl. (kd)

1. Riksdagen beslutar om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som skall gälla fr.o.m. den 1 januari 2003.

2. Riksdagen beslutar att höja egenfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen enligt vad i motionen anförs fr.o.m. den 1 januari 2003.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av enhetliga regelsystem i privata och offentliga bemanningsföretag vad gäller a-kasseregler.

2002/03:A330 av Margareta Andersson m.fl. (c)

1. Riksdagen beslutar höja egenfinansieringen i a-kassan till 33 % i enlighet med vad i motionen anförs.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändringar av arbetslöshetsförsäkringen till att bli mer av en omställningsförsäkring.

3. Riksdagen beslutar höja den bidragsgrundande lönekostnaden i lönebidraget från 13 700 till 15 000 kr per månad.

4. Riksdagen anvisar med angivna ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, enligt uppställning i motionen.

2002/03:A332 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetets betydelse för individen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att skapa fler riktiga jobb.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned AMS.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett underifrånperspektiv i arbetsmarknadspolitiken.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om platsförmedlingens uppgift.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om större valfrihet i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att tillsätta en utredning om omställningspeng.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att införa en jobb- och utvecklingsgaranti.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetslöshetsförsäkringen.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de arbetshandikappades situation.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att taket för lönebidragsanställningar bör höjas.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långtidsarbetslöshet.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en modernisering av arbetsrätten.

19. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 13 Arbetsmarknad för budgetåret 2003 enligt uppställning i motionen.

2002/03:A335 av Göran Lindblad (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned AMS.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna i Sverige åläggs att införa jobbgaranti för arbetslösa.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att merparten av AMS anslag överförs till kommunerna för att hantera jobbgarantin.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en kompetenspeng.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att privata entreprenörer i huvudsak skall sköta den kommunala jobbgarantin.

2002/03:A341 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av regelverket för lönebidragsanställning.

2002/03:A342 av Lena Sandlin-Hedman och Karl Gustav Abramsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidrag.

2002/03:A364 av Anders G Högmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om egenfinansiering i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och dess ekonomiska konsekvenser.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en individuell och effektiv arbetsförmedling.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny arbetsmarknadspolitik.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny arbetsmarknadsmyndighet samt anvisar för år 2003 25 000 000 kr under ett nytt anslag.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett vidgat uppdrag för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de totala utgiftsramarna gällande utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

8. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för år 2003 4 370 761 000 kr.

9. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd för år 2003 35 288 000 000 kr.

10. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader för år 2003 3 708 812 000 kr.

11. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 politikområde 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering för år 2003 4 097 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 25 000 000 kr.

12. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 13 politikområde 22:8 Bidrag till administration av grundbelopp till icke anslutna för år 2003 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.

13. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 13 politikområde 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för år 2003 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.

14. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknad i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:A367 av Siv Wittgren-Ahl och Ronny Olander (s)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av inriktningen av verksamheten inom Samhall.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av användandet av lönebidrag.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av användandet av främjandelagen.

Motioner väckta med anledning av skrivelse

2001/02:187

2001/02:A10 av Elver Jonsson m.fl. (fp)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av företagsreformer i Sverige och inom EU.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en tydligare redovisning av den faktiska arbetslöshetsnivån i Sverige.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en vidgad och flexibel arbetsmarknad i avsikt att främja näringsliv och fler jobb som ett led i en strategi för ökad sysselsättning.

2001/02:A11 av Mikael Odenberg m.fl. (m, kd, c, fp)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges genomförande av EU:s sysselsättningsstrategi.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett reformprogram för fler företag och nya jobb.

2002/03:A1 av Camilla Sköld Jansson och Anders Wiklund (v)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av den öppna samordningsmetoden utifrån demokratihänsyn.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett program för tillväxt och konkurrenskraft baserat på kunskap.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att andelen visstidsanställningar skall minska.

2002/03:A2 av Barbro Feltzing (mp)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att inrätta särskilda arbetsmiljöfonder.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att arbetsgivare skall vara skyldiga att föra in sjukskrivningsnivåerna i sin årsredovisning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att övertidstaket bör sänkas från 200 till 100 timmar.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ett kooperatörsbidrag bör utgå vid arbete i sociala arbetskooperativ.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att utreda möjligheten till ett stimulansbidrag för handledarlöner i sociala arbetskooperativ.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidragets koppling till prisbasbeloppet.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att kvaliteten i aktiviteterna inom ramen för aktivitetsgarantin måste förbättras.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den övre åldersgränsen för att få studielån bör höjas till 55 år.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka beloppsgränserna för privatpersoners och företagens sparande till kompetensutveckling.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åldersdiskrimineringen.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den lokala marknadens betydelse.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra forskningen mer tillgänglig för småföretagen.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om starta-eget-bidrag.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att spara till start av företag.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökad företagsrådgivning.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förkortad veckoarbetstid för jämställdhetens skull.

BILAGA 2Förslag till beslut om anslag inom
utgiftsområde 13

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Tusental kronor

	Anslag	Anslagstyp	Regeringen
22:1	Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	ramanslag	4 621 614
22:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	ramanslag	36 363 000
22:3	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	ramanslag	4 708 812
22:4	Särskilda insatser för arbetshandikappade	ramanslag	7 185 857
22:5	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	ramanslag	94 133
22:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	ramanslag	1 533 000
22:7	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	ramanslag	20 903
22:8	Bidrag till administration av grundbeloppet	ramanslag	57 427
22:9	Bidrag till Samhall AB	ramanslag	4 262 419
22:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	obetecknat anslag	7 750
22:11	Bidrag till lönegarantiersättning	ramanslag	1 447 000
22:12	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	ramanslag	4 774
	Summa		60 306 689

BILAGA 3

Regeringens lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Utgiftsområde 13

1. Lag om ändring i lagen (2002:545) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2002:545) om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring skall ha följande lydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

2. Lag om ändring i lagen (2002:543) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs att i fråga om lagen (2002:543) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att i 91 § första stycket ordet ”styrelsen” skall bytas ut mot ordet ”inspektionen”,

dels att ikraftträdandebestämmelsen skall ha följande lydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

3. Lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Den som är berättigad till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring har vid deltagande i verksamhet som anordnas av kommunen enligt 3 § rätt till aktivitetsstöd.

Kommunen skall till den som tar del av verksamhet(en) enligt 3 § och som uppbär försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) när han

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

eller hon börjar delta i verksamheten utge ersättning med ett belopp som motsvarar försörjningsstödet. Detsamma skall gälla beträffande den för vilken fattas beslut om sådant försörjningsstöd som avses i första stycket under tid som han eller hon deltar i verksamheten.

Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 3 160 kronor per månad.

Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 3 280 kronor per månad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003 och tillämpas första gången vid utbetalning av utvecklingsersättning som avser januari månad 2003.

BILAGA 4

Utskottets lagförslag

Utskottet har följande förslag till lagtext.

Lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Den som är berättigad till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring har vid deltagande i verksamhet som anordnas av kommunen enligt 3 § rätt till aktivitetsstöd.

Kommunen skall till den som tar del av verksamhet enligt 3 § och som uppbär försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) när han eller hon börjar delta i verksamheten utge ersättning med ett belopp som motsvarar försörjningsstödet. Detsamma skall gälla beträffande den för vilken fattas beslut om sådant försörjningsstöd som avses i första stycket under tid som han eller hon deltar i verksamheten.

Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 3 160 kronor per månad.

Kommunen skall till deltagare som inte erhåller ersättning enligt första eller andra stycket betala ut ersättning med 3 280 kronor per månad.

Ersättningen enligt andra och tredje stycket skall benämnas utvecklingsersättning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003 och tillämpas första gången vid utbetalning av utvecklingsersättning som avser januari månad 2003.